ВІСТІ
КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2009

Nadia Kostruba Estates Inc.

Заснувавши Фундацію в імені і у світлу пам'ять своєї коханої дружини Наді, я втілив в життя ідеали допомоги, якими ми керувались впродовж всього нашого щасливого подружнього життя.

Це підтримка і сприяння розвитку і діяльності
- української Церкви,
- суспільно-громадських і політичних організацій в Канаді і Україні,
- української молоді і студентства,
- видавничої діяльності УДО та СУМу,
- спонсорування важливих національно патріотичних проектів та проведення різноманітних акцій для процвітання України та добра українців у світі.

Евген Коструба
Президент Фундації

ВІСТІ
КОМБАТАНТА

Рік 2009 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 2 (258)

ЗМІСТ ст.

Закінчення на ст. 108

ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

2009

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Гудзій Василь
вул. О. Мишуги 9, кв. 10
79034 Львів
Україна
тел. (322) 70-00-36

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (0115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by

Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136 www.trident-printing.com

Коментар

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ
Київ

„КОГО НАМ НА ВКРАЇНУ ЖДАТЬ?"

Над Україною–погідне небо, яскраве сонце, теплі лагідні дні ...

Здається, все налаштовує кожну нормальну людину на передчуття вже зовсім близьких вакаційних днів, коли одні вирушать на узбережжя морів, другі–на береги річок, треті–у санаторії, четверті–на дачі, п'яті–на турецькі та болгарські пляжі (до цих, п'ятих, головним чином належать „слуги народу"–депутати парляменту, міністри, яким те дороге задоволення по кишені). Одне слово, літня ідилія, елегійний настрій відпускників, безтурботність, безхмарність, а далі мало не написав „безпроблемність". Але саме відчуття безпроблемности сьогодні є не в усіх. Кожен, хто хоч якоюсь мірою причетний до недалеких президентських виборів (а поміж таких–не тільки пошуковці президентського трону, а й їх численне „воїнство"), не знатиме цього літа благословенних вакаційних задоволень.

Нині в суспільстві вже є мінімум півтора десятка своєрідних островів, де життя значно напруженіше, нервовіше, перипетійніше, аніж в усій країні. Ці острівці уособлюють „команди" вже нині відомих кандидатів у Президенти–дарма що вони ще ніде і ніким офіційно не зареєстровані (а є ж іще й невідомі сьогодні для загалу амбітні претенденти, котрі вискочать на передвиборну гонку, як кулі з рушниць; є також і ті „підсадні качки", тобто всякі технічні кандидати, чиїм завданням буде відбирати голоси у того чи того фаворита перегонів. Усі вони також уже перебувають у стані готовності і їм також не до марень про відпочинок. Одне слово, їм також спокій тільки сниться.

Дуже швидко настане час „Че"–і все суспільство звихриться, сполошиться, зістеризується (вибори в Україні–це щось інше, аніж у США чи в Африці!). Про це подбають усі претенденти зі своїми незліченними політтехнологами, іміджмейкерами, спічрайтерами та приватними ЗМІ. Вони вкладуть в голову кожному представникові електорату, що в Україні знову відбувається політичний землетрус.

Власне, вже сьогодні двоє з тих, кого називають (чи, скорше, хто сам себе називає) незаперечними фаворитами–Віктор Янукович і Юлія Тимошенко–терзають українську людність усіма можливими способами, намагаючися переконати: тільки я–гідний (гідна) бути Президентом України. Керуючися цим переконанням, вони з обох боків кожен ухопивши Ющенка за руку, намагаються розірвати його, щоб у такий спосіб прискорити дострокові президентські вибори і своє зішестя на престол.

Але на престол може зійти тільки один із двох, отже, хтось із них повинен „загубитися" по дорозі. Отож обоє нині пробують загубити супротивника на дистанції. Про людське око і щоб обдурити противника, вони ведуть між собою нескінченні переговори, в яких то фліртують, то блефують, намагаючися приспати пильність іншого, виграти час і пустити конкурента по фальшивому сліду.

Обоє сторожко озираються назад: хто там сміє наближатися до лідерів? Арсеній Яценюк? Тут Янукович і Тимошенко дружно обертають у його бік інформаційні гармати і розстрілюють знахабнілого новобранця, котрий посмів замахнутися на те, про що в його віці думати ще зарано. Яценюку буде вготовано чимало пасток та несподіванок. Але Янукович і Тимошенко не враховують того, що вони мають справу з представником уже іншого політичного покоління, котрий не захоче грати за правилами політичних динозаврів, а нав'яже суперникам свій несподіваний сценарій. Те, що видається вадою (молодість), і незрідка є вадою, має водночас і свої незаперечні чесноти та переваги. По-перше, молодість безмежно вірить у свій успіх–і це вже пів-успіху. По-друге, молодість безстрашна, бо вона не знає травми поразок й інерції невдач. По-третє, молодість (особливо сучасна) особливо креативна, вона не вміє та й не хоче користуватися анахронічним причандаллям попередників. Не випадково ж Яценюк почав свою передвиборну кампанію (ще до оголошення її) через Інтернет. Точнісінько, як Обама. Навіть здалося, що це не в Україні відбувається, бо до такого в нас іще не звикли...

А тут і нові дійові особи президентських перегонів увиразнюються. Деякі взагалі мають цікаві мотивації та ориґінальні пляни. От, наприклад, знову вистрибнув, як чорт із табакерки, у політикум Сергій Тигіпко, колишній начальник виборчого штабу кандидата в Президенти Януковича. Після поразки Януковича він, здавалося, або забіг з переляку на край світу, або заховався на дно Тихого океану–що про нього в Україні вже й думать забули. Аж тут Юлія Тимошенко, що тасує колоду політиків, шукаючи там для себе козирів, витягла на світ Божий двох валетів, думаючи, що то тузи: Віктора Медведчука та Сергія Тигіпка. Медведчук їй потрібен як зв'язківець із Путіним та Москвою, котрі, за її плянами мають вплинути на українські вибори. Тигіпку ж вона відводить роль технічного кандидата. Тигіпко, балотуючися у Президенти, має відбирати голоси у Яценюка (Тигіпку буде створено імідж не меншого, ніж Яценюк младореформатора), а також відщипувати з електорату Януковича– Тигіпко ж донедавна був своїм поміж реґіоналами та їхніми симпатиками. Але, схоже, що вже сама новина про те, що він балотуватиметься в Президенти, запаморочила голову Сергієві Тигіпку–і він увірував, що може бути на тих перегонах не сіренькою конягою, а самостійним гравцем, котрий навіть може виграти перегони. Тигіпко вже ввійшов в образ людини не тільки з серйозними намірами,

а й з буцім реальними потенціями. От що робить з людьми політична інтоксикація–вона запаморочує їм голови, породжує манію величі і заважає адекватно сприймати себе. Якщо Сергій Тігіпко візьме на виборах 2-3 відсотки голосів, то це буде його найвищим успіхом. Статист завжди лишається статистом, хоч би як він про себе думав і хоч би чого хотів.

Про свій намір балотуватися заявив Анатолій Гриценко–одна з небагатьох привабливих постатей в українському політикумі. Гриценко вирізняється прагненням самостійности поведінки й оцінок політичного моменту. Зокрема, запам'яталася його абсолютно незалежна оцінка грузино-російських воєнних дій, оригінальний коментар до них. Але Гриценко не має за собою такої потужної підтримки, як його конкуренти: фінансові ресурси, партія чи блок, а також ЗМІ (на сьогодні в його таборі тільки „Дзеркало тижня", де заступником головного редактора його дружина–політичний аналітик Юлія Мостова). Якщо національно-демократичні сили не згрупуються довкола Гриценка, підперши його капіталом та людськими ресурсами (для цього було б досить і масових громадських організацій), то його шанси на президентство ілюзорні.

Подейкують, що на старт виборчих перегонів виходить і Валентин Наливайченко, нинішній голова СБУ. Це може внести не тільки ефект несподіванки в табір претендентів, а й дуже цікаву інтригу в тому, що Наливайченко–нове обличчя в українському політикумі. За ним не спостерігається жодного натяку на якийсь шлейф компромату (як у Януковича й Тимошенко), він не служить жодній політичній силі. Якщо на нього „поставлять" впливові в Україні люди, то за фінансовою чи медійною підтримкою затримки не буде–і Наливайченко відразу ж перетвориться в серйозного політичного гравця.

А як же Віктор Ющенко?

Шанси Віктора Ющенка більш ніж мінімальні. Подобається нам це чи не подобається, але незалежні соціологічні опитування одностайно стверджують: про другий президентський термін Ющенку треба забути. Історики колись напишуть: у своїй поразці Ющенко винен сам, оскільки не виконав майже всіх обіцянок, якими так щедро сипав у маси з Помаранчевого майдану. Історики скажуть також, що Віктор Ющенко виявився заслабким для узятої на себе ролі. Водночас гадаю, історики скажуть і про те, що в поразці Віктора Ющенка винні й усі ми. Бо не заперечиш слушність тієї сентенції, що короля грає оточення. Ми, українське суспільство, цю свою роль передоручили Віктору Ющенку, а він, ще раз повторимо, був заслабким і для своєї. Це в Чехії інтеліґент і мрійник Вацлав Гавел, який видається анітрохи не сильнішим за Ющенка, може бути прапором нації і законодавцем дум. А в посттоталітарній, пострадянській, постатеїстичній, інфікованій моральними недугами „совкізму" Україні, лад може дати тільки справді сильна харизматична

особистість на взір де Ґолля або Черчілля.

Не випадково ж при недавньому соціологічному опитуванні про те, кого б хотіли побачити наступним Президентом України, у багатьох відповідях було: „сильну руку", „українського Путіна". Це наштовхує на роздуми. Беззаперечно, влада повинна бути владою. Не ритуалом, як ми маємо сьогодні в Україні, не грою у владу, а саме владою. Такий соціяльний наказ звучить з глибин електорату на адресу того, хто за якийсь десяток місяців присягатиме на вірність українському народові.

Тож, як писав з тривогою Павло Тичина: „Кого нам на Вкраїну ждать?.."

ВИЗНАТИ УЧАСНИКІВ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" БОРЦЯМИ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!

28 квітня 2009 року з ініціятиви фракції ВО „Свобода" Тернопільська обласна рада ухвалила звернення до Президента України Віктора Ющенка щодо визнання учасників 1-ї УД УНА борцями за волю України.

„28 квітня 2009 року виповнюється 66 років від часу створення української дивізії „Галичина", пізніше–1-ї УД УНА. 1943 року до лав дивізії зголосилося десятки тисяч українців, багато з яких загинуло в Другій світовій війні. Головною ідеєю, що вела українських юнаків у дивізію, була боротьба з комуністичним імперіялізмом в Україні, бажання мати власну армію та зі зброєю в руках боротися за українську державу. Формальне існування української дивізії „Галичина" в складі німецьких військ аж ніяк не применшує її значення для України та бажання продовжити боротьбу за створення суверенної й незалежної Української держави в нових умовах.

На жаль, сьогодні на догоду антиукраїнським силам в Україні та за її межами про українську дивізію та мету її створення замовчується й перекручується. Не беруться також до уваги висновки комісії Портера та Дешена (вони встановили непричетність УНА й дивізії „Галичина" до будь-яких злочинів проти людства). Великий внесок у розвиток української державности мала й має сьогодні патріотична діяльність Братства кол. вояків 1-ї УД УНА.

Тому виходячи з тези, що українську історію слід розглядати під кутом зору українських інтересів, звертаємось до Вас, пане Президенте, із вимогою ініціювати об'єктивне вивчення та висвітлення подій Другої світової війни, зокрема пов'язаних із діяльністю Української дивізії „Галичина". А також на державному рівні визнати учасників 1-ї УД УНА борцями за волю України".

Прес-служба Тернопільської обласної організації ВО „Свобода"

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 271/2009

Про відзначення у 2009 році Дня пам'яті жертв політичних репресій

З метою належної організації та проведення у 2009 р. заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій, який відзначатиметься 17 травня, постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) розробити із залученням Служби безпеки України, місцевих органів виконавчої влади, за участю Національної академії наук України, громадських організацій і затвердити у двотижневий строк план заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій, передбачивши, зокрема, проведення: жалобних заходів на території Національного історико-меморіального заповідника „Биківнянські могили"; мітингів-реквіємів, покладання вінків і квітів до пам'ятних знаків, місць поховань жертв політичних репресій у населених пунктах України; тематичних уроків, лекцій, бесід, присвячених темі політичних репресій в Україні, у навчальних закладах, військових частинах, закладах культури; тематичних виставок та експозицій;

2) вжити разом із Київською міською державною адміністрацією невідкладних заходів щодо забезпечення функціонування і розвитку Національного історико-меморіального заповідника „Биківнянські могили".

2. Запропонувати релігійним організаціям провести 17 травня 2009 року панахиди за жертвами політичних репресій.

3. Приспустити 17 травня 2009 року на будинках і спорудах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій на території України та на будинках закордонних дипломатичних установ України Державний Прапор України, обмежити у цей день проведення розважальних заходів, внести відповідні зміни до програм теле- та радіопередач.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

1) розробити регіональні плани заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій, забезпечити їх виконання;

2) вжити заходів щодо соціального захисту реабілітованих громадян, які зазнали політичних репресій;

3) забезпечити впорядкування місць поховань жертв політичних репресій, пам'ятників, пам'ятних знаків та меморіальних дошок;

4) сприяти діяльності громадських організацій, благодійних фондів, окремих громадян із вшанування пам'яті жертв політичних репресій в Україні, здійснення науково-пошукової та просвітницької роботи.

5. Міністерству закордонних справ України забезпечити проведення закордонними дипломатичними установами України заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій.

6. Державному комітету телебачення та радіомовлення України забезпечити організацію тематичних радіо- і телепередач, широке висвітлення в засобах масової інформації заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій.

Президент України Віктор ЮЩЕНКО

27 квітня 2009 року

НАША ДОЛЯ В НАШИХ РУКАХ

Друкуємо статтю з часопису „Досвітні вогні", 5 квітня 1997 року, яка й сьогодні дуже актуальна. *Редакція*

Сьогодні чимраз гостріше постає питання, хто винен в наших бідах, які насуваються чорними хмарами безробіття, голодом і холодом для багатьох людей.

Україна, яка мала стартові можливості найкращі з усіх країн СНД, опинилася у глибокій кризі, виходу з якої не видно. Постає питання, хто нами так керує? Всі кричать, що демократи. Але де ж ті демократи? Майже кожну область очолює минулий секретар обкому, більшість міністрів–минулі члени ЦК. Декілька демократів, які вкраплені у виконавчі органи, погоди не роблять. Візьмемо Верховну Раду–там більшість комуно-соціялістів, які не прийняли присяги на вірність державі, якій повинні служити і народові, якого повинні захищати. Вони нас переконують, що українці не здатні створити свою державу і керувати нею без нагляду Москви. Під видом піклування про знедолених, підсовують проєкти законів, які поглиблюють кризу виробництва, руйнують економіку, призводять до ще більшого зубожіння народу.

Голосують проти законів, які можуть реформувати економіку, або прийняттям хитрих поправок до проґресивних законів, зводять нанівець їхню дієздатність. Вони влаштовують політичні провокації, Зриваючи законотворчу діяльність, користуються трибуною ВР, щоб підбурювати окремі верстви населення, особливо шахтарів на страйки. Замість того, щоб приймати закони, майже на кожній сесії ставили питання про вступ до міжнародної асамблеї СНД, тобто в новий „братній" безправний і ганебний союз з Росією саме для того, щоб змусити наших хлопців знову воювати за інтереди Росії, щоб Росія знову могла збувати нам застарілі обладнання, неякісні машини, товари, щоб росіяни знову одержали право після виходу на пенсію поселятися у нас, претендувати на безкоштовне житло і пенсію з нашої кишені.

Комуно-соціялістична більшість використовує трибуну Верховної Ради, щоб зневажливо висловлюватися про нашого Президента, нашу інтеліґенцію, мову. Та скільки ж нам ще терпіти антидержавну, антинародну, антилюдську пропаґанду від людей, які не визнають нашої держави, не склали депутатської присяги на вірність Україні і відверто служать ворожим зовнішнім силам?

То ж всі громадські орґанізації і політичні партії повинні вимагати від Президента виконувати Конституцію і притягнути до відповідальности таких „державних" діячів, заборонити їх антиукраїнську діяльність. А ми всі повинні знати, кому віддати свої голоси на наступних виборах. Наша доля в наших руках.

***Ерна ШМАНЬКО*,**
Голова Конґресу Української інтеліґенції Чортківського району

Йосиф СІРКА

ЧИ ДОПОМОГЛИ Б ДУЕЛІ УКРАЇНІ?

„Я вихований на російській культурі. Формування мене як людини починалося в Росії. Але нині я живу в Україні. Тут народилися мої діти, тут я створив свій театр–тут я відбувся. Тому я, звичайно, українець. Я не хочу виїжджати звідси"

(ВладиславТроїцький)

Коли хтось прочитає інтерв'ю пана Троїцького, (УНІАН, „Владислав Троїцький: Єдиний шлях для Росії–це цар", 22. 02. 2009 р., записала Оксана Климончук), то пожаліє, що не такі люди причетні до політиків, які спрямовують, чи відповідальні за розвиток культури в Україні. Я вибрав цитату з інтерв'ю цього українського інтелектуала, оскільки ставлення до культури та процесів, що відбуваються в Україні, дуже відмінне від багатьох політиків, які готові Україну розірвати, пошматувати аби задовольнити чужі бажання, чи імперські смаки. Зрештою, Троїцький висловив своє ставлення до України, коли „вчена рада" Донецькому національному університету відмовила у присвоєні назви імені В. Стуса, коли появляються різні заяви про сепаратизм, коли оприлюднюються дані про те, що кількість населення в Україні зменшується.

В. Троїцький, крім іншого, звернув увагу на альтруїзм та пояснив в чому його засади. Для заможних кланів в Україні альтруїзм цілковито чуже поняття, оскільки людина, яка видає сотки тисяч за годинник, десятки тисяч за плаття, чи черевики тільки тому, що це „фірмове", а її сусід, чи знайомий, турбується, як прожити, де жити і т.п., не має в собі відповідальности за інших, вона дбає тільки про те, щоб задовільнити свої бажання. Взагалі то для пострадянських багатіїв багатство означає луксусне життя, дорогі предмети розкоші, владу та байдужість до „нижчого класу", за рахунок якого самі розбагатіли. Для західного світу типовим є те, що коли людина розбагатіла завдяки власним здібностям (не за рахунок привласнення державного майна, яке на пострадянському просторі вдалося „сприхватизувати"), то вона віддає частину свого добра на добродійні цілі–на освіту, на оздоровчі заклади, на культуру. До найщедріших філантропістів світу належать ті, що віддали мільярди американських долярів на добродійні цілі:

Ворен Бафет (Warren Buffett)–30.7, Біл Ґейтс (Bill Gates)–29, Кашінґ Лі (Kashing Li)–10, Джорж Сорос (George Soros)–6, Говард Гюс (Howard Hughes)–1,56

З-поміж отих багатіїв лише один китаєць з Гонґ Конґу, а решта американські громадяни. Список можна було б доповнити тими, що віддали мільйони свого майна іншим. Справа в тому, що на Заході це вже належить до доброго тону давати іншими–бездомним, сиротам,

вдовам, школам, калікам і т. ін. Для пострадянських багатіїв типовим може здаватися вчинок українського багатія Пінчука, який витратив тисячі на пригощення мільйонерів у Швайцарії, які, напевно, були здатні і самі собі заплатити за якийсь буфет (під час фінансових „дебатів" у Давосі).

Величезну різницю ставлення до набутого капіталу та до тих, які його не мають продемонстрували колишні „обранці народу" до ВР України, які завдяки законам, які самі собі підготували, отримали за минулий рік 20 мільйонів (!) гривень „допомоги". „Безробіття" депутатів властиве тільки українським „обранцям". У світі депутат–це не професія, а суспільна функція. В цивілізованих країнах депутат, якого не вибрали до парляменту, повертається на свою працю, або сам собі знаходить зайняття. В Україні „депутати" зуміли створити „професію", яку дуже високо оцінили і не звертають увагу навіть на кризи світові, чи українські–їм належиться! Отож, не можна чекати, що в Україні запанує альтруїзм у будь-якому вигляді, коли ті, що мали б бути прикладом і мають з чого не тільки жити, але й подарувати–хочуть ще більше!

Матеріяльна атмосфера у ВР України мовби переплетена з політичною, оскільки і тут, де мали б дбати про закони, які спрямовані на подолання кризи, запроваджують сварки хто кого, хто куди, але забувають, що великі гроші беруть не за блокування трибуни, не за творення іншому перешкод, але за діяльність, яка має служити країні, людям.

За радянських часів існували стахановці у різних галузях промисловості і сільського господарства. Тобто людям платили за те, що вони більше продукували. Коли б подібний закон запровадити до ВР, то, гадаю, „народні обранці" були б приречені на „безробіття", бо за ту діяльність, яку вони показали за минулий та цей рік, вони б не заробили і на солону воду.

Ненависть та ворожнеча, яка панує в українській владі та у ВР України не має аналогу в цивілізованому світі. Вирішити проблему для країни могли б дуелі, якими користалися у середньовіччі аж до XX століття. Дуелі служили засобом, як збутися противника, конкурента. Відомі жертви таких дуелів О. Пушкін та М. Лєрмонтов, але в дуелях брали участь і політики. До таких належав і сьомий американський президент Андрю Джексон (Andrew Jackson), який 1806 р. вбив на дуелі відомого дуеліста Чарльза Дікінсона (Charles Dickinson). В Об'єднаному Королівстві (1780, 1798, 1809, 1829) в дуелях взяли участь аж четверо прем'єр-міністрів! Можна собі уявити, як би „прочистилися" ряди українських політиків, коли б запровадити дуелі хоч на певний час. Правда, народ каже „ворон воронові око не видзьобає", але серед українських „воронів" знайшлись би й такі, що вміють „видзьобати", бо ж знайшли шлях, як видзьобувати податкові гроші українських платників податків!

Український інтелектуал В. Троїцький говорить про альтруїзм, який би міг допомогти вивести Україну з кризи економічної, політичної і гуманітарної. Альтруїзм притаманний людям, які здатні віддати своє, віддати себе справі, допомогти іншому, поділитися, а в Україні все спрямоване навпаки–забрати від іншого, коли він біжить–підставити ногу, коли він щось корисне робить–перешкодити. Треба сподіватися, що в Україні ще є сили, які здатні будуть служити, віддавати себе і своє, замість брати чуже, ділитися–замість самому з'їдати. Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, В. Стус та сотки інших українських велетнів духа проявляли свій альтруїзм в тому, що ділилися своїм генієм з народом, віддавали свої ідеї, життя і в тому сенсі є ще надія, що переможуть не ті, що здатні тягти гроші за своє депутатство, але ті, які бачать майбутнє не тільки для свого клану, але для всього народу, що заселяє оцей чудовий клаптик на нашій планеті–Україну!

23.02.2009 р.

РОСІЯНИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ КАЛЕНДАРЯ, ЩО РОЗКРИВ НЕЗАГОЄНІ РАНИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Невеличка прибалтійська держава Естонія не злякалася погроз великої Росії й сусідки за те, що вона недавно усунула зненавиджену статую солдата совєтської армії, що бовванів в самому центрі естонської столиці–Таллінi. І хоч статуї не знищено, а лише перенесено на приміський цвинтар,–це спричинило сподівану лють серед кремлівської верхівки, мовляв, осквернено пам'ять совєтської армії, яка „визволила країну від фашистського загарбника".

Цілком інакше сприймали її тубільці. Для (майже!) кожного зрілого естонця статуя символізувала загарбницьке насильство супроти їхньої країни. „Символ" нечуваного руйнівника культурних цінностей і, що гірше,–нещадну депортацію і фізичне знищення одної четвертої населення, що становило 1,5 млн., і в тому значну більшість провідної еліти Естонії.

Хоч істерія навколо статуї не зовсім ущухла, естонці знову розсердили колишню „імперію зла"–цим разом розворушили російську меншість, що становить більше, як одну четверту населення Естонії. Наїхало їх тут десятки тисяч, як і повсюдно до інших східно-европейських країн, ніби як „експертів"

для допомоги у відбудові зруйнованої воєнними діями країни, а насправді, щоб владарювати. Заохочувані Сталіним, вони радо залишали свою „необ'ятну родіну", щоб замешкати в обжилих чужою працею посілостях, точніше–на місцях виселеної і знищеної естонської еліти. Отож, якщо вступ совєтських військ на західні землі України і Білорусі дехто може вважати „визволенням" (вересень 1939 р.)–то незадовго (червень 1940 р.) незалежність і свобода Естонії, Латвії і Литви була розтоптана чоботом червоного окупанта.

Що ж так розворушило росіян в Естонії?

Як і в інших країнах, на початку кожного року традиційно-популярними виданнями завжди були (і є!) календарі. В них, поруч календарних даних, публікується фактаж з різноманітних ділянок науки і знання, в тому числі–історія, культура, мемуаристика.

Отож, як довідуємося з репортажів в англомовній пресі, з приводу 65-ліття роковин створення Естонської дивізії, в цьогорічному „Календарі" з'явилися репродукції 12-ох плякатів (оголошень), які у вербувальній акції закликали естонську молодь голоситися добровольцями до боротьби з Червоною армією. Особливо роздратувало російську меншість неприховано морально-позитивний респект суспільства, яке вважає дивізійників своїми оборонцями.

З виїмково злісною критикою виступив житель Талліну, якийсь Ніколай Пехатнов, що назвав себе російським історіком. Він сказав, що „зайво є брати до рук цей скандальний календар й оглядати ілюстрації. Сама згадка про цю ганебну есесівську формацію і її вислужництво фашистам викликає огиду. І неправдою є твердження, що дивізійники мали завжди естонську національну символіку (Буква „Є" з мечем). Приглянувшись уважніше, побачимо есесівську символіку, а естонську начеплено пізніше на есесівських уніформах".

Публікація стала більше тим, що в англомовних державах називають „бест селером". Адже весь наклад розхоплено за не цілих три дні. І тому було необхідно запевнювати розгніваних покупців, які юрмились біля книгарень, що друкується другий наклад календарів подвійним тиражем.

...„Фактично, це була умисне заплянована пропагандистська кампа-

ня заманити тисячі недосвідченої естонської молоді в ряди СС, і коли б поруч репродукцій фашистівських плякатів були надруковані такі вияснення,–це було б для нас еприйнятливіше",–сказав Ніколай Пехатнов.

На запити журналістів вичерпну відповідь дав 38-річний Аймур Крузе (Aimur Kruuse), мененджер і директор видавництва „Ґренадер Ґрупп", де надруковано це видання.

...„Насамперед,–сказав п. А. Крузе,–хочу спростувати твердження, ніби в календарі прославлюється німецьку уніформу естонської СС-Дивізії, гордість з підлеглости до есесівського командування та корисний вплив фашистської ідеології на уми естонських дивізійників. Нічого подібного не має в календарі! Суспільство шанує військовиків і прагне знати причини і обставини, як Дивізія виникла,–але не пропаґанду а правду! Нацистська ідеологія була і залишалася чужою і абсолютно несприйнятною для естонців, а для дивізійників і позаяк. Ми розуміємо і були свідомі того, що наша публікація спровокує неґативну реакцію в деяких колах, але,–казав Крузе,–хочу запевнити всіх, кого це інтересує, що ми готові в наступних роках присвятити нашу увагу в календарі також російській і німецькій арміям, наскільки вони причетні до історії Естонії.

...Є не мало причин, чому десятки тисяч зголосилися добровольцями до Естонської дивізії. Назвемо головніші,–продовжував п. А. Крузе.–Це ж був 1944 рік. Фронт і бойові дії нестримно наближалися до кордонів нашої країни, і, разом з тим, загроза поновної окупації режимом СРСР та арештів і депортацій тих, кого цей режим вважав своїми ворогами... То ж чимало було таких, що вступали до Дивізії на те, щоб уможливити своїм найближчим рятувати життя утечею на Захід. Але найбільше в рядах Естонської дивізії було таких, які стали на захист свободи і незалежности своєї Батьківщини. Подібно, як наші сусіди на півдні (латвійці і литовці) та півночі (фінляндці). Ми, на жаль, не мали щастя виступати в своїх власних уніформах, як фінляндці",–закінчив свій виступ А. Крузе.

Як ствердив Нік Голсворд (Nick Holdsworth), акредитований в Москві кореспондент лондонського щоденника „Дейлі Телеґраф",–супроти Естонського леґіону ніколи не було висовувано закиду „воєнних злочинів" (вже сама приналежність вважалася злочином,–прим. В. Т.), а проте вони зазнали жахливих переслідувань: розстріли з рук Червоної армії або заслання в Сибір, де більшість загинула.

За свідченням авторитетного британського історика, дослідника формацій військ СС, Андру Моло (Andrew Mollo), естонські дивізійники відрізняються тим, що вони стали на захист своєї Батьківщини–Естонії. Факт, що їх прийнято під т. зв. „парасолю військ СС" не було їх виною.

Підготував ***Василь ТОМКІВ***

Болтон, Англія

65-РІЧЧЯ ТРАГЕДІЇ У ГУТІ ПЄНЯЦЬКІЙ

КИЇВ, 28. 02. 2009. (УКРІНФОРМ). – Президент України Віктор Ющенко та президент Республіки Польща Лєх Качиньский взяли участь у вшануванні 65-ї річниці трагедії у Гуті Пєняцькій, де 28 лютого 1944 року близько 1 000 польських селян були знищені в каральній акції нацистів.

У своєму виступі президент Віктор Ющенко віддав шану кожному, хто став жертвою протистояння двох людиноненависницьких тоталітарних режимів. „Ми говоримо про час, коли на землю пролилася кров мільйонів людей. Бо змагалося два найбільші в історії людства тоталітарні режими",–наголосив президент. Трагедію, яка відбулася на цьому місці, можна віднести до „найбільш показових".

„Я маю обов'язок стояти тут, на цьому місці, поруч із президентом Польщі, точно так, як ми стояли в селі Павлокома декілька років тому, і біля мене був польський президент. Цим я хочу сказати: не дивлячись на нашу історію, бурхливі події Другої світової війни і багато обставин, які йдуть із минулого, я глибоко переконаний, що українець навічно подав руку дружби і порозуміння полякові", –сказав у своєму виступі голова української держави.

Водночас В. Ющенко підкреслив, що було докладено багато зусиль, щоб між українцями та поляками у відносинах закріпилися стереотипи, що нав'язувалися комуністичними режимами; що українці і поляки сьогодні поруч, бо їх об'єднує пам'ять та спільні цінності.

„Переконаний, як український, так і польський народи добре розуміють і вшановують наше минуле, нашу історію, досить трагічні сторінки і сталінського, і нацистського режимів. Але ми говоримо не тільки про минуле. Ми маємо спільну мету, спільний сьогоднішній день, спільне европейське сьогодення".

Президент Польщі Лєх Качиньский у своєму виступі підкреслив, що сьогоднішня присутність двох президентів на місці трагедії свідчить про „наступний крок" до поєднання між українським та польським народами.

Голови двох держав взяли участь у спільній молитві за загиблими у Гуті Пєняцькій та поклали вінки до пам'ятника жертвам трагедії.

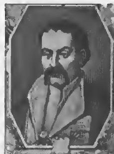
Вони також взяли участь у заходах із вшанування пам'яті жертв большевицьких репресій у місті Броди.

Степан ПАСТЕРНАК

ГЕТЬМАН ПИЛИП ОРЛИК

*Недавно попала мені в руки книжка „*Salonica–City of Ghosts*", автор Mark Mazower, в котрій є згадка про Гетьмана Пилипа Орлика. Це мене дуже зацікавило, і я постановив ширше про нього дізнатися.*

Робив розшуки в Internet, Wikipedia, The World Book Encyclopedia, *з того подаю цікавіші епізоди його життя.*

Пилип Орлик народився 16 жовтня 1672 р. в селі Косуті, Ошнянського повіту, біля Вільнюса, в Литві. Походив із шляхетського, богемського роду. Студіював в Єзуїтському колеґіюмі у Вільнюсі, пізніше в Могилянській академії. В 1699 р. одружився з Анною, дочкою полтавського полковника Р. Герцика.

В 1706 р. гетьман Іван Мазепа призначив Орлика генеральним секретарем. На цій посаді Орлик був найближчим соратником Мазепи, помагав йому в справі творення коаліції Східної Европи проти Росії. По програній битві гетьмана Мазепи і його союзника шведського короля Карла XII під Полтавою 1709 р., Мазепа і його почот стали першими українськими політичними еміґрантами в Бендерах (теперішня Молдова, в той час частина Османської імперії).

Тут Орлик написав першу в Европі конституцію *Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького*.

Помимо того, що був виховний в єзуїтській (римо-католицькій) неволі, в його конституції у статті 15 написано, що Україна буде православна і незалежна від Московського патріярха.

В 1710 р. помер в Бендерах гетьман І. Мазепа. Пилип Орлик був обраний гетьманом. Він продовжував політику, спрямовану на визволення України з-під російської окупації. Пилип Орлик одержав підтримку запорозького кошового Костя Гордієнка, уклав договір з шведським королем, з кримським ханом Девлет-Ґіреєм вступив у переговори з Туреччиною, яка формально визнала правосильну владу гетьмана Орлика на Правобережній Україні.

Помимо початкових успіхів, основною причиною невдачі були турецькі вагання, грабунки, знасилування і забрання в ясир невинного населення кримськими татарами. З тієї причини не одержали ані військової підтримки, ані від населення.

В 1714 р. Орлик і його штаб виеміґрували до Швеції, опісля до Сілезії

і Польщі. Вся родина Орликів була розпорошена по цілій західній Европі. В родині було 8 дітей. Найстарший син Григір народився ще в Україні, гетьманській столиці Батурині. Університетську освіту одержав в Люнд, у Швеції, а славу у Франції, як посол, шпигун і генерал.

Дружина Орлика жила в Кракові. Сам Орлик повернувся до Туреччини. В 1722 р. 50-річний Орлик був інтернований в турками контрольованих територіях–у м. Салоніках. В час інтернування в місті панувала чума. Люди вмирали масово, але виїхати з міста можна було тільки нелеґально. Місто було переповнене втікачами, торгівцями і засланцями.

Автор книжки *Salonica–City of Ghosts,* Mark Mazower, пише: „Між ними був чоловік, котирй залишився тут найдовше й залишив найважливіший запис про свої переживання–маловідомий з початку 18-го століття український політичний еміґрант Пилип Орлик. По роках боротьби проти московського царя, Орлик втік до Швеції, а потім через центральну Европу до–порівняно затишних Османських земель".

На 2 листопада 1722 р. 50-річний Орлик був засланий до Салонік. Там цей освічений і сердечний чоловік відбув неменше ніж 12 років заслання, спостерігаючи збоку різні викрутаси і обороти европейської політики, коли його зубожіла дружина залишалася у Кракові, а його діти розпорошені по цілій Европі.

В березні 1734 р. його звільнили завдяки старанням Франції, де вславився його син. Він поїхав на північ, пробуючи організувати повстання в Україні. Помер в нужді 9 років пізніше.

Орликова кара виявилася здобутком для істориків, бо вже від першого дня його приїзду він писав денник, в якому віддзеркалюється це місто 18-го століття. Ніхто так детально не описав про Салоніки. Його швидкі закарлючки дають доступ не тільки до його багатотомного політичного листування в латинській, французькій, польській і українській мовах, яке він скопіював у своїх денниках, але також описує щоденне життя цього міста.

Орлик також писав вірші латинською мовою.

Цікава історія. Хто були його батьки? Відповідь на це питання знаходиться, мабуть, в Богемії, теперішній Чехії.

Вже в 1158 р. Богемія мала свого короля, назначеного Імператором Святої Римської Імперії Фредриком I. Означає, що Богемія була римо-католицької віри. В роках 1365-1415 один богемський, римо-католицький священик на ім'я Іван Ґусс спротивився практиці єпископів, кардиналів і Пап Римських, а їх було троє в той самий час, кожний вважав себе наслідником св. Петра. Ґусс почав проповідувати церковні реформи, тобто „протестантизм". За це кинено на нього анатему, його ув'язнено і страчено спаленням на кострі. Від того часу почалися релігійні війни між католиками і протестантами, котрі

тривали 30 років, міняючись успіхами і невдачами обох сторін.

В таких умовах можна припускати, що члени одної чи другої групи, задля безпеки родини і свободи релігії еміґрували в стабільні країни.

Від 1386 р. віра Литви була римо-католицька. В 1500 р. багато населення перейшло до лютерансько-протестантської віри, а в 1648 р. більшість народу повернулася до римо-католицизму. Тут панував спокій і тому можна припускати, що батьки Пилипа Орлика жили в Литві, де він народився.

ВІДЗНАЧЕННЯ 120-річчя ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГЕНЕРАЛА ПАВЛА ШАНДРУКА

(нар. 28.02. 1889 р. с. Борсуки Кременецького повіту Тернопільської обл., пом. 15.02. 1979 р. м. Трентон, США)

27 лютого 2009 р. жителі Тернопільщини та гості з Києва і Львова відзначили цю урочисту дату на Батьківщині нашого славного земляка, ген.-хорунжого Армії Української Народної Республіки під час Визвольних змагань 1917-1920 років та командувача Української Національної Армії в 1945 році (ген.-поручника, а потім на еміґрації ген.-полковника) Павла Шандрука. Біля середньої школи с. Борсуки зібрались учні, вчителі, місцеві жителі, чисельні гості та представники засобів масової інформації. Сільська духова оркестра виконала гимн України на національні патріотичні пісні.

Урочистий мітинґ відкрив голова сільської ради Дмитро Шуль. Основні дати і події життя і боротьби ген. Павла Шандрука за волю України висвітлили учні старших клясів Борсуківської школи. Родичі ген. Павла Шандрука відкрили пам'ятну дошку на стіні школи. З привітаннями виступили голова Тернопільської обласної ради Михайло Николенко, голова Лановецької районної ради Віталій Ткачук, провідник Львівської організації ОУН(д) Ярослав Середницький, заступник голови Всеукраїнського Товариства „Просвіта", поет і драматург Василь Фольварочний (м. Київ) та ін. Присутні ознайомились з виставкою матеріялів, присвяченою ген. Павлу Шандруку.

Урочисту Академію в районному центрі Ланівці в присутності 200 слухачів відкрив молитвою за упокій душі ген. Павла Шандрука настоятель Православної Церкви Київського патріярхату о. Григорій. Академія розкрила велич особистості ген. Павла Шандрука–видатного українського полководця, військового теоретика та історика, публіциста, письменника і громадського

Родичі ген. Павла Шандрука, голова Тернопільської обласної ради М. Николенко та голова Лановецької районної ради В. Ткачук біля таблиці ген. П. Шандруку, втановленої на стіні школи с. Борсуки.

діяча. Велику наукову, історичну та просвітницьку цінність мали доповіді та виступи співробітника Інституту українознавства НАН України Андрія Боляновського (м. Львів), Ярослава Середницького (м. Львів), заступника голови ВУТ „Просвіта" Василя Фольварочного (м. Київ), заступника начальника Управління Тернопільської ОДА, провідника Тернопільської організації ОУН (д) Петра Атаманчука, голови Лановецької районної ради Віталія Ткачука, директора Кременецького краєзнавчого музею Гаврила Черняхівського, голови Кременецької РДА члена ОУН(д) Василя Олійника, голови Тернопільської станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Михайла Тараса, голови Організаційного комітету святкувань Ярослава Галяса (м. Львів) та ін. На академії висвітлено також доповіді, надіслані директором Львівського відділення Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України проф. Ярославом Дашкевичем (м. Львів) і публіцистом, редактором та громадським діячем Антоном Середницьким (Варшава).

Президія Урочистої Академії до 120-річчя ген. Павла Шандрука на його Батьківщині в м. Ланівцях Тернопільської обл. Справа: голова Кременецької РДА Василь Олійник, заст. начальника Управління Тернопільської ОДА Петро Атаманчук, заст. Голови Всеукраїнського товариства „Просвіта" Василь Фольварочний (м. Київ), Дійсний член НТШ Ярослав Середницький (м. Львів), голова Оргкомітету Академії Ярослав Галяс (Ланівці), краєзнавець Гаврило Черняхівький (м. Кременець), голова Лановецької районної ради Віталій Ткачук.

Присутні, серед яких були члени ОУН(д) із Тернополя, Збаража та Козової, одноголосно прийняли пропозиції Організаційного комітету щодо реалізації в установленому законодавством України порядку заходів:

• присвоєння одній із вулиць с. Борсуки імені ген. Павла Шандрука;

• проведення у 2009 році в усіх школах Лановецького району годин, присвячених життю і діяльності ген. Павла Шандрука;

• видання збірки матеріялів Урочистої Академії ген. Павла Шандрука;

• надання до 125-річного ювілею Борсуківській загальноосвітній школі імені ген. Павла Шандрука;

• подання Тернопільською ОДА та Обласною радою клопотання до Президента України про нагородження ген. Павла Шандрука до 125-річного ювілею вищою державною нагородою (посмертно);

• звертання Тернопільської ОДА і Обласної ради у відповідні відомства України щодо випуску до 125-річного ювілею поштової марки і монети;

• організації підготовки до спорудження до 125-річного ювілею ген. Павла Шандрука пам'ятника на Батьківщині.

Перед святкуванням 120-річчя від дня народження ген. Павла Шандрука великі статті про нього надрукували газети Лановець і Кременця Тернопільської обл., Острога Рівненської обл., Луцька, Івано-Франківська, Сокаля та Львова.

Копія з копії

НАКАЗ

Війську Української Народньої Республіки

ч.8

місця постою

20.IV.61

/ По Корпусу Генеральної Старшини/

Генеральної Старшина Армії Української Народньої Республіки Генерал-Поручник Павло Шандрук, як контрактовий дипльомований полковник польського війська, є в українській службі старшина Генерального Штабу, на початку 2. світової війни на території польської держави брав активну участь в польській вересневій кампанії 1939. За видатні бойові чини і особисту хоробрість, виявлену Генералом Павлом Шандруком у цій кампанії на полі бою, Президент Річипосполитої Польської відзначив його серебриним хрестом V класи польського воєнного ордену

ВІРТУТІ МІЛІТАРІ
під ч.12519

Надання цього високого бойового відзначення стверджено в Лондоні / Англія / посвідченням Польського Міністра Народньої Оборони в дни 19. березня 1961 під ч.559/ перс/61 і леґітимацією під ч.21.

На підставі Тимчасового Закону про реорґанізацію Державного Центру з 10. червня 1948. Розд. III, ст.20 п.2 та згідно з внеском Міністра Військових Справ **дозволяється** Генерал-Поручникові Павлу Шандруку прийняти вищеозначений польський орденський серебряний хрест і носити його як на військовому мундурі так і на цивільному одязі серед українських орденських відзначень на відповідному місці, визначеному Законом про ношення українськими старшинами чужоземних орденських нагород.

Оригінал підписали:

Др. Степан Витвицький
ПРЕЗИДЕНТ
Української Народньої Республіки
ГОЛОВНИЙ ОТАМАН

А. Вовк
Генерал-Поручник
Міністр Військових Справ

За згідність:

Микола Стечишин вр.
Полковник

Начальник Канцелярії
Міністерства Військових Справ

Naczelny Wódz
dekretem z dnia

27 września 1961 roku

w uznaniu
Wybitnych Czynów Wojennych

w kampanii 1939 roku

zaliczył

w Poczet Kawalerów Orderu
Wojennego
VIRTUTI MILITARI
nadając Mu odznaki

tego orderu.

Naczelny Wódz

Олександер ПАНЧЕНКО

ГЕНЕРАЛ ПЕТРО ДЯЧЕНКО–БОЙОВИЙ ОРЕЛ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Генерал Петро Дяченко. командир 2-ої УД УНА

Петро Дяченко... В Україні ще поки що не досить відома постать, але це направду леґендарна особистість, вояк і патріот.

У своїй книзі п.н. „Армія без держави. Слава і трагедія українського повстанського руху. Спогади" (Вінніпеґ, 1981), отаман Тарас Бульба-Боровець (1908-1981), зокрема, зазначає, що на початку серпня 1941 року „...полковник Дяченко зголосив свою готовність прийняти обов'язки Начальника Штабу УПА..."–„Поліської Січі". І далі: „...Я знав цю людину тільки з історії наших визвольних змагань 1918-20 років, як командира славного кавалерійського полку „Чорних Запорожців" Армії УНР. Мені було відомо також, що він довший час служив контрактовим старшиною в польській армії та скінчив польську „Вищу Воєнну Школу".

Керівник господарського відділу крайового військового штабу групи УПА-„Північ" Роман Петренко (Татура), „Юрко", „Омелько" (1913-2008) пише у своїх спогадах „За Україну, за її Волю" (т. 27 Літопису УПА, 1997), що після того, як полковник за власним бажанням та з об'єктивних причин, що склалися в „Поліській Січі",–зрезиґнував з посади начштабу, бандерівцям з „ОУН у Володимирі стало відомо, що полк. П. Дяченко хоче нав'язати контакт з УПА... На умовлену зустріч полк. П. Дяченко прибув нашим зв'язком і був надзвичайно втішений, побачивши мене... Виявилось, що він уже давно хотів нав'язати контакт з підпіллям, ...пообіцяв зв'язати нас з президентом УНР в екзилі А. Лівицьким" та допомогти вишколити радистів, хоча це було досить ризикованою справою.... Тоді ж Дяченко передав для відділів УПА „через тільки відомі йому джерела, певну кількість зброї (зокрема, короткої і ґранати).."

Так хто ж був Петро Дяченко?

Я ж багато довідався про нього, опираючись на матеріяли періодичної преси, переважно комбатантських організацій, як також філядельфійського часопису „Америка", де були друковані спомини Полковника, як також вивчаючи доволі ґрунтовні дослідження сучасних українських істориків Анатолія Руккаса, Романа Коваля та Ярослава Ткаченка.

Але мені цього було замало. І я вирішив поїхати до родинного села генерала Дяченка, у Березову Луку на Полтавщині. Несподівано ви-

явилось, що, незважаючи на страшні роки більшовицького терору, про славну родину Дяченків в цьому невеликому селі добре пам'ятають. Ба, більше–про них розповідали навіть не лише люди старшого віку, але, на мій подив, в більшості своїй національно-свідомі представники молодшого покоління, хоча вони не завжди говорили вголос, а здебільшого–пошепки, мовляв, село у нас ще таке комуністичне. Й таке склалося у мене перше враження.

Також, зовсім несподівано, я там дізнався, буцімто, рідним племінником полк. Петра Дяченка, тобто сином його сестри, був розстріляний в часи терору український письменник та літературний критик Леонід Іванович Сукачов, який народився у Полтаві (?) в 1912 році, мав літературні псевдоніми „Юрій Вітренко", „Омелько Блюденко" та інші. У 1937 році був розстріляний, а в 1955-му–посмертно реабілітований.

Рідний брат Петра Дяченка, Віктор Гаврилович, який народився у Березовій Луці 14 березня 1892 року, в російському війську під час Першої світової війни дослужився до штабс-капітана й був нагороджений усіма орденами Святого Володимира 4-го ступеня з мечами та биндою, після революції проходив службу у Збройних Силах Півдня Росії, з якими в січні був інтернований у Польщі, однак в серпні 1920 року ввійшов до складу Армії УНР, як командир 2-го куреня Кінного полку Чорних запорожців, сотник Дієвої армії УНР, був кількакратно поранений. Згодом закінчив у Варшаві політехнічний інститут, пізніше працював, як інженер, на залізничному транспорті у місті Несвіж (Польща). В роки Другої світової війни служив у „Поліській Січі" от. Бульби-Боровця та 2-ій Українській Дивізії Української Національної Армії. Віктор Дяченко, підвищений на еміґрації до звання підполковника армії УНР, помер поблизу міста Лейк Женева, що у штаті Вісконсин (США) 26 квітня 1971 року.

Полк. Петро Дяченко (30.01. 1895–23.04. 1965) походив із козацького роду. Він знав старі козацькі традиції, добре розумів їх та, незважаючи на службу й вишкіл у російському імператорському війську, зберіг їх та впровадив у життя, розбудовуючи пізніше знаменитий кінний полк, з яким пройшов славний бойовий шлях в рядах відродженої у 1918-1920 роках української армії.

Він закінчив курс реальної школи у тодішньому повітовому центрі–Миргороді, а згодом кінну шкоду прапорщиків в Оренбурзі. Був вояком чотирьох армій–штабс-капітаном царської армії у 333-му Глазівському полку 84-ої дивізії, командиром у ранзі сотника Кінно-запорізького республіканського полку (полк Чорних Запорожців), а згодом–полковником Дієвої армії УНР, учасником першого Зимового походу, а від 20 липня 1928 року–контрактовим майором 1-го шволежерського полку за часів Юзефа Пілсудського в Польщі (із збереженням офіційного підданства УНР), а в часі Другої світової війни він став командиром

Українського леґіону самооборони, згодом очільником 3-го пішого полку Українського Визвольного Війська (УВВ), а пізніше–командиром української протипанцерної бриґади „Вільна Україна" Української Національної Армії під командуванням ген. Павла Шандрука.

Про історію протипанцерної бриґади „Вільна Україна" генерал-хор. Петро Дяченко (а це звання йому надав уряд УНР в екзилі) детально написав у своїх споминах у ч. 4 часопису „Вісті комбатанта" за 1972 рік.

Як відомо, у березні 1945 року Український Національний Комітет було визнано єдиним представником українського народу в Німеччині й дано згоду на створення Української Національної Армії (УНА). Відразу після проголошення декларації у цій справі розпочались активні заходи щодо розбудови протипанцерної бриґади „Вільна Україна", командиром якої генерал Павло Шандрук призначив тоді ще полковника Петра Дяченка. Хоча, за даними дослідника Івана Буртика, формування бриґади почалося ще 22 лютого 1945 року. Пізніше ж цей військовий підрозділ було заприсяжнено ген. Шандруком як Другу дивізію УНА, її зформовано в Німеку під Берліном, а згодом переведено в Чехословаччину, до містя Гляц.

В цій протипанцерній бриґаді, як згадував полковник Дяченко, „...вирізнялась у другому курені 4-та сотня УПА, бо кадрами її були 32 упісти, які долучилися до бриґади в р-ні Гляца".

Однак, особливою сторінкою у вояцькій біографії Петра Дяченка є його командування Полком Чорних Запорожців, цією ударною частиною високої бойової якости, прапор якої, до речі, був чорним, сріблястим обшитий. З одного боку було нашите гасло „Україна або смерть", а під тим гомілки і череп над ними.

Дехто в цьому полку, за свідченням, Валентина Сім'янціва, носив оті, на кшталт гусарських даламентівок, верхній одяг на плечі, розшитий шнурами. Це, однак, не було даниною московській чи австрійській традиції, оскільки раніше, десь із середини 17-го століття, вся кіннота Московщини була зформована майже виключно із українських полків, наприклад, один з яких,–Олександрійський полк гусарів,–також мав відзначення „чорний".

У своїй статті „Бойовий орел української кінноти" проф. Лев Шанковський (1903-1995) слушно зауважував, що поза „модерною ударністю чорношличники полк. Дяченка таки дійсно нагадували своїх предків, козацьких кіннотників із загонів Мрозовицького-Морозенка чи Кривоноса. Вони уподібнювалися до них, перш-за-все, своїм виглядом. Ось оголений лоб, з якого звисає козацький „оселедець"–це не тільки стара традиція, але й засіб для збільшення боєздатности під сучасну пору. З „оселедцем" полону немає; большевицькі вороги придумували для власників „оселедців" особливі тортури, знаючи, що їх власники належать до „отборних частєй Пєтлюри". Далі, на голові козацька шапка

з довжелезним, козацьким шликом, для командного складу обрамованим срібними чи золотими нашивками... Жупани й шаравари, що їх випускали на чоботи, доповнювали парадний однострій „Чорношличників", при чому козацький жупан мав на кінці чорні вилоги в трикутній формі... Чорний Запорізький полк був прекрасним бойовим полком, що його аннали не знали поразки на полі бою. Це були дійсно бойові орли української кінноти, і між ними перший бойовий орел, командир полку,– полк. Дяченко, справжній невмирущий козак-характерник наших днів, що свою ознаку успадкував по своїх славних козацьких предках... Чорний Запорізький кінний полк полк. Дяченка в бою переможеним не був...

Рік 1919. Чорношличники. Посередині П. Дяченко.

До речі, із цього, справді уславленого села Березова Лука на полтавській Гадяччині, де народився полк. Дяченко, походив й інший визначний командир Української Повстанської Армії майор „Байда"– Петро Миколенко–(правдиве прізвище–Микола Лаврінович Савченко) (1921-1979), командир сотні „Східняки", пізніше Перемиського куреня УПА та очільник рейдуючих на Захід підрозділів УПА.

...Петро Дяченко був одружений двічі. Від першого шлюбу мав двох синів Юрія (11.07.1923 р. н.) та Олеся (27.12.1928 р. н.), які загинули у вирі подій Другої світової війни, а в другому шлюбі з дружиною, пані Оленою, вони виховали сина Петра, пізнішого сержанта американських ВПС, учасника війни у В'єтнамі.

Похований Петро Дяченко на українському цвинтарі в Баунд-Бруку, штат Ню Джерзі.

А гідне місце Йому–в Пантеоні героїв Української Революції на рідній землі! Та в пам'яті вдячних нащадків!

* * *

До речі, очолюваний мною Інститут УВК вже ініціював створення в рамках МГО окремого Коша імені генерал-хорунжого Петра Дяченка, гаслом якого, думається, має стати й наразі дуже актуальний девіз Кінного полку Чорних запорожців: „Україна або смерть!".

доктор права УВУ Олександер Панченко,

директор Інституту Українського Вільного Козацтва
ім. Антона Кущинського, адвокат

РЕЛІГІЙНІСТЬ УКРАЇНЦІВ–ОДНА З НАЙВИЩИХ

У березні 2009 року в інформаційному аґентстві УНІАН подано результати Міжнародного проєкту соціяльного дослідження (ISSP), до виконання якого приєдналася Україна. Першим досвідом українських соціологів став модуль релігії, до опитувальника якого вміщено 60 запитань відносно самооцінки громадянами власної релігійности, їх ставлення до релігії, залучення до релігійних практик, оцінка ролі релігії та релігійних організацій в суспільному й власному житті та інше. Дослідження виконувалось Інститутом політики та Київським міжнародним інститутом соціології із залученням фахівців Інституту соціології НАН України.

Відповідно до результатів опитування, релігійність українців є однією з найвищих в Европі. 53% респондентів погодились з тим, що твердження „Я вірю у Бога зараз і завжди вірив" найкращим чином змальовує їхні переконання. Кожний п'ятий (21%) не вірив раніше, проте став віруючим. Тобто, три чверті населення України вважають себе віруючими людьми. Тих, хто не вірить значно менше: кожний дев'ятий (11%) або ж ніколи не вірив у Бога чи перестав вірити, і це, скоріше за все, констатація твердого переконання (15%–не відповіли).

Абсолютна більшість віруючих українців (91%) християнського віросповідання–православні, греко-католики, протестанти. Зокрема 39% віруючих належать до трьох основних православних церков: Московського та Київського патріярхатів та Української автокефальної православної церкви, 44% назвали себе православними без чіткого означення, без належности до певної церкви, 8% є греко-католиками, трохи більше 1%–протестанти.

У дослідженні зазначається, що громадянам України притаманне толерантне ставлення до інших релігійних поглядів. 71% респондентів погоджуються з твердженням, що різні релігійні групи мають рівні права в Україні, 75% з тим, що необхідно поважати всі релігії.

За результатами останнього дослідження про свою цілковиту довіру до церкви заявив майже кожний п'ятий (18%), що значно перевищує рівень повної довіри до будь-якого з інститутів суспільства, зокрема до Верховної Ради України, бізнесу і промисловости, судів та правової системи, школи та системи освіти.

Оновлення українського законодавства у сфері свободи совісти, зважаючи на їх виключну суспільну важливість, мають ухвалюватися у Верховній Раді України конституційною більшістю депутатів. Проте, нинішня ситуація у Парляменті свідчить про те, що дуже складно знайти консенсус у таких важливих питаннях.

Під час дослідження опитано 2 036 респондентів за випадковою репрезентативною вибіркою, що відповідає стандартам ISSP і представляє населення України старше 18 років. Статистична похибка не перевищує 3,5%. Опитування проведене 11–20 жовтня 2008 року Київським міжнародним інститутом соціології і Центром „Соціяльні індикатори" за фінансової підтримки Посольства Королівства Норвегії в Україні та Фонду „Open Ukraine" в рамках програми „Міжнародний діялог" (за сприяння Фонду Віктора Пінчука).

Інститут релігійної свободи, м.Київ–www.irs.in.ua

РОСІЙСЬКІ МОРЯКИ РОЗПЕРЕЗАЛИСЯ У КРИМУ

Востанній час посилюється грубе і свідоме порушення двосторонніх державних угод, міжнародних договорів, а також вітчизняного законодавства. Російські військові кораблі безконтрольно перетинають український морський кордон, використовуючи українські бази, беруть участь у військових конфліктах і бойових діях, які становлять небезпеку для України. Більше того, екіпажі цих суден навмисно відмовляються від проходження прикордонного огляду під час перетину державного кордону України.

Моряки ЧФ РФ безконтрольно пересуваються територією України, зневажаючи українське законодавство і норми елементарної етики, часто поводяться як вуличні хулігани. Хоча, як гості, мали би знати, що можна їм, а що–виходить за всі рамки пристойности.

За даними вітчизняного МЗС, тільки за останні 12 місяців російські військово-службовці вчинили 521 правопорушення та 16 тяжких злочинів–завдавали тілесних ушкоджень, грабували, ґвалтували.

Такі правопорушення можуть спонукати українську владу до дострокового припинення угод. Віденська конфенція про право міжнародних договорів таке передбачає.

Росія явно не виявляє наміру прислухатися до рішення України щодо завершення базування Чорноморської фльоти РФ у 2017 році, ми не чули жодної заяви такого змісту. У Москві ж розраховують, що незабаром в Україні буде якась інша влада, яка погодиться на продовження перебування російської фльоти у Криму. Все це створює надто нервову атмосферу, в якій кожен партнер накопичує набір арґументів на свою користь. У міжнародних угодах щодо базування ЧФ у Криму чітко не прописано процедур перетину державного кордону. Позиція Києва полягає в тому, що Україна може самостійно визначити такий режим, а Москва вважає, що це можна вирішити лише у процесі двосторонніх переговорів.

(„Високий Замок")

„НОВІ" УКРАЇНЦІ

Здебільшого до України їдуть екс-громадяни пострадянських республік. І найбільше їх із Росії–торік їхня частка становила 22%. Також активно до нас переїжджають вихідці з держав Кавказу–сумарно вони становлять 35%. Помітною є й імміграція з Узбекистану та Молдови–по 11%. Щодо першої країни, то це пов'язано з поверненням кримських татар на історичну батьківщину.

Порядок надання українського громадянства змінювався. До 1997 року вихідці з пострадянських країн могли отримати його за спрощеною процедурою. Тепер спрощену процедуру збережено лише для людей, які або самі народилися в Україні, а пізніше виїхали, або ж тут народилися їхні батьки.

Іще один спосіб набути громадянство–одруження з громадянином України. У такому разі в Україні треба прожити не менш ніж два роки. І третій спосіб–постійна протягом п'яти років робота в Україні та наявність права на проживання. При цьому претендент на українське громадянство не повинен виїжджати за межі України на термін понад 90 днів упродовж року. Також претендент повинен знати українську мову на розмовному рівні. Підтвердити це можна за допомогою довідки, яку може видати будь-який навчальний заклад, у тому числі середня школа. Претендент повинен показати, що володіє українською на розмовному рівні під час розмови з інспектором громадянства.

Пік набуття українського громадянства припав на початок 90-х років минулого століття. Це було пов'язано з розпадом Радянського Союзу–вихідці з України поверталися на Батьківщину. Тепер охочих стати українцями помітно поменшало. Щоправда, частина людей (приблизно 20%), хоч і повернулися після 1991 року в Україну, однак „забула" отримати громадянство та жила за старим радянським паспортом. Здебільшого мешканці сіл і дружини військових.

Якщо ж говорити про їхній вік, то значну частину серед них становлять люди похилого віку. Українців, які хотіли б повернутися додому, могло бути більше, однак перешкоджають матеріяльні чинники: якщо людина працювала на півночі Росії, то різниця в пенсійному забезпеченні може становити і 2000 гривень на місяць.

Найвідомішими імігрантами з західних країн є дружина Президента Катерина Чумаченко-Ющенко та народний депутат Роман Зварич.

Трапляються поодинокі випадки, коли з західних країн повертаються українці віком за 80 років–померти на Батьківщині. І навіть у цьому разі вони лише отримують посвідку на проживання, однак втрачати американське громадянство не хочуть. Значна частина новоприйнятих громадян є українцями за походженням, а отже, Україна, попри все, залишається для них їхньою Батьківщиною. Покищо процес леґальної іміґрації до України є радше хаотичним. Торік 45 873 особи прийняли українське громадянство, а 5 456 відмовилися.

СТАРІННЯ СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

За даними ООН, сьогодні кожному десятому жителю нашої планети за 60 років. А в Україні кожен п'ятий переступив 60 річний рубіж. Тут, як і в інших европейських державах, тривають процеси старіння суспільства, коли пенсіонери переважають над працездатним населенням. Як прогнозують експерти Світового банку, у найближчі 15-20 років чисельність людей працездатного віку в Україні скоротиться на 16%. Які соціяльно-економічні реформи необхідно запровадити, щоб запобігти цим процесам?

Тягар для працездатного населення? В Україні налічується нині 14 мільйонів пенсіонерів, а це майже третина населення. Процеси старіння лягають тягарем на працездатне населення і загрожують крахом пенсійної системи. Старіння населення більш значне в европейських країнах, там вища тривалість життя. У нас цей процес не є таким інтенсивним. Процес старіння пов'язаний з низькою народжуваністю. Подальший економічний розвиток може вплинути на зростання народжуваности, але не в такій мірі, щоб забезпечити повноцінне відтворення.

У західних областях люди живуть довше. У таких розвинених країнах як Швеція, Японія чи Швайцарія тривалість життя чоловіків становить 74-76 років, а жінок 80-83. В Україні ж, за даними Держкомстату, чоловіки живуть у середньому 61-62 роки, а жінки–72-73. Як зазначає Владислав Безруков, доктор медичних наук, директор Інституту геронтології, у західних областях люди живуть на рік-півтора довше, ніж у південних і східних реґіонах. „Радіяційне та хемічне забруднення ефективно впливають і на генетику, і на стан найрізноманітніших органів та систем. Та ще й багато людей похилого віку сьогодні не можуть собі дозволити нормальне харчування".

Вихід із ситуації. Старіння нації–це міна уповільненої дії. Для України, де тривалість життя менша, ніж у країнах Західної Европи, ця проблема ще не настільки актуальна, за словами економіста Олександра Жолудя. Але за якесь десятиліття кожен платник податків буде змушений годувати все більшу кількість тих, хто ще і хто вже не працює. Вихід із ситуації економіст бачить такий. „Перше, що потрібно зробити,–збільшити пенсійний вік, що, відповідно, збільшує кількість тих, хто працює, і зменшує кількість пенсіонерів, і друге–полегшити міґрацію населення у трудовому віці до України".

Необхідно покращувати умови праці для пенсіонерів і збільшити вік виходу на пенсію, вважає міністер праці і соціяльної політики. Люди похилого віку повинні бути рівноправними членами суспільства. Вони повинні мати право самі вибирати–працювати чи не працювати. Для цього ми підвищуємо рівень пенсії і не обмежуємо в розмірі зарплати (встановлюємо рівні умови в отриманні зарплати).

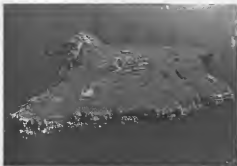
За прогнозами експертів Світового банку, через низьку народжуваність і невисоку тривалість життя до 2025 року населення України скоротиться на чверть, що є найбільшим скороченням чисельности населення в країнах Східної Европи і серед колишніх республік Радянського Союзу.

Наталка КОВАЛЕНКО, Надія ШЕРСТЮК

ОСТРІВ ЗМІЇНИЙ НАШ, А НАФТА?

Міжнародний суд ООН третього лютого 2009 року визнав Зміїний островом, а також визначив берегову лінію України на континентальному шельфі і межі виключних економічних зон у Чорному морі.

Дещо про сам острів. Вперше острів Зміїний було передано СРСР 1939 року після так званого пакту Молотова-Ріббентропа. Ще 9 років острів прожив у підвішеному стані, поки 1948 року його вперше не помістили на карту СРСР.

Зміїний острів, вапняковий, форми букви Х, положений 35 км від побережжя, на схід від гирла р. Дунай, розмір: 662м х 440м, площа: 0,17 кв. км.

1975 року–Румунія підписала заключний акт Загальноєвропейської наради з безпеки і співробітництва, згідно з яким офіційно погодилася з приналежністю острова до УРСР.

У 90-х роках питання повернення острова Зміїний до складу Румунії піднімали румунські націоналісти.

1997 року було підписано базовий політичний договір про співпрацю між Румунією та Україною, але питання делімітації так і залишилося не розглянутим.

Повернення територій стало актуальним для румунської сторони 2001 року, коли плавуча бурова установка „Чорноморнафтогазу" виявила в 40 кілометрах на південь від острова значні поклади вуглеводнів.

16 вересня 2004 року Румунія передала на розгляд Міжнародного суду ООН питання про делімітацію континентального шельфу і виняткових економічних зон між двома країнами.

З метою визнання Зміїного островом українська влада побудувала навколо маяка, який стоїть там уже 150 років, прикордонний пункт, пошту, церкву тощо, і поселила на острові 53 мешканці. Тепер–це селище Біле Кілійського району Одеської області.

Тому для України було важливо підтвердити статус Зміїного як острова і включити його до складу прибережної лінії України.

Гаазьким судом питання статусу острова було вирішене

позитивно для української сторони, а щодо прибережної частини „европейський гуманний суд" став на бік румунів.

Україна хотіла розділити спірні території у співвідношенні 1 до 3: 53,3 тисячі квадратних метрів–за Україною, 21,9–за Румунією. Але суд вирішив усе навпаки.

Більша частина вимог України не була задоволена. Суд вирішив, що, незважаючи на те, що острів Зміїний був визнаний островом, йому так і не буде відведена відповідна територія.

Україна відстоювала позицію, що Зміїний має кваліфікуватися як острів, і тому повинна існувати 200-мильна економічна зона навколо нього. Суд, формально, задовольнив вимогу України, визнавши Зміїний островом. Однак, по суті, Україна отримала всього лише 12 миль (замість 200).

Здавалося б, маленький острів у Чорному морі, для чого за нього вести таку боротьбу? Бо цей район „кишить" вуглеводнями. В районі острова Зміїний їх частина через невеликі дірки у донній породі просочується назовні і утворює численні бульбашки на поверхні моря, через що, здається, що море закипає.

Достеменно не відомо скільки нафти і газу ховається під Зміїним і навколишніми територіями.

В районі „Зміїного шельфу" ніколи не проводилося ґрунтовного дослідження. І досі невідомо ні точної глибини залежів, ні обсягів, ні категорії якости.

В результаті розмежування шельфу під контролю Бухаресту перейшло близько 70-90% перспективного родовища „Олімпійське",основа якого знаходиться на глибині 250 метрів в 40 кілометрах на південь від острова.

Обсяг родовища експерти оцінюють в 10 мільйонів тонн нафти і 70 мільярдів кубометрів газу, що за світовими мірками не так уже й багато.

Україна не має можливости вести розробку нафтогазового родовища. Навіть для розвідки потрібні спонсори, тому на проєкти видобутку нафти з моря можуть погодитися тільки найбільші світові видобувні компанії.

Отже, нафтове родовище фактично знаходиться під територіями обох держав, і кожна зможе пробурити дірку і викачувати нафту.

За матеріялами Інтернету
(„Персона плюс")

ДІМАРОВ ПРО ДВА МАСШТАБИ ГЕНОЦИДУ

З інтерв'ю у часописі „День", 2008

Анатолія Дімарова, автора численних романів, повістей, оповідань та новел, по праву можна назвати старійшиною письменницької братії. Він, очевидець Голодомору 1932-1933 років, першим в українській літературі в 1964-му (!) описав це лихоліття у романі „І будуть люди". У ті складні радянські часи всіляко сприяв опальним поетам і прозаїкам: писав на їхні твори позитивні рецензії та організував підпільний фонд допомоги. Фактично відкрив Григора Тютюнника, рецензуючи його перші україномовні твори!

...На все життя до глибини душі вразила своїм символізмом одна картина. Це було в селі Грем'ячка Ямпільського району Сумської області, куди згодом мої батьки переїхали. І хоча там із церкви зняли хрести й давно у ній не служилася літургія, та опухлі від голоду люди, усвідомлюючи, що доживають останні години, а може, й хвилини, плелися до тієї церкви помирати... З пекла–до Бога...

Комуністи повинні покаятися за цей злочин!!! Пам'ятаю, коли на Верховній Раді закликали вшанувати пам'ять безневинно загиблих від голоду у 1932-1933 роках в Україні, усі, крім комуністів, встали...

І ще. Я вважаю, що в Україні було два масштабні геноциди. Перший–Голодомор 1932-1933 років. Другий, коли радянські війська визволяли УРСР. Власне, під час останнього буквально на німецькі кулемети погнали мільйони неозброєних юнаків та чоловіків віком від п'ятнадцяти і до шістдесяти років. Я сам таке пережив. Нас, солдатів, привезли на Донбас. Дали в руки по півцеглини і сказали: біжіть по кризі озера до високого муру металургійного заводу, де засіли німці з кулеметами, й кидайте ті цеглини через мур–нехай вороги думають, що летять гранати, а потім стрибайте на них і відбирайте зброю... Мене врятувало те, що вже був інвалідом війни і знав, що це таке, тому й біг в останніх рядах. Із п'ятисот осіб живими залишилися з п'ятнадцять? І отак по всій Україні було навмисно знищено чоловіче населення! Найбільше про це знищення українців під час Великої Вітчизняної війни написав покійний Федір Моргун.

Валерій СЕМИВОЛОС

ЧЕТВЕРТИЙ ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Друкуємо уривок із статті „Моя історія совка" з часопису „Українська газета плюс" (№ 179, 2008) про загибель Федора Холодного у війні 1943 року, який характеризує ставлення українців до „Великої вітчизняної війни".

Старша сестра моєї бабусі (по матері) Поліни Федотівни баба Пріся, згадуючи свого чоловіка Федора Петровича Холодного, котрий згідно офіційного папірця без вісті згинув у боях за Корсунь-Шевченківський, наприкінці 70-их розповідала про його загибель.

„Коли восени 43-го знову явилися совєти, то незабаром із нашого села Булаївки загребли до війська практично усіх чоловіків призовного віку. Гребли всіх: і кволих, і хворих, і немічних. Із усього того призову з війни повернувся лише один чолов'яга, котрий і розповів, як полягли булаївці.

Усіх їх, як таких, що побували в окупації під німцями, дорівнявши до ворогів народу, відправили до штрафбату. Штрафбат той весь до цурки був почавлений у першому ж бою траками німецьких танків, що намагались пробитися із Корсунь-Шевченківською кітла.

Озброїли штрафбатівців лише перед самим боєм, видавши одну (одну!!!-авт.) гвинтівку на десятьох і, дозволивши хильнути по чарчині, під дулами кулеметів загороджувальних загонів, сформованих переважно узбеками та іншими середньоазіятами, погнали на вірну загибель.

А я (як і більшість інших рідних загиблих у тому бою булаївців–авт.) отримала лише сповіщення на чоловіка, що той пропав без вісті. І де упокоїлись його кісточки, я до цих пір так і не відаю".

Могилу свого чоловіка, незважаючи на всі зусилля, баба Пріся так і не розшукала. Офіційні інстанції на всі її запити присилали стандартну відповідь: згідно документів, пропав без вісті.

Баба Пріся намагалась самотужки відшукати місце поховання чоловіка, для чого декілька разів їздила до Корсунь-Шевченківського. Але обійшовши практично пішки майже всі сутні в тих краях поодинокі та братські могили, і не знайшовши на жодній із них прізвища чоловіка, вона в останню поїздку набрала звідтам хустку землі і заповіла, коли помре сама, висипати тую земельку їй до могили. Що й було зроблено.

А для мене особисто в цих скупих спогадах баби Прісі більше правди про війну, ніж у всій радянській та й пострадянській воєнній мемуаристиці вкупі, а її вбивча характеристика Совдєпа для мене особисто набагато переконливіша, ніж розлогі критичні просторікування на цю тему будь-якого найзапеклішого дисидента.

В одному тому словосполученні „знову з'явилися совєти" замість „звільнила чи повернулась радянська влада" одночасно сконцентровані і біль по загиблому чоловікові, і презирство та зневага до влади, яка ставилася до її ж захисників як до гарматного м'яса, і туга за великим і заможним полтавським селом Булаївка, що колись на десяток кілометрів тяглося над затишним Тясмином, переживши три Голодомори та знекровлене у війні, в 50-ті роки було поховане на дні Кременчуцького водосховища.

А оте не забрали чи мобілізували, а саме загребли, і не до Червоної чи Совєцької армії, а до якогось знеособленого війська, що лунає тотожним полонили ординці, висвітлює справжнє ставлення українців до так званої „армії-визволительки", зокрема, і до Совдєпа взагалі, як до окупантів.

І по лінії так званого пролетарського інтернаціоналізму із цих коротеньких спогадів все зрозуміло. Сутність цього поняття зводилась до того, що озброєнні кулеметами представники одних, упокорених Совєцькою імперією, народів гнали на вірну загибель представників іншого народу.

І ці ж таки спогади підтверджують тезу, що московський геноцид нашого народу відбувся не лише в часи трьох перенесених підсовєцькими українцями голодоморів 21-22, 32-33 та 46-47 років, а й у воєнний період.

Бо як по-іншому пояснити загибель десятків, якщо не сотень тисяч українців, які, переживши німецьку окупацію, потрапили у смертельні жорна штрафбатів на кшалт вищезгаданого.

ПРИЧИНА СМЕРТИ: УКРАЇНЕЦЬ

На Сумщині в архівах знайшли документ з 1933 року, де в рубриці „причина смерти" так і написано: „українець". Унікальний документ!

Це перший такий випадок, коли знайшли документ, а там якийсь чиновник українською мовою так і написав: причина смерти– українець.

А що ще писали? „Книга Реєстру Актів Цивільного Стану для села Недригайлове (Сумська область) дає такі цифри: з 574 актових записів про смерть 188, або 33% мають діагноз „від голоду", 167, або 30%–„виснаження" і 8 записів, або 1,4% „від недоїдання". Тобто 64,4% записів прямо говорять про знищення населення Недригайлова шляхом приречення на голодну смерть. У графі про національність кожного з них стоїть „українець", а за родом занять усі померлі, крім двох,–„хлібороби", написав Геннадій Іванущенко, директор Держархіву Сумської области.

Заходи в Тернополі та у Львові

З ініціятиви Всеукраїнське Об'єднання „Свобода" 28 квітня 2009 р. на сесії Тернопільської обласної ради ухвалили звернення до Президента Ющенка ініціювати об'єктивне вивчення та висвітлення подій Другої світової війни, зокрема пов'язаних із діяльністю Української дивізії „Галичина". А також на державному рівні визнати її учасників „борцями за волю України". (Див ст. 6). 74 депутати із 95 свободівців, УНП і „Єдиний центр" були–за, 12 реґіоналів–проти.

Також у міському гідропарку висаджено свободівцями 43 дуби що названо алеєю Вояків дивізії „Галичина", як і однойменну вулицю.

Тернопільська міська рада прийняла рішення про встановлення дошки Воякам Дивізії.

Свободівці встановили у Львові реклямні щити з дивізійними левиками і написом „Вони захищали Україну". 25 квітня в соборі св. Юра було 20 дивізійників.

Дубова алея

28 квітня 2009 року, в день створення Дивізії за ініціятивою Тернопільського міського відділення партії ВО „Свобода" було закладено дубову алею.

Зліва: Ігор Аркуша, Оксанка**, Олександер Ваврик–керівник нформаційного центру „Сварог".*

Таблиця, якою починається алея із молодих дубків. Дубків висаджено 43, за числом року створення Дивізії.

* Веде сайт журналу „Вісті Комбатанта": ttp://komb-a-ingwar.blogspot.com

** Її міська „Свобода" вважає душею своєї організації, вчиться на художницю в Тернополі.

Усі, хто садив дерева.

Після цього ще брали інтерв'ю журналісти, а після того, як москалі висловили протест в ООН проти вшанування Дивізії в Тернополі, то приїжджали ще із київського телеканалу ICTV і знімали все і брали у всіх інтерв'ю. Пізніше показували по телебаченню. І все одно якось те все відобразили боягузливо і трохи перекручено. Для них тема Дивізії нова й незвична, так як спочатку було з УПА, і тому бояться щось правдиво описувати. Але ми їх привчимо, коли кожного року будемо щось робити.

Голова міського відділення партії „Свобода" (з лопатою), депутат міської ради Михайло Головко, який і доложив зусиль, щоби почати цю справу і свободівець Володимир Греля (тримає деревце).

Меморіяльна дошка воякам Дивізії

З ініціятиви міської організації ВО „Свобода" Тернопільська міська рада прийняла рішення про встановлення дошки Воякам дивізії „Галичина" на будинку ч. 1 за адресою вул. Вояків дивізії „Галичина".

Дивізія „Галичина"–це той період Другої світової війни, який є одним із найкращих сторінок української історії,–йдеться у заяві ініціятора встановлення пам'ятного знаку, депутата міської ради від фракції ВО „Свобода" Михайла Головка.

„Це період, коли молоді, життєрадісні, чисті у помислах українці, відчувши себе духовними спадкоємцями Українських Січових Стрільців, незважаючи на небезпеки, пішли до Дивізії, аби вибороти для України волю і державність.

Незважаючи на відданість та жертовність молодих українців, різні ліво-червоні та українофобські історики, які розглядають події того часу лише з точки зору власних імперських інтересів, роблять спекулятивні та провокативні заяви".

Ігор АРКУША

ВІДЗНАЧЕННЯ 66-ї РІЧНИЦІ УТВОРЕННЯ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

Роки йдуть... Минуло вже дві третини століття від того весняного дня, коли молодь Галичини пішла, щоб із зброєю в руках захищати рідну країну від навали із Сходу. Зголошення, вишкіл. Бої під Бродами, довгий шлях на Захід... І довгі, довгі роки і десятиліття–кому в совєтських тюрмах, кому на чужині в еміґрації. Мало їх осталось, але вояцька приязнь і пам'ять про погиблих чи відійшовших товаришів осталась.

І цього весняного дня, в суботу 25 квітня, ці, що остались, зібралися в катедрі св. Юра на урочисту відправу для відзначення цієї річниці. На жаль–все менше і менше знайомих облич; на Службі Божій було понад 20 чоловік. Хто не зміг–як голова Львівської Станці Михайло Бендина, який лежав у клініці після важкої, на щастя, вдалої операції, а хто відійшлв у вічність. Але все-таки гордо маяв дивізійний прапор, а пам'ять осталась живою.

До нагоди цієї річниці були підібрані священиком і слова Євангелії та тема проповіді–Свідоцтво Івана Хрестителя (від Йоанна, 1. 19) про прихід Ісуса Христа. Так як слова Хрестителя передували приходові Христа, так і участь стрільців Дивізії і бойовиків УПА в боротьбі за Україну передувала створенню нашої Держави.

А після Служби Божої ще парастас, коротка зустріч, спільна фоторгафія і–до зустрічі в липні цього року на місцях боїв.

* * *

З обов'язку хронікера, мушу згадати, що з цією відправою було суміщено й заупокійну Службу Божу в пам'ять п. Ірени Бальцар– викладачки музичного училища, педагога і патріотки, що виховала в наших тяжких умовах не одне покоління національно свідомих учнів.

Роман МАКІТРА

ПЛЯКАТИ

Ігор АРКУША

До історії 2-ої світової війни

КІНЕЦЬ ВІЙНИ–ЯКЩО СВЯТО, ТО ДУЖЕ СУМНЕ

–Війна,–це завжди страждання, біль, каліцтво і смерть,–висловив свою оцінку про Другу світову війну відомий історик, академік Володимир Грабовецький.– І їх ще можна оправдати, якщо війна національно-визвольна, коли народ кладе на вівтар волі своїх найкращих синів. Але українці впродовж 300 літ після Козаччини воювали і вмирали за чужі імперські інтереси. Такою, власне, була й остання світова війна, в якій зійшлися дві імперії–більшовицька і фашистська, і полем найстрашніших битв стала Україна, яка й зазнала найбільших втрат і стала їхньою жертвою. Жорстокі жорна перемололи чи не більше українців, ніж організований перед тим комуністичним режимом голодомор. І маємо усвідомити, що винищувалась найжиттєрадісніша верства, еліта нації. Світ, Европа передусім, мали б нарешті визнати, що на вівтар їх спасіння і найперш порятунку слов'янства, Україна поклала найбільше синів і дочок, усі свої матеріяльні ресурси. А потім ще десять років, так і не підтримана тією ж Европою, воювала за свою свободу.

Зрештою, за неї ми боролись в умовах трьох окупацій: передвоєнної польської, а потім радянської, німецької і знову радянської. У різний спосіб: чи то підпілля, чи то збройово, як УПА і дивізія „Галичина", організатори якої наївно вірили, що в такий спосіб в умовах розпаду імперії можна визволитись і утвердити свою державність. Українців не шкодував ніхто. За моєї пам'яті „визволителі" мобілізували всіх і вся. Студентів Львівської духовної семінарії, ненавчених, неозброєних кидали на фронт як гарматне м'ясо. Їх розстрілювали німці, вбивали енкаведисти у тюрмі на Лонського у Львові, чи у Станіславі, чи в Печеніжині, у вагонах-телятниках вивозили чи то на роботи до Німеччини, чи на поселення у сибірську тайгу. Це був час, гірший за татаро-монгольське нашестя. І тому закінчення цього тотального винищення українського люду справді було святом. Уже небагато тих, хто справді воював в окопах і ходив в атаку, і хай Господь продовжить їм вік. А живі мають пам'ятати полеглих і робити все, аби такі катаклізми більше не повторились, бо ніякі посади, маєтки не варті безневинно загубленого життя. А в часи того лихоліття їх було без ліку. І війна та залишила так і незасіяну борозну через увесь український рід.

Помолімось за всіх убієнних, вшануймо живих і подбаймо про майбутнє покоління.

*Записав **Богдан ВІВЧАР** („Галичина", 2007)*

Борис СРЕБРОДОЛЬСЬКИЙ

ПРО БЕЗСЛАВНУ ВІЙНУ: РАДЯНСЬКО-ФІНСЬКУ

Ту війну світ назвав фінським дивом. Маленька країна, яка лише за два десятки років до того здобула незалежність, вистояла перед набагато сильнішим агресором.

У публікації „Дивізія замерзла у фінських снігах" в газеті „Известия" 2 червня 1992 р. зазначалося: „...на шляху від Раате до Суомуссаламі частинам Червоної армії завдано страшного удару. 44-ту дивізію було розгромлено дощенту, вона, як стверджують фінські історики, просто перестала існувати". Великих втрат зазнала і 163-та дивізія, яка налічувала близько 17,5 тисячі осіб, вони перевищили 70 відсотків, майже 1 200 бійців і командирів потрапили в полон. Фінські війська під Суомуссаламі втратили близько 800 осіб. Втрати радянських двох дивізій, 44-ї та 163-ї, досягли 23 тисячі. Вийти з оточення пощастило тільки нечисленним групам і поодиноким воїнам, подальша доля яких теж, однак, склалася здебільшого трагічно. Втрати радянських військ (44-та дивізія сформувалася в Житомирі) становили 150 тисяч убитими, 330 тисяч пораненими та обмороженими, 39 369 осіб пропали безвісти, 6 тисяч потрапили в полон. Усього ж з радянського боку брали участь у тій війні 1,3 мільйона осіб. Майже всі, хто повернувся з полону,–5 175 бійців і 293 командири–пройшли сталінські табори, з них 232 було засуджено до розстрілу. Фінські ж втрати становили 25 тисяч убитими та 44 тисячі пораненими. Це і не дивно, адже січневі морози сягали 45-50 градусів. Наші бійці ходили в бої у брезентових чоботах, обмотках, бавовняному обмундируванні, їм доводилося довго лежати у глибокому снігу під шквальним вогнем фінів. Втрати від обморожувань були не меншими, ніж від вогню противника. Фінські ж солдати були в теплих кожухах, шапках, валянках. Вони чудово орієнтувалися на місцевості, прекрасно пересувалися на лижах. А головне–захищали свою землю, рідні домівки...

Не обминула гірка доля і командування 44-ї дивізії: комдива Виноградова „за допущення розгрому дивізії" військовий трибунал засудив до розстрілу. Після підписання мирного договору між СРСР і Фінляндією, вчорашні червоноармійці тривалий час відбували покарання „за добровільну здачу в полон білофінам". Така ж гірка доля була і більшості тих, хто побував на безславній війні.

Василь БУТОВЕЦЬ

ЖЕРТВИ КОМУНІСТИЧНОГО БОЖЕВІЛЛЯ

Під час Другої світової війни мільйони людей під тиском шизофренічних вождів і трагічних обставин ставали полоненими, депортованими, „гіві", власівцями, „козаками", поліцаями, партизанами, дезертирами, упівцями (бандерівцями, мельниківцями, бульбівцями), дивізійниками „Галичини", остарбайтерами, зеками, енкаведистами, перебіжчиками, еміґрантами, переселенцями, біженцями, підпільниками, концтабірниками... Майже всі вони–жертви комуністичного божевілля. Дай Боже, щоб у мізках наших проводирів щонайшвидше згинула бацила марксизму-ленінізму, адже комуністичні душогуби, замість покаяння, щоразу йдуть у наступ, а в деяких реґіонах України критерієм оцінки моральности людини слугують стереотипи комуністичного світогляду: якщо ти за комунізм і Московію–ти патріот і навіть герой, якщо за Україну–націоналіст і зрадник. У нас досі в пошані колишні енкаведисти й каґебісти, які вбивали свідомих українців, а упівці, які боролись за волю й землю своїх предків,–„бандити".

Уже всі знають, що головним палієм Другої світової війни був Радянський Союз і Сталін, однак наші історики в своїх книжках досі це замовчують. Чому?

...Версальський договір 1919 року заборонив озброєння Німеччини. Німці рішуче взяли курс на реванш. У той час Ленін мріяв про світову революцію через нову світову війну. Отже, два палії порозумілися–16 квітня 1922 року уклали угоду про економічну й військову (таємно) співпрацю. Вермахту були надані бази для тренування й випробування зброї в Липецьку (авіяція), Казані (танкові війська) й у Саратові (хемічна зброя).

Совєтсько-німецький пакт про ненапад і таємний протокол про поділ Східної Европи від 24 серпня 1939 р. й договір про дружбу й кордони від 29 вересня 1939 р. дали можливість Гітлерові зосередити всі сили на Заході, швидко загарбати Европу й прискорити напад на СРСР. Адже Гітлер добре знав, що Сталін готує йому удар у спину. Те, що Сталін був готовий до „визвольного походу до Европи", потверджують документи: „Соображения по плану стратегического развертывания сил Сов. Союза..." (травень 1941 р.) та „Записки нач. Штаба КВО..." (грудень 1940 р.). Згідно з цим пляном („Гроза") до весни 1941 р. 23 механізовані корпуси Червоної Армії зайняли вихідні позиції, загалом 19 540 танків (перевага над Вермахтом у 6,3 рази). Наступ було намічено на першу декаду липня 1941 року.

Згідно з пляном „Гроза": з 17 червня по 10 жовтня 1941 р. діяв тільки Північний фронт (Ленінградський військовий округ). 22 червня СССР запевнив Фінляндію, що поважатиме її невтралітет, але вже 23 червня 487 літаків Радянського Союзу бомбили цю країну. „Гроза" в Фінляндії закінчилася втратою 546 танків і 64 188 полонених вояків ЧА. Якби не розпочинали авантюру на півночі, а повернули три армії Північного фронту під Ленінград, то не було б блокади й мільйонів мерців од голоду в Ленінграді.

(„Народна газета")

Петро ГРИЦАК

ЧИ ВИСЛІДИ ВЕЛИКИХ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ Є ТІЛЬКИ НАСЛІДКОМ ЩАСЛИВИХ РІШЕНЬ УЧАСНИКІВ?

Сенсаційні успіхи Гітлера у 2-ій світовій війні всіх дивували та означали домінуючу перевагу німецьких збройних сил. Частково були вони вислідом стратегічних здібностей і плянування, а й може, неймовірного щастя харизматичного диктатора Гітлера. Багато допомагав у тих успіхах дуже добрий вишкіл німецьких вояків, першорядне озброєння, нова воєнна тактика „блискавичної війни" й широкий вжиток парашутистів. Кампанію у Франції, яка почалася 10 травня 1940 року, виграно помимо чисельної переваги військ противника та його озброєння. Почалася вона зайняттям парашутистами важливої бельгійської твердині Ебен Емаель (де, як автор почув, один із учасників був українцем). Подібно, рік пізніше, німецькі парашутисти виграли кампанію на Креті, мимо майже подвійної чисельної переваги їх противників. Згодом Гітлер (якого здоров'я почало занепадати) почав, одначе, звільняти старшин, досвідчених генералів „за непослух",* а також заповняти кадри вищих і нижчих старшин кандидатами з поліційних організацій та націонал-соціялістичних лав; разом із конечністю заступати фронтові втрати менше вишколеними новобранцями–все це сильно відбилося на ефективності німецької військової машини.[1]

Така то ситуація запанувала в 1944 р., коли мала мати місце, вже від років очікувана, інвазія. Після великої невдачі першої спроби інвазії в Дієпі у 1942 р. та деяких інших спроб, рішено зробити висадку в Нормандії, біля Шербурґу, у південно-західній Франції 5 червня 1944 р. числом 150 000 війська, при підтримці авіяції та англо-американської фльоти. Також проведено акції для замилення, щоб якось переконати Гітлера, що інвазія буде в околиці Па-де-Kалє, близько каналу Ля Манш, а може навіть аж у Норвегії, через підкидання фальшивих документів та посилання неправдивих фіктивних радіопередач. Рівнож, при підтримці системи „Ультра", німецькі урядові комунікації були тепер рутиново підслуховувані.

Тут одначе проблемою стала важко до передбачення погода. Хмари, які пересувалися із заходу на схід, спричинили на той час велику зливу! Тому інвазія була пересунена на один день пізніше, бо спеціялісти передбачали, що дуже правдоподібно погода на день

* Наприклад, Ґудеріян, фон Манштайн, фон Рундштедт.

6 червня поправиться. Одначе, німецькі обсерватори, що не мали таких добрих можливостей передбачувати погоду, думали що 6 червня напевно буде злива, та інвазія не зможе відбутися. Тому Гітлер, який терпів на безсонницю та пізно йшов спати, тим разом твердо заснув, перед тим наказуючи, щоб його в жодному випадку не будити.

Як головнокомандувач ОКВ, він також зарядив стратегічну дислокацію ударних з'єднань у Франції, й був єдиний, хто міг наказати ввести їх у дію, щоб відбити очікувану висадку. Бо не було докладно відомо, де властиво та висадка буде мати місце. Ніби „підхоплені" фальшиві комунікати підказували, що вона відбудеться в Па-де-Калє, при каналі Ля Манш.

Тим часом, Айзенгавер, як почув, що погода почала поправлятися, зарядив інвазію 150 тисяч вояків до Нормандії на 6 червня. Німецькі сили очікували, що головний удар може ще бути деінде, й так дві панцирні дивізії поблизу дійсного місця інвазії очікували вимаганого наказу Гітлера, щоб зараз вдарити переважаючими силами (у Франції було дислоковано понад 50 дивізій, з того 10 панцирних) на місце висадки, як того бажав собі ген. Роммель, командувач у північній Франції.

Це склонило його (він мав острий язик) до контактів із змовниками проти Гітлера та довело остаточно, у жовтні 1944 р., до альтернативи: або взяти отрую та мати державний похорон як герой, або піти на „народний" (нацистський) суд як зрадник!

Сам Айзенгавер не був цілком певним, що інвазія вдасться, так що заздалегідь приготовив листа, де пише про „невдалий"вислід інвазії, та перепрошує усіх потерпілих за свою „помилку".[2] Інвазія, одначе, стала успішною, листа (який пізніше був опублікований) не треба було висилати. Ясним є одначе, що вислід міг би бути цілком інакшим, якби погода не поправилася, чи якби німецька сторона не вагалася застосувати з самого початку енерґічні протиудари, під командою Роммеля, що був під рукою! Він в Африці більше, як один раз, успішно вив'язувався із подібних важких ситуацій, які виглядали безнадійними.

Автор пригадує собі, одного дощового дня у Відні (чи не 6 червня 1944) вигуки продавців вечірніх газет: „Інвазія почалася!" „Великі оборонні успіхи!" (Grosse Abwehr Erfolge!) й подібні оптимістичні прогнози німецької влади.

Але Гітлер, може через стан здоров'я, не показався успішним головнокомандувачем в момент найбільшої кризи у своїй військовій кар'єрі. Він в'язав руки своїх найкращих генералів, які могли

б на місці виконувати потрібні рішення та протиудари, як того вимагала фактична змінна ситуація на полі бою, якої не можна було передбачити у головній квартирі.

Альянтська дезінформація, відомості, одержані через „Ультру" й інші системи підслуховування, також сильно причинилися до німецької невдачі. Також на їхньому боці було „воєнне щастя", про яке напевне думав ген. Айзенгавер, коли зарядив інвазію, помимо непевної погоди.

Гітлер був далі переконаний у своїй непомильності, а всі невдачі приписував дефетизмові та зраді деяких генералів.

Недавно появилися у світовій пресі, з нагоди успіху фільму „Валькірія", інформації, що від 1939 р. було 15 атентатів на Гітлера, а останній 20.7. 1944, хоч дуже докладно заплянований, закінчився тільки пораненням Гітлера.* Це означає, що Гітлер мав неймовірне щастя, що він називав „ласкою провидіння".[3]

Роммель мав розмови з іншими генералами, в яких остро критикував Гітлера, але (як ствердив у передсмертних висказах до своєї родини) не був втягненим у безпосереднє плянування замаху на нього. Деякі хотіли бачити його на провідному становищі в новому уряді. [4] Мав він критичні думки відносно дальшого ведення війни, після неуспішної спроби зліквідувати інвазію на самому початку, через велику перевагу англо-американського літунства, та килимове бомбардування німецьких фронтових розташувань. Тому передав у тій справі листа до Гітлера два дні перед своїм пораненням 17.VII.1944. Був ще в досить слабкому здоров'ї, як дістав пропозицію прийняти отрую або ставати під суд „за дефетизм і державну зраду". Переконаний, що його ситуація є безнадійна, таки рішив прийняти отрую 14.X. 1944.

* Виглядає, що через велику спеку, що якраз запанувала, нарада, на якій мав звітувати полк. Штавфенберґ, відбулася в дерев'яному бараку, замість мати місце, як звичайно, в цементному бункрі міцно укріпленої „Вовчої нори". Це сильно зменшило силу бомби, що мала Гітлера вбити. Крім цього, в моменті вибуху бомби, Гітлер нахилився над мапами, що лежали на грубезному столі, що врятувало йому життя.

Використана література:

[1]. E. A. Wheal, S. Pope & J. Taylor. *Encyclopedia of the Second World War*, Castlebooks, Edison, N.Y., 1989 pp. 180-182, 333-334.

[2]. R. Bruns. *Almost History,* Hyperion, N. Y., 2000.

[3]. "Almost Killing Hitler", *Newsweek*, 12.1. 2009.

[4]. D. Young. *Rommel, The Desert Fox*, Harper & Row, N. Y., 1950.

Роман-Богдан ШУЛЯКЕВИЧ

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ СИСТЕМІ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНІЙ ІДЕОЛОГІЇ

Низка неґативних подій, що сталися в Польщі 2008 року в стосунках держава–українська національна меншина, примушують поставити кілька формальних питань, які можуть сприяти зрозумінню причин щораз більш некорисного для українських громадян Польщі стану цих стосунків.

Накинений конфлікт

У 1944 р. тодішній польський уряд рішенням про обмін людністю з УРСР накинув власним громадянам-українцям збройний конфлікт. Тут Польща наслідувала інші держави: Радянський Союз також спочатку визнав свідомих українців ворогами, накинув власним громадянам-українцям конфлікт, депортував їх у Сибір та позбавив права до власної національної гідности, імени, історичної традиції, колективної пам'яти, врешті–свого майна. Задля виправдання переслідувань у СРСР та Польщі створено спеціяльну термінологію, напр. „українських буржуазних націоналістів", „бандерівців",„фашистів з-під знаку ОУН-УПА" тощо. Тимчасом після війни, так само, як і для учасників польського антикомуністичного підпілля, можна було проголосити амнестію для українців. Українців як таких, а не лише членів ОУН чи УПА, тому що всі українці були ворогами! Однак навіть проголошення в 1947 р. амнестії тільки для членів українського підпілля було Польщі зовсім не на руку, адже забрало б урядові можливість безпощадно грабувати українців та здійснити їх депортацію на західні землі. Тодішня польська держава була кровно зацікавлена недотримуванням Конституції та стосуванням насильства.

Надійний арґумент

Сьогоднішній юридичний спадкоємевь ПНР–III Річ Посполита користується наслідками колишньої перемоги Польської Народної Республіки у війні з власними громадянами та не намагається змінити політичних і законодавчих рішень, які суперечать чинній Конституції. Цілком очевидно, що також політичним силам РП потрібні дальші легкі перемоги над власними громадянами–так виникла й остання хвиля антиукраїнських виступів у ЗМІ, обґрунтована і спричинена не так „провинами" українців, як ідеєю мучеництва польскої нації та мітом поляка-католика. У Польщі протягом останніх кількох років було кількасот виступів у ЗМІ проти „ОУН-УПА", відбу-

лися кресові богослужіння, освячено пам'ятники та видано низку книжок. Важко повірити, що авторам цих заходів ідеться тільки про членів підпілля та жертви польсько-українського протистояння. У Польщі не функціонують ніякі українські підпільні організації, однак значні політичні, публіцистичні та державнослужбові сили воюють на антиукраїнському фронті всередині країни чи не краще, ніж польський контингент в Іраку проти ісламських фундаменталістів. Це стало можливим тому, що українці від 1947 р. є поконаними, становлять живу недобиту масу, з якої можна доволі знущатися, бо „переможців не судять". Українці не є стороною в усіх справах, які їх стосуються. А коли прагнуть бути стороною, то чи не всі польські політичні сили сягають на надійні арґументи–етикетки „українського націоналізму" чи „українського народовбивства", „злочинів УПА"–і примушують українців далі сидіти тихо. Однак тут ідеться не лише про українців–змушені тихо сидіти польські громадяни, що є потуранням беззаконню у функціонуванні держави.

Однак ми–українці, громадяни Республіки Польщі, можемо й повинні поставити своїй державі питання: який катаклізм прокотився Польщею протягом 1945-2008 рр. і спричинився до того, що з 800 тис. громадян-українців залишилось їх 30 тис.? Ми 2-гу світову війну пережили без таких втрат! Це питання дуже обґрунтоване нині, а стане разючим за 20-30-50 років, коли з усією очевидністю та розпачем, можливо, треба буде поставити його в новій формі: чому українців у Польщі нема?!

Вигідний закон

Повоєнна Німеччина як спадкоємець III Райху прийняла закон про нацистські злочини. Закон віддає належне громадянам, які постраждали від нацизму, та унеможливлює поширення нацистської ідеології. І після багатьох років можна сказати: так, цей закон виправдав себе. Однак чому не виправдав себе в РП закон про комуністичні злочини та злочини проти польського народу? Тому, що він уможливлює відповідальність за ці злочини перенести на систему влади, так звану „комуну", а не державу-спадкоємницю, якою є Польща. У такому практичному трактуванні цей закон заперечує існування держави Польська Народна Республіка. Натомість стверджує існування „системи насильства", не вказуючи, що тою системою була вся ПНР, а не тільки комуністична Польська об'єднана робітнича партія. Ідеологія „комуни" замінила нормальне в інших країнах функціонування державних органів. У Польщі нині закон про комуністичні злочини і злочини проти польського народу цинічно використовується в політичній боро-

тьбі під час виборів, у боротьбі за голоси виборців та владу, і, нарешті, під час боротьби проти груп невигідних громадян.

Бандерівська ОУН або... побандерівське ОУП

Провідним елементом цієї боротьби є „державний інтерес", під яким треба розуміти заразом „інтерес польської однонаціональної католицької держави". Зрозуміло, що в такому контексті держава, політичні партії, а нерідко й адміністрація Римо-католицької церкви в Польщі, неминуче вдаються до насильства над жертвами акції „Вісла" і дивуються, коли хтось із українців про це говорить. Вони тоді нагадують нам, українцям, хто ми є і яке в нас минуле: називають нас „послідовниками ОУН-УПА", однак, що показове якраз для останнього етапу будування „нашої" ідентичности, також членами „побандерівського Об'єднання українців у Польщі".

Результат зокрема такий, що так звані „послідовники ОУН-УПА", яким по 30-40 років (!), не можуть встановлювати пам'ятників своїм героям, захисникам, членам родин, убитих польськими формуваннями. На їхні звернення до президента РП та чергових урядів у справі ліквідації наслідків акції „Вісла" не отримують відповіді. Навіть цьогорічна резолюція сейму у справі нищення церков на Холмщині 1938 року мала бути обов'язково пов'язана з подіями на Волині 1943 року.

Користаються такою ситуацією зокрема генсекретар Ради охорони пам'яти боротьби і мучеництва Анджей Пшевозник, евродепутат Анджей Запаловський та римо-католицький священик Тадеуш Ісакович-Залеський. Ця трійка на сьогодні–показова антиукраїнська ударна група. З як же відмінних становищ лунає їхній голос та їхні дії, яка прекрасна узгодженість щодо вибору мети удару–нібито „ОУН-УПА", а насправді польських громадян української національності в РП.

ОУН та УПА ніколи не будуть визнані польськими національно-державними чинниками українською самообороною перед голокостом української нації, який міг би статися, якби не ці організації. Тимчасом питання має і зворотний бік. Його слід ставити ось як: чому відповідальність є одностороння, лише українська, як це безперервно наголошують польські політики і публіцисти?

Дивно, що формулюванню „остаточне вирішення українського питання" припало довершуватися не в ПНР, а в РП, яка ніяк не хоче помічати „неґативної спадщини" ПНР–саме українського питання. Ми не самогубці, а нас з усіх боків заохочують остаточно покінчити з собою!

(„Наше слово")

Володимир МАЛКОШ

СТЕПАН БАНДЕРА І ДИВІЗІЯ „ГАЛИЧИНА”

Немає сумніву, що ідею організації дивізії „Галичина” підхопили комбатанти УСС, й армії УНР, які, маючи досвід визвольних змагань часів Першої світової війни, вважали, що вибороти незалежність Україні зможе тільки добре озброєна і вишколена військова формація, а розсварені й розрізнені повстанські загони, без вишколу і доброї зброї, цього зробити не зможуть. Також, вони взяли до уваги досвід сусідніх та інших народів, які за допомогою леґіонів, створених за сприяння противників їх ворога, домоглися незалежности.

Україна в Другій світовій війні перебувала в дуже важкій ситуації. Дві імперії, які боролися між собою, фактично, щоби колонізувати Україну, не хотіли допустити її незалежности. Комуністична Росія фізично й духовно нищила український народ, а нацистська Німеччина поділила Україну на дві зони. Одна з них була Галичина, де окупаційний режим для українців був лагідніший, ніж у так званому райхскомісаріяті, де правив Ерік Кох, відомий україножер, після війни виявилося, що він був більшовицьким аґентом. Отже, на Волині ОУН розпочала організовувати УПА, щоб боротися як проти німців, так і проти більшовиків, яких підтримували поляки. Коли Німеччина почала програвати війну, то перша була змушена вдатися за допомогою до окупованих нею европейських народів.

І галичани вибрали „менше зло" та погодилися на формування дивізії „Галичина", надіючись, що після того, як Німеччина програє і західні альянти будуть змушені боротися також і проти СРСР, бо комуністи намагалися завоювати весь світ, вони виборять воєнно свою державу. Це саме думали й в обох фракціях ОУН. ОУН(м) відразу погодилася з організацією дивізії „Галичина", а ОУН(р), намагаючусь поширити свою діяльність на сході України, де населення відразу виступило проти нацистських репресій, вирішила не боротися, але й не підтримувати концепцію організації дивізії. Після того, коли 30 червня 1941 р. ОУН(р) проголосила Акт відновлення незалежности України, а Гітлер на це не погодився, гітлерівці почали репресії проти українських націоналістів і запроторили С. Бандеру, А. Мельника та багатьох інших у концтабір Заксенгаузен.

Отже, Степан Бандера не міг довгий час працювати у Проводі ОУН. Про дивізію „Галичина" розмова велась аж у 1943 році. Батько Степана Бандери як священик був під час визвольних змагань капеланом в УГА і як її комбатант виховав своїх трьох синів українськими патріотами й, очевидно, теж не виступав проти концепції дивізії. Ми не маємо документів, які б підтвердили факт, що С. Бандера був проти організації дивізії „Галичина".

Після битви під Бродами дивізія допомагала УПА зброєю, військовим спорядженням і медикаментами. Багато вояків дивізії перейшли до УПА, і ніхто тоді з українців не виступав проти дивізії. Багато українців утікало на захід, до Німеччини. Німці це дозволяли, через дивізію „Галичина", а також УПА, які борються проти спільного ворога–більшовиків. Адже Роман Шухевич, свого часу друга особа в ОУН(р) і пізніше в УГВР, навіть сам посилав у дивізію своїх людей, бо розумів у той час, що вона потрібна. Вже перед цим багато чільних урядовців і високих офіцерів німецької армії усвідомлювали, що політика Гітлера помилкова, і старалися усунути його від влади за допомогою атентатів, але це їм, на жаль, не вдалося. Вони переважно були прихильні до українців. І Гітлер на переломі 1944-1945 років був змушений пом'якшити свою політику. Генерал Власов за згодою німців створив „Комитет Освобождения Народов России" і організував РОА–Русскую Освободительную Армию, в яку затягнули чимало українських полонених. У російському комітеті були підкомітети з усіх республік СРСР. Очевидно, що українці не хотіли з цим погодитися, бо могли потрапити з-під комуністичного ярма під біле російське. Президент УНР в екзилі Андрій Лівицький почав із німцями переговори, до

яких долучив Степана Бандеру, полковника Андрія Мельника та колишнього гетьмана Павла Скоропадського. Їх підтримали білоруси, прибалти та грузини, що теж не хотіли бути підпорядкованими росіянам. Ішлося про програму Українського Національного Комітету та вибору його голови. Вибір голови зайняв багато часу. Врешті А. Лівицький запропонував на голову позапартійного колишнього петлюрівського генерала Павла Шандрука. Інші погодилися, тоді П. Шандрук почав вести переговори з німцями, які намагалися затягнути українців до Власова. Довелося генералові П. Шандруку з ним говорити. А. Мельник був проти переговорів із Власовим, але С. Бандера довіряв П. Шандруку, кажучи: „Ми не боїмося, що він може Вас обдурити, і нашим обов'язком є говорити навіть з ворогами, щоб довідатися про їхнє бажання". Переговори з Власовим відбулися 30 січня 1945 року, і П. Шандрук рішуче відмовився піти в російський комітет. Врешті німці визнали окремий Український Національний Комітет і погодилися, що буде створена окрема Українська Національна Армія, до якої ввійдуть усі українські військові формації чи поодинокі вояки, які служать у німецькій армії. Узгоджено, що в Комітеті буде п'ятеро осіб: голова П. Шандрук, заступник проф. В. Кубійович, що представлятиме Західну Україну, адвокат О. Симоненко–Східну Україну, секретарем зі сходу П. Терещенко. А. Мельник з помічниками радили П. Шандруку, що коли червоні будуть перед Берліном, а альянти перейдуть Райн, тоді найкраще було б іти на захід і чекати на альянтів. Цим самим він застеріг собі право вийти з УНК. Степан Бандера зайняв протилежне становище: „Без уваги, що станеться, ми вповні піддержуємо вас до кінця"–це були слова, які він сказав генералові Шандруку.

У своїх мемуарах П. Шандрук написав: „Організація ОУН(б) та її членство завжди були доброї волі і помагали до припоручених мені рішень та завжди давали свою підтримку так довго, як довго існував УНК". 12 березня 1945 року німецьке міністерство західних справ проголосило свою декларацію визнання УНК і УНА. 15 березня 1945-го президент А. Лівицький назначив генерала П. Шандрука командувачем УНА. Дивізію, яка вже мала назву „1-ша українська", включено до УНА. Почалась організація Другої дивізії. Обидві вони прийняли присягу на вірність Україні. Але Німеччина капітулювала, і Перша дивізія перейшла в англійський та американський полон.

Альянти зрозуміли роль Першої дивізії (Друга існувала коротко і не змогла проявити себе так, як Перша) і не видали полонених

дивізійників на знищення більшовикам, як це зроблено із власівцями і козаками. Між першим українським леґіоном УСС і другим–дивізією–є суттєва різниця. Після програних у Першій світовій війні визвольних змагань їхнє перебування в польському і більшовицькому полонах було набагато гірше, ніж у Другій світовій війні в англійському й американському. Але довкруги них був ореол героїв–свої й чужі визнали їх борцями за волю народу, а стосовно дивізійників, то їм довго приписували клеймо колярборантів і злочини, які вони не чинили, дехто й сьогодні так до них ставиться, особливо у Східній Україні. Не всі хочуть зрозуміти, що з армією, яка має літаки, танки, артилерію, ракети, могла боротися тільки така ж повноцінна збройна сила. Це свого часу розумів Степан Бандера, і дивізійники вдячні йому за це. Як відомо, більшовики, відкинувши з Галичини німецьку армію, негайно мобілізували понад 170 тисяч галичан у Червону армію і через тиждень-два послали їх на фронт у Карпати, на Дукельський перевал, під німецькі танки–ненавчених, слабоозброєних, навіть некомплектно одягнених, де вони масово гинули, як гарматне м'ясо. Тоді, коли так звані фашисти, програючи війну, протягом року вчили вояків дивізії, добре їх одягнули і надали їм найновіше спорядження і зброю, яку мали на той час–усе, крім танків і літаків, яких брак відчували самі. Насамкінець процитую сказані Головним Командиром УПА Василем Куком в лютому 2007 р. слова:

„І УПА, і дивізійники боролися проти совєтської комуністично-більшовицької чуми, яка ордою сунула на Україну. Безумовно, треба знати різницю поміж УПА і дивізією „Галичина", але треба трактувати їх однаково, як героїв України. Указ Президента України В. Ющенка 879/2006 від 14 жовтня 2006 року проливає світло на відтворення справедливості стосовно воїнів УПА, але, на мою думку, це треба розуміти, що повинна бути відтворена історична справедливість стосовно всіх учасників національно-визвольного руху в Другій світовій війні, в тому числі повинні бути й дивізійники".

* * *

„Офіцер XXI століття має бути не лише професіоналом своєї справи, а й перш за все, патріотом та гармонійно розвиненою особистістю."

Павло ТКАЧУК,
генерал-майор

ДИВІЗІЯ „ГАЛИЧИНА" В ЗАПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ

На виконання Указу Президента про подальше вивчення історії УНР, ЗУНР, визвольного руху та об'єктивного вивчення проблем Другої світової війни взагалі, сайт ***Майдан*** *розпочав проект: „Дивізія „Галичина" в запитаннях і відповідях". Відповідають на запитання ветерани Дивізії „Галичина", які мешкають в Україні та за її межами. Матеріяли будуть видані книгою.*

Уже здійснено 2 подібних проекти: „УПА у відповідях Василя Кука" та „Нахтіґаль" у відповідях Мирослава Кальби".

Адреса сайту: http://www2.maidan.org.ua/n/pressk/1233566160

Запитання з діяспори слати: bmaciw@colba.net

Для прикладу друкуємо три запитання і відповіді на них.

Редакція

Запитання:

Чому, на вашу думку, протягом 18-ти років Незалежності „наша влада" не визнає справжніх борців за волю України? ***Копач***

Відповідь:

От Ви вислів „наша влада" написали в лапках і це вірно. Ця влада, на жаль, ще далеко не наша. Нас, українців, зараз повинно бути вдвічі більше–не 50 а 100 мільйонів. Ми пережили найстрашніший геноцид і вижили, значить ми вже не такі погані. Самий страшний період в нашій історії–животіння в „країні розвинутого соціялізму–СРСР". Техніка до знищення нас як нації була доведена до перфекції-досконалості. Всякі безбатченки-інтернаціоналісти, чи просто безрідні космополіти, старалися з допомогою дивовижної брехні і компрометації зробити наш народ саме такими, якими були самі. Та чи це так в дійсності? Погляньмо на „великий російський народ". Як вони стараються зберегти імперські традиції, перекручуючи, як їм вигідно, історію. Появилися міти про „дурного хахла, в якого башка варить до обіду, чи в якого „кожа на лобу толщиной три сантиметри". Появився культ „придуркуватого хитрого хахла „Тарапуньки" та „мудрого руського Штепселя". Наша інтеліґенція була загнана в глухий кут, а національна еліта–гордість нації, виявилася російською, в кращому випадку російського походження. Бути українцем стало непрестижним і небажаним у суспільстві, в якому „побут визначав свідомість". Кого комуністи ненавиділи найбільше? Патріотів-націоналістів усіх поневолених ними народів. Кого ненавидять і все-таки ставлять на керівні посади? Найбільш корумпованих зрадників-яничарів, яких можна купити за „пляшку оковитої", або на яких мають вагомий компромат. Хто їхній електорат? Діти та нащадки катів, які нас розстрілювали, не моргнувши оком, тільки за те що ми хотіли бути господарями в своїй хаті. Без очищення нашого суспільства від тієї нечисті нічого не досягнемо. Потрібна люстрація–прийняття закону про відсторонення усієї кол.

партійної номенклятури від керівних посад, та заборону надалі працювати на них хоча б перші п'ять років (як це зроблено в усіх вільних країнах пострадянського табору).

Леонід Муха

Щоб відповісти на це питання, треба оцінити, звідки прийшли люди, що тепер у Верховній Раді. Що можна очікувати від людей, що були ревними комуністами або молодші віком–ревними комсомольцями? Чи в них є якісь патріотичні почуття, окрім ностальгії за втраченим Союзом. Чи хто з них цікавиться історією України, за вийнятком одиниць? Чи вони дбають про Україну чи український народ? На жаль, більшість дбає про себе, бо як пояснити звідки раптом в Україні взялося стільки мільонерів? Невже ж вони заробили їх чесною працею?

Богдан Маців

Запитання:

Що спонукало українців вступати в ряди Дивізії, а не в УПА?

Олександер

Відповідь:

Щоб відповісти на Ваше питання, треба застановитися про тогочасні обставини. Який вибір для молоді міг бути в 1943 році:

1. бути забраним на роботу до німецьких фабрик під англійські чи американські бомби;

2. бути забраним до робочих команд, так званого „Баудінсту" щоб копати рови, будувати мости чи направляти дороги;

3. чекати другого повороту совєтської армії, щоб без вишколу і зброї бути гнаними НКВД-івськими наганами на фронт проти німців;

4. йти в УПА, яка в той час була в стадії організації, не мала зброї, вишколу, приміщення і харчу для великого числа добровольців; і УПА теж посилала своїх людей до дивізії;

5. йти до Дивізії, дістати добрий військовий вишкіл і добру зброю.

Богдан Маців

Запитання:

Когда каятся начнёте перевертыши? *Упс Броды*

Відповідь:

Тоді, коли Симоненко і Вітренко визнають комуністичну партію СРСР за злочинну так, як німці визнали нацистську партію, що, до речі, обидві тісно співпрацювали до 1941 року. Навіть ґестапо з НКВД-КҐБ. На що є опубліковані документи. Коли визнають, що Сталін спричинив Другу світову війну. Доказ: його опублікована промова до ЦК ВКП(б). І коли Путін визнає злочином масакру в Батурині. І коли Московський патріярх відкличе анафему на Мазепу. І коли покаються за геноцид 1932-33. І коли.. без кінця... *Роман Колісник*

Анатолій ТРУБАЙЧУК
історик

ХТО ВОЮВАВ В УПА?

Одним з найцікавіших етапів поширення УПА був перехід на бік українських повстанців і приєднання до спільної боротьби проти німців і більшовиків вояків з різних національних відділів, що існували при німецькій армії і складались з колишніх полонених червоноармійців. Ці колишні бранці представляли майже всі поневолені народи СРСР. Звичайно, мотиви їх переходу у лави УПА були різними, але мета одною–мстити ворогам.

Відомо, що у лавах УПА боролися, окрім українців, також: азербайджанці, вірмени, грузини, представники тюркських народів (татари, узбеки, чуваші). Не бракувало у лавах УПА білорусів і навіть росіян, хоч ці народи не творили окремих національних відділів УПА. Траплялись теж представники інших національностей.

Таким чином, УПА, що ніяк не могла порозумітись з іншими українськими групами для спільної боротьби проти окупантів, знайшла спільну мову з представниками інших національностей.

Мабуть, першими перебіжчиками до УПА були старі друзі-вороги українського народу–татари. Вони включились у відділи УПА ще весною 1943 р. і не хотіли відокремлюватись в окремі відділи. Здається, не було відділу УПА, в якому не було б татарських бійців, головно кулеметчиків. Завзятущі вороги більшовиків, вони охоче вступали в бій з більшовицькими червоними партизанами.

У німецькій армії на Волині, крім численних татарських відділів, були національні відділи кавказців і козаків. Увагу ГК УПА привернув факт (ці відділи, здебільшого, були небоєздатними проти УПА) відсутності перебіжчиків до УПА. Полонені пояснювали цей факт німецькою пропаґандою, мовляв, УПА знущається з „батальйонців" і розстрілює їх. Це й було причиною, що ГК УПА видала в червні 1943 р. свій перший заклик до „батальйонців"-грузинів російською мовою. Успіх цього звернення був надзвичайний: до відділів УПА зголосились грузини й представники інших закавказьких народів із зброєю в руках. Перебіжчики грузини й вірмени переклали заклики мовою своїх народів і вони були надруковані в Одесі, де були друкарні, що мали грузинський і вірменський шрифти. Крім цього, на місці видано заклик російською мовою до „армян и других народов Кавказа" (червень 1943 р.), а також до „узбеків, казахів, туркменів, башкирів, татарів, народів Уралу, Волги й Сибіру, народів Азії" та до „русских".

Бійці національних „батальйонів" послухали закликів УПА й почали переходити до неї, спочатку індивідуально, а потім масово. У ско-

рому часі при УПА створено національні відділи грузинів (к-ри Карло й Гогік), узбеків (к-р Шірмат), а також вірмен і північно-кавказьких народів. У липні 1943 р. національний відділ, що існував при загоні командира Крука в Крем'янеччині, відзначився в боях проти більшовицьких партизанів із з'єднання Михайлова в суразьких лісах коло с. Теремно. В складі цього відділу воювали грузини, вірмени і черкеси.

У липні й серпні 1943 р. УПА вела інтенсивну пропаґанду серед козаків у німецькій армії. У липні видано листівку: „Кубанці, потомки запорозьких козаків", а також листівку до донських козаків. У перших днях серпня в УПА з'явились перші козацькі перебіжчики, в більшій кількості, що звернулись до козаків з окремою листівкою: „Братья козаки". Ці листівки мали значний успіх: в УПА почали діяти кінно-козацькі сотні (дві), що дали також велику допомогу в формуванні українських кінних сотень УПА, які згідно з наказом ГК УПА з дня 31.8. 1943 р. (інспектор кінноти–полк. К-ий) мали існувати при кожній групі УПА.

Тим часом кількість перебіжчиків з національних батальйонів німецької армії до УПА постійно зростала. З цих перебіжчиків створено окремі національні відділи, що боролись під проводом своїх командирів і під своїми національними прапорами. Спочатку ці відділи були мішані, але у вересні 1943 р. вояки окремих національностей почали об'єднуватись в однорідні під національним оглядом відділи (перші відокремились азербайджанці). Ці національні відділи виявили велику боєздатність як у боротьбі проти німців, так і в боротьбі проти червоних партизанів. Ось у серпні 1943 р. відділ УПА, що складався з грузинів, узбеків і росіян, знищив над р. Іквою, в Малинівському районі, великий відділ німців, що повертався з „пацифікації" українських сіл. Німці втратили в бою з цим національним відділом понад 60 вояків убитими. У кінці серпня 1943 р. азербайджанський відділ розгромив німців у Ґощанському районі. У днях 29-30 жовтня до УПА перейшов цілий азербайджанський батальйон із Здолбунова, що вже 31.10 мав великий бій у с. Ґочівка Острізького району, в якому розгромив Острізького ляндвірта на чолі каральної експедиції складеної з німецьких літунів. Знов же в цьому ж часі

азербайджанці й узбеки із загону к-ра Енея дуже успішно поборювали червоних партизанів, що із-за р. Случ, через Пустомитські ліси, намагалися проникнути в ліси над р. Горинь і Стир.

Незважаючи на збільшення кількости перебіжчиків в УПА, ГК УПА ні на одну хвилину не припиняла своєї пропаґанди серед бійців національних батальйонів. У вересні видано заклики до грузинів і „синів Туркменії", а також до „добровольців". Інша листівка зверталась до „казахів, башкирів, калмиків й удмуртів". У жовтні проголошено звернення до вірменів, узбецьких „аскерів" і до таджиків. У листопаді– до „кубанців, славних правнуків запорізьких лицарів", до азербайджанців і до горців. Крім існуючих уже листівок грузинською і вірменською мовами, з'явилась ще листівка до узбеків тюркською мовою. Усі ці листівки зверталися до героїчного минулого окремих народів, до їх визвольної боротьби проти великодержавних шовіністів й пояснювали їм, що гітлерівським імперіялістам цілком далеке й чуже їх визволення. Тому УПА закликала ці народи не вмирати за імперіялістичні пляни Гітлера й не давати себе використовувати в боротьбі Німеччини проти визвольних рухів европейських народів, поневолених Гітлером, але із зброєю в руках переходити на бік УПА, щоб разом боротися проти гітлерівських і сталінських імперіялістів, найлютіших ворогів волелюбних народів, ворогів демократії і поступу.

Наслідком цієї пропаґандистської кампанії, а також спільної боротьби поневолених народів у лавах УПА і дальшим етапом на шляху зміцнення національних вузлів справжньої дружби поміж поневоленими народами була перша Конференція Поневолених Народів Сходу Европи й Азії, що була скликана за ініціятивою УПА й відбулася 21-22.XI. 1943 р. на території, зайнятій УПА. В роботах цієї Конференції узяли участь окрім українських делеґатів (5 осіб) делеґації: грузинська–6 осіб, вірменська–4 особи, осетинська–2 особи, казахська–1 особа, черкеська–1 особа, азербайджанська–6 осіб, кабардинська–1, татарська-4 особи, чуваська–1 особа, башкирська–1 особа, білоруська–2 особи, узбецька–5 осіб, разом 39 делеґатів. Неофіційно брав участь в Конференції ген. Тарас Чупринка.

Конференція виробила ряд політичних і практично-організаційних постанов, спрямованих на поширення спільної боротьби поневолених народів СРСР і ухвалила також звернення до всіх народів Східньої Европи й Азії, в якому вичерпно з'ясовано політичне становище поневолених народів, завдання, що стоять перед ними, й переспективи спільної боротьби.

Велику політичну роботу провела УПА й серед народів союзників та сателітів Німеччини: італійців, угорців, румунів, а також тих французів, бельгійців, голляндців, сербів, хорватів, чехів, словаків, литовців, що їх силоміць загнано до німецької армії або на воєнні роботи. Реаль-

ним наслідком цієї роботи були численні факти, що вояки цих народів відмовлялись від боротьби проти УПА, а то й активно виступали проти німців. Багато представників цих народів боролись в лавах УПА. До речі, не бракувало в УПА й німців, що віддавали для УПА свої здібності й уміння, а інколи і життя.

Послідовна політична робота УПА серед союзників Німеччини довела до факту, що німці були змушені відкликати мадярські відділи з фронту проти УПА (1943 р.). Рік пізніше, в Карпатах, командування 6-ї мадярської армії заключило з УПА договір про перемир'я й невтралітет, що був затверджений Головною командою мадярської армії. Також з Головною командою румунської армії ГК УПА вела переговори, які, одначе, закінчилися невдачею, бо румуни настирливо вимагали від ГК УПА декларації про зречення українських претенсій до Буковини й Бесарабії.

Напередодні повороту Червоної армії на Волинь при УПА існувало 15 різних національних відділів. Коли ж повернулись більшовики, за винятком одного азербайджанського відділу (к-р Чавлі), не зрадив УПА ні один національний відділ. До речі, азербайджанці включились в ЧА й пішли в її рядах громити німців і на шкоду УПА не діяли. Інші ж відділи залишились, і в рядах УПА воювали проти загонів НКВД і МГБ. У бою під Гурбами національні відділи боролись проти більшовиків під проводом свого к-ра Яструба, і на них була звернена головна атака ворога. Кілька днів пізніше, у великому бою відділів УПА з НКВД в с. Залізниця (Крем'янеччина), взяли участь і визначились знову національні відділи к-ра Яструба (29.IV. 1944 р.). Вони продовжували боротись і тільки після закінчення війни в Европі ГК УПА в порозумінні з окремими командами відділів надала можливість розпорядитися їх долею самостійно.

Під час останньої світової війни не було таких умов, щоб спільна боротьба поневолених народів в лавах УПА могла закінчитись тривким успіхом. Проте ідея спільної боротьби поневолених народів, що народилась в епоху Великої Революції 1917 р. і скріпилася під час останньої війни в огні безпосередньої боротьби цих народів проти імперіялістів, спочатку гітлерівських, а потім сталінських, вмерти вже не могла. Проте під тиском неґативних зовнішніх обставин перемога була відкладена на кілька десятиліть. Але справедливість та історична закономірність все одно зрештою востержествовала.

(„Персонал")

* * *

„Якщо ми хочемо, щоб нас шанували інші, ми повинні навчитися поважати самі себе".

Павло Загребельний, письменник

Василь ШПАРИК

СВЯТКУВАННЯ ДНЯ ПЕРЕМОГИ: ГУЛЯННЯМИ ЧИ ПАНАХИДАМИ?

Дата закінчення в Європі Другої світової війни, яка відзначалася у колишньому СРСР, а тепер відзначається в Росії, а разом з нею і в Україні, як День перемоги викликає дискусії в українському суспільстві, яке неоднозначно сприймає цю історичну дату.

Річ у тому, що з Днем перемоги асоціюються в усій ширині погляди на історію Другої світової війни, а вона за роки радянської влади була однобічно трактована у вигідному для Росії дусі. І тут виникає запитання: чи Україна як незалежна держава мала б сліпо слідувати тому, що подається з Москви?

Передусім погляньмо на природу взаємозв'язку України та українського народу і Другої світової війни. Адже відомо, що Українська РСР не була суб'єктом закордонної політики. Вона не мала у складі республіканського уряду структур міжнародної і військової політики. Усе вирішувалося у Москві, то й старт у Другій світовій війні був даний, здавалось неможливими, домовленостями між СРСР і Німеччиною–сумновідомим „Пактом Молотова-Ріббентропа". І цей старт був даний з обох боків у вересні 1939 року. Ось, як про це написано в Книзі пам'яті України 1941-1945 **„Безсмертя"**, що вийшла в 2000 році: **„17 вересня 1939 р. радянські війська увійшли у Польщу. У цей день фактично вступила у війну Українська РСР, що була складовою частиною СРСР"**. Бачите, як хитро сказано: 17 вересня 1939 року Українська РСР вступила у війну, а не СРСР.

„Дружба" Гітлера і Сталіна, скріплена „Пактом Молотова-Ріббентропа" виявилася недовгою, **і нацистська Німеччина**, вправившись в основному у Західній Європі, **22 червня 1941 року напала на більшовицький СРСР**. Так розпочалася **німецько-радянська війна** (Велика Вітчизняна–в російській історіографії) як складова частина Другої світової війни. То, чи є підстави нарікати на долю?

Насправді Українська РСР була виключно **об'єктом** Другої світової війни, бо в ній від самого початку (1 вересня 1939 року) і до самого кінця (2 вересня 1945 року) українці брали безпосередню участь, при цьому біля 8 мільйонів українців загинули у цій фактично чужій війні; окрім того, німецько-радянська війна двічі прокотилася вогненим валом українськими землями, наносячи величезні руйнування.

Саме цей фактор, коли чи не в кожній українській родині з поля бою не повернувся батько, чоловік, син, брат, наречений, заставляє задуматися, як ми, живі ветерани війни і їхні нащадки, повинні відзначати день

закінчення цієї бойні народів.

А ще неспростованим є вік безпосередніх учасників цих подій, ветеранів-фронтовиків. Адже наймолодшими були народжені в 1926 році. Отже, чи для них, хто по милості Божій залишився живим і дожив до сьогодні, є бажаними і просто моральними веселощі з нагоди чергового Дня перемоги? Цього хочуть молодші покоління, які, в найкращому випадку були сучасниками війни, бо ще учнями школи залучалися десь, можливо, за Уралом, до збирання картоплі в колгоспі; а також ті ще зовсім молоді, що десь в далекій африканській чи азійській країні як радянські військовослужбовці („воїни-інтернаціоналісти") забезпечували експорт революції в ті країни. Саме вони вимагають: **Хліба** (підвищених пенсій і пільг) **і видовищ!**

Святкування по радянській традиції потрібне політичним силам лівого спрямування, бо вони служать не незалежній Україні, а й у подальшому Москві. Прикладом такого святкування є відзначення Дня перемоги в 2005 році. Тоді в палаці „Україна" зібрали представників ветеранів з усієї України і продемонстрували, що це фактично свято чужої держави, бо не було в залі жодного державного символу держави Україна (Герба України–Тризуба, Державного Прапора України–синьо-жовтого, на початку не був виконаний Гимн України–„Ще не вмерла Україна"), а виключно червоні прапори (буцімто прапори , під якими воювали), пісні типу „Вставай страна огромная, вставай на смертный бой!". І в такій обстановці ветеранів вітали Прем'єр-міністер України і Голова Верховної Ради України. Отже, склалося враження, що святкування Дня перемоги–це захід по реанімації Російської союзної держави (не важливо, під яким політичним псевдонімом), бо, мовляв „ми разом боролися проти фашизму–нам разом далі жити".

Так, разом боролися, але чи в однаковій мірі скористалися плодами перемоги? Усе дісталося виключно Росії, а Україні залишилася велика армія інвалідів, дощенту зруйноване господарство, післявоєнний голод в 1946-1947 роках.

Аналізуючи відношення до закінчення війни з Німеччиною, ми бачимо, що протягом 20 післявоєнних років цей день відзначався скромно. Тільки з травня 1965 року дата 9 травня стала в СРСР святковим (вихідним) днем. Тоді ж заговорили про патріотизм і готовність вирішальної відсічі агресії з боку НАТО. Адже велася „холодна" війна, тому „спускати на гальма" боєготовність було недоречним.

Останнім часом із Москви чуємо підміну понять: не говорять про перемогу над Німеччиною, а про перемогу над... фашизмом. Про перемогу „над фашизмом" заговорили не випадково–якось не „личить" говорити про Німеччину як про державу-агресора, з якою тепер російське керівництво намагається тісно співпрацювати. Тому вирішили змінити акценти про німецько-радянську війну, подаючи її як війну проти

фашизму і навіть проти ...тероризму, що звучить дуже сучасно. З цього випливає, що Росія примирилася з колишнім своїм великим ворогом–Німеччиною, а це означає, що і ветерани Червоної армії, які воювали таки проти Німеччини (бо ж отримали медаль „За победу над Германией", а не над фашизмом) примирилися зі своїм колишнім, здавалося в ті часи, абсолютно непримиренним ворогом.

УРОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ і СУЧАСНІСТЬ, або Нема вічних ворогів, є лише вічні інтереси

„Живою", не писаною, а пережитою, історією старшого покоління є події, що сягають тридцятих років минулого століття. Саме в тридцяті роки здавалося, що в Европі немає більших ворогів, ніж гітлерівська Німеччина і сталінський Радянський Союз (в принципі–Росія, бо всі інші назви були лише політичним псевдонімом Російської імперії, як і для Німеччини–Третій Райх). Їхня ворожість випливала з наявности Антикомінтернівського пакту 1936 року між Німеччиною і Японією, до котрого згодом приєдналася фашистська Італія та інші сателіти, який притистояв Комуністичному Інтернаціоналові (Комінтерну), де головним гравцем був СРСР.

Великобританія та Франція намагалися втягнути СРСР в свою орбіту. Велися навіть переговори, але дуже в'яло із неприйнятними умовами. Наприклад, коли в 1938 році Німеччина висунула територіяльні претенсії до Чехословаччини, у Москві заявили про готовність прийти на допомогу, але для цього вимагали надати для проходу військ „коридор" через територію Польщі, що було неприйнятним, бо означало окупацію радянськими військами Польщі, як Німеччиною–Чехословаччини.

Та раптом **23 серпня 1939 року** протягом одного дня (звичайно, все готувалося у великій таємниці завчасно) СРСР прийняв згоду Гітлера на укладення політичного союзу. Саме–згоду, бо ініціятива виходила від СРСР (і це–важливо), про що свідчить текст телеграми Гітлера до Сталіна: „*...я приймаю проєкт Пакту про ненапад, котрий передав мені Ваш міністер закордонних справ ...я переконаний, що Додатковий протокол, бажаний радянським урядом, може бути опрацьований в можливо короткий час...*"

Як знаємо, відповідно до згаданого, дуже таємного, Додаткового протоколу Німеччина і СРСР поділили Европу між собою приблизно по лінії кордонів, що були на початок Першої світової війни.

Проте дружба дружбою, а в 1941 р. верх взяли політичні інтереси Німеччини–здіснити „Drang nach Osten"–розширити „життєвий простір Німеччини на сході", і 22 червня 1941 року розпочалася найкривавіша війна в історії людства–**німецько-радянська війна** (Велика

Вітчизняна–за радянською історіографією).

Над Радянським Союзом нависла смертельна загроза, і тоді принципову політичну і ідеологічну ворожнечу із „ненависним капіталізмом і імперіялізмом", який уособлювали в Европі Великобританія, а в світі–Сполучені Штати Америки, Сталін замінив на дружні, союзні відносини з ними.

У чисто воєнному, збройному пляні, воєнна допомога, передусім з боку США, була настільки великою, що впливала на успішність боротьби СРСР проти Німеччини: 14 500 танків, 1 800 самохідних артилерійських установок, велика кількість бронеавтомобілів і бронетранспортерів, вовняна уніформа і взуття, смачні американські свинячі тушонки.

Збройна боротьба союзників, яка мала пряме відношення до збройної боротьби СРСР, розпочалася в червні 1944 р. висадкою союзних військ у Франції. Звичайно, Німеччина не змогла протистояти противникам на двох фронтах, і це прискорило падіння Третього Райху.

Уже само **закінчення в Европі Другої світової війни супроводжувалося „падінням" рівня дружби між союзниками** по боротьбі з Німеччиною. Першим серйозним актом стало підписання капітуляції в Раймсі 7 травня 1945 р., яке розцінювалося радянською стороною як однобічне. Згодом виникли тертя стосовно зон окупації в Берліні і відходу союзників із німецьких теренів, які були узгоджені як зона окупації СРСР. Стосовно окупаційних зон союзників у Берліні радянська сторона виходила з того, що все, що було зайняте радянськими військами, належить СРСР, оскільки при капітуляції Італії союзники відмовили СРСР у наданні йому окремої зони окупації. Великі суперечки були стосовно Польщі, її кордонів і орієнтації майбутнього уряду.

Зазначу, що, проходячи службу в окупаційних військах, нас довший час тримали у бойовій готовності виступити проти колишніх союзників, для цього війська „обробляли" звинуваченнями у недотриманні домовленостей, у наявності, зокрема, сателітів Німеччини–Еспанії та Туреччини, від якої СРСР намагався отримати, зокрема, контроль над протоками Босфор і Дарданелли.

У подальшому ми жили в стані „холодної" війни, у якій виступили два протилежні військові союзи: **Організація Північно-Атлантичного договору** (в народі–НАТО) і **Організація Варшавського догору**.

У німецько-радянській війні Німеччина зазнала нищівної поразки, поклавши на вівтар перемоги біля 9 мільйонів життів німецьких солдат і офіцерів. Радянський Союз при втратах біля 20 мільйонів життів здобув перемогу, проте в 1991 році без єдиного вистрілу з боку, як вважали, аґресивного НАТО, що начебто мріяв про війну проти СРСР, ця переможниця у Другій світовій війні просто пішла в небуття–СРСР розпався!

Виникла нова Росія, яка тепер дуже активно виступає проти намірів України вступити до НАТО. На жаль, проти цього активно борються проросійські (вони ж–прокомуністичні і прорадянські) сили в Україні–Партія реґіонів, комуністи, „проґресивні" соціялісти і іже з ними.

Але ж сама Росія набагато тісніше співпрацює з НАТО, ніж Україна. І це має своє пояснення. Росія епохи Путіна намагається шантажувати Европу не лише газом, а й ядерними ракетами. Характерно, що посилення військового потенціялу виправдується неіснуючою загрозою з боку НАТО, але насправді Росію набагато більше турбує загроза мільярдного Китаю, який швидко набирає економічної і військової могутности і нагально потребує, як це було щодо передвоєнної Німеччини стосовно Східної Европи, „життєвого простору",який безумовно бачить у Сибірі і на Далекому Сході. І треба сказати, що саме цей простір китайці уже тепер „освоюють". Іншою загрозою для Росії є ісламський фундаменталізм як власний, російський, так і зовнішній з півдня, який тепер не прийнято називати конкретно, тому ховають його під загальний термін–**тероризм**.

Усе це зовсім не означає, що тісна співпраця, навіть військовий союз Росії і НАТО є виключені. Тут нам наглядним прикладом може слугувати Друга світова війна. Адже і тоді радянська пропаґанда проклинала капіталізм і імперіялізм. А що сталося, коли нависла смертельна загроза з боку Німеччини? Знайшли спільну мову і проти Німеччини.

У політиці нема вічних ворогів, є лише вічні інтереси.

Василь ШПАРИК
ветеран війни-фронтовик

ДИВІЗІЙНИК НА ОБКЛАДИНЦІ КИТАЙСЬКОГО КАТАЛОГУ

Китайці проанонсували каталог фірми „Конкорд" за 2009 рік. Важливо, що на обкладинці зображений дивізійник! А малював його український ілюстратор Дмитро Згонник із Білої Церкви. Він хоча і говорить російською, але великий український патріот. Шкода, що ніхто із українських книговидавців не замовляє його ілюстрацій. А китайці забезпечили його роботою на довгий час наперед.

Подав Ігор Аркуша

На військові теми

ЄХАНУРОВ: АРМІЯ БЛИЖЧЕ ДО ЕВРОПИ І НАТО, НІЖ ВСІ ПОЛІТИКИ

Міністер оборони України Юрій Єхануров наголошує на правильності обраного шляху розвитку армії та суспільства за европейськими і евроатлантичними стандартами.

„Прийняте в кінці 90-х років і на початку цього десятиліття рішення про реформи в оборонній галузі під стандарти НАТО було дуже правильним".–Таке переконання висловив міністер оборони України Юрій Єхануров. –„Відносно НАТО: у нас пів-країни за НАТО, пів-країни за ОДКБ, тобто за східний договір. Тобто ми хитаємося, ми є країною нестабільною в цьому пляні. Нестабільне й думкою населення",–констатував міністер.

Водночас, голова українського оборонного відомства зазначив, що структура Збройних сил України і реформи, які було проведено за стандартами Альянсу, засвідчили правильність такого рішення.

„Тепер ми (міністерство оборони і Збройні сили–Ред.) децо інші. Ми відповідаємо провідним европейським і евроатлантичним стандартам у більш значній мірі, ніж увесь наш політикум і настрої",–зазначив Єхануров і додав, що структура, система управління і підходи, які сьогодні впроваджені у ВСУ, свідчать, що „рейки прокладені, і можна рухатися далі".

„Про те, що ми на правильному шляху, свідчить й те, що Росія, нарешті, також почала працювати в цьому напрямку. Що б вони не говорили, але теж переходять на стандарти НАТО",–сказав міністер.

У зв'язку з цим Єхануров навів приклад скорочення 200 тис. офіцерів російської армії, 140 тис. прапорщиків, перехід на іншу організаційно-штатну структуру військ.

„Росія почала також з хворобливих процесів",–зазначив міністер оборони, додавши, що у свій час Україна це вже пережила.

Він також підкреслив, що за структурою ВСУ є сучасним військом.

„А далі йде наповнення. Нещодавна війна на Кавказі показала, що в першу чергу необхідно мати ефективну систему протиповітряної оборони і авіяцію",–зазначив голова оборонного відомства.

У зв'язку з цим міністер навів приклад Львівського авіяремонтного заводу, який, незважаючи на кризу, сьогодні завантажений, але не

українськими замовленнями.

„Там ремонтують 12 літаків збройних сил Казахстану і жодного українського. У нас і у казахів однотипні літаки. І це значить, що прийшов час і нашим літакам робити такий же ремонт, замінювати все, що необхідно, проводити модернізацію. Але постає проблема коштів"–підсумував Єхануров.

Як повідомлялося, Єхануров вважає, що українським політикам варто навчитися працювати, як в НАТО.

За матеріялами УНІАН

НАТО І РОСІЯ ОФІЦІЙНО ВІДНОВИЛИ ВІДНОСИНИ

5 березня 2009 р., міністри закордонних справ країн–учасниць НАТО офіційно оголосили про те, що Північноатлантичний альянс відновлює відносини з Росією.

Контакти, які були перервані після серпневого військового конфлікту в Південній Осетії, відновлені в повному обсязі. За словами держсекретаря США Гіларі Клинтон, це можливість почати все зі зера. Вона зазначила, що в число територій, у безпечності яких зацікавлені як НАТО, так і РФ, входить Афганістан.

У свою чергу, генсек альянсу Яап де Гооп Шеффер вніс в список спільних інтересів боротьбу з тероризмом та нерозповсюдженням ядерної зброї.

Між тим, міністер закордонних справ Великої Британії Дейвід Мілібенд заявив, що відновлення контактів дає можливість співпрацювати з Росією на розумних підставах. При цьому він зазначив, що вторгнення в Грузію і порушення її суверенітету „не вдасться сховати під килим".

А представник Росії в НАТО Дмитро Рогозін, зі свого боку, заявив, що тепер Москва буде контактувати з альянсом на своїх власних умовах.

Нагадаємо, робота Ради Росія-НАТО була припинена у вересні 2008 року після військового конфлікту між Росією та Грузією на Кавказі. Тоді країни альянсу звинуватили російську сторону в непропорційному застосуванні сили та оголосили про припинення проведення засідань Ради на всіх рівнях.

Росія у відповідь призупинила участь у програмі Партнерство заради миру, а також відмовилася від візити генерального секретаря альянсу в Москву. Крім того, були скасовані всі спільні навчання й заходження кораблів НАТО в російські порти. Тим не менше, співпрацю з альян-сом щодо Афганістану не було призупинено.

За матеріялами Lenta.ru

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Міжнародна діяльність Міністерства оборони України, участь Збройних Сил у миротворчій діяльності, міжнародному військовому співробітництві набули особливого значення для зміцнення національної безпеки і оборони держави, розвитку українського війська і є одним із визначальних компонентів у діяльності військ (сил). Зростання ролі цього фактора зумовлено встановленням і поширенням між Україною і країнами евроатлантичного реґіону довіри і партнерства, що особливо позначається саме на військовій сфері.

Міжнародне співробітництво є складовою зовнішніх відносин України та здійснюється відповідно до зовнішнього курсу держави на вступ до Европейського Союзу (ЕС) і Організації Північноатлантичного договору (НАТО), як визначено національним законодавством України.

Міжнародне співробітництво

Протягом року Міністерство оборони співпрацювало з 53 країнами світу. Проведено та підготовлено 1479 планових та позапланових заходів, підписано 9 міжнародних договорів з 11 країнами.

Україна отримує міжнародну технічну допомогу, яка була спрямована на удосконалення системи підготовки військовослужбовців та працівників Збройних Сил, оснащення та придбання обладнання для Військово-Морських Сил. Протягом року було отримано майже 7 800 ам. дол.

Президент Віктор Ющенко – головнокомандувач

Виток відносин з НАТО

Співробітництво Україна-НАТО спрямоване на досягнення військових критеріїв членства в Альянсі та забезпечення реалізації державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 рр. Воно здійснюється в рамках щорічних Цільових плянів, Робочого пляну Військового комітету, Індивідуальної програми партнерства між Україною та НАТО, робочої програми Спільної робочої групи високого рівня з питань воєнної реформи, Процесу плянування та оцінки сил.

Юрій Єхануров – Міністер оборони

На Бухарестському саміті НАТО (2-4 квітня 2008) глави держав та урядів НАТО підтри-

мали прагнення України щодо членства в НАТО.

Цільовий плян Україна-НАТО вже з 2006 р. має структуру, максимально наближену до Пляну дій щодо членства в НАТО. На 2008 р. Міністерство оборони було визначено виконавцем 162 та співвиконавцем 54 заходів. Протягом року виконано 109 заходів, частково виконано 38.

Індивідуальна програма партнерства між Україною та НАТО–це обмін досвідом між арміями держав-членів Альянсу та країн-партнерів щодо безпеки і оборони. Основну увагу було зосереджено на питаннях військової освіти та підготовки; управління, зв'язку та інформаційних систем; стандартизації, сумісности і логістики. Протягом 2008 р. представники Збройних Сил та Міністерства оборони взяли участь у 237 заходах.

Україна бере активну участь в Процесі плянування та оцінки сил (ППОС) в рамках програми НАТО „Партнерство заради миру".

У 2008 р. експертами НАТО двічі було здійснено оцінку рівня взаємосумісности. Під час експертних консультацій на 2008-2009 рр. узгоджено новий пакет, який включає 70 Цілей партнерства для Збройних Сил.

У 2008 р. Північноатлантичною Радою підтримана ініціятива України щодо залучення військових активів до участи в Силах реаґування НАТО. До кінця 2015 р. плянується досягти відповідних стандартів, водночас, окремі підрозділи Збройних Сил можуть бути готові до участи, починаючи з 2011 р.

Україна приєдналася до Програми НАТО з обміну даними про повітряну обстановку. Підписано Меморандум з Міністерством оборони Угорщини та Штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО в Европі з обміну даними між командним пунктом Повітряного командування „Захід" (м. Львів) і Центром управління та оповіщення (м. Веспрем, Угорщина).

Україна залишається єдиною з країн-партнерів Альянсу, яка бере участь у всіх операціях під проводом НАТО. У 2008 р. в листопаді до литовської Групи в провінції Гор, Афганістан (ISAF) було направлено сім військовослужбовців.

Миротворчим континґентом десятої ротації в Косовому (KFOR) проведено 1016 патрулювань, виставлено 188 спостережних постів, перевірено 9 156 одиниць автомобільного транспорту та майже 24 тис. осіб, проведено три операції, 86 спільних патрулювань у важкодоступних гірських районах.

Україна продовжує участь у тренувальній місії НАТО в Іраку (NTM-1).

Фреґат „Гетьман Сагайдачний" та корвет „Тернопіль" у рамках

операції НАТО на Середземному морі „Активні зусилля” успішно виконали покладені на них завдання.

Керівництво НАТО позитивно оцінює досягнутий Збройними Силами значний проґрес на шляху до евроатлантичної інтеґрації та активну участь України в усьому спектрі операцій.

Співробітництво з Европейським Союзом

Актуальним напрямом співпраці між Україною та ЕС є участь України в реалізації заходів Европейської політики безпеки і оборони з урахуванням положень Европейської стратегії безпеки. Іншими перспективними напрямами є залучення української транспортної авіяції до здійснення перевезень, а також участь у створенні Бойових тактичних груп ЕС з країнами Вишеградської четвірки або Бойової тактичної групи „HELBROC” (*Греція, Болгарія, Румунія, Кіпр*).

Також перспективним є налагодження співробітництва між Україною та ЕС в рамках Европейського оборонного аґенства та Европейського інституту з питань дослідження безпеки.

Протягом 2008 р. чотири представники Міністерства оборони та Збройних Сил пройшли підготовку на орієнтаційному курсі з питань Европейської політики безпеки та оборони. Україною запропоновано проведення цього курсу на базі Національної академії оборони України.

Реґіональне співробітництво

Україна співпрацює в рамках ініціятив Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Европи, зокрема: співробітництва в галузях озброєння, оборонної промисловости, науково-дослідної роботи та технологій; військової освіти, військової підтримки нерозповсюдження зброї масового ураження, безпеки кордонів і боротьби з тероризмом, створення системи супутникового зв'язку між військовими госпіталями збройних сил держав-учасниць.

Протягом року продовжено опрацювання питання приєднання України до Багатонаціональної миротворчої бриґади країн Південно-Східної Европи–SEEBRIG.

У 2008 р. країнами В4 було підтверджено підтримку намірів України надати підрозділи Збройних Сил до Бойових тактичних груп ЕС.

Завершено роботу з Литвою і Польщею щодо створення спільного військового підрозділу ЛИТПОЛУКРБАТ, який у перспективі стане бриґадою.

Протягом 2008 р. тривала співпраця з країнами акваторії Чорного моря (BLAKSEAFOR) та участи Туреччини.

Спіробітництво з Росією та країнами СНД

Протягом 2008 р. делеґації Міністерства оборони двічі брали участь у засіданнях Ради міністрів оборони держав-учасниць СНД (2 липня у м. Біштек та 15 жовтня у м. Санкт-Петербург).

2008 рік характеризується значним скороченням співробітництва з оборонним відомством Російської Федерації. Так, у 2007 р. було проведено 44 заходи співробітництва, а в 2008 р. лише сім.

Слід зазначити, що двостороннє співробітництво з іншими країнами СНД залишалося на рівні попереднього року, а в деяких випадках мало місце збільшення кількости заходів.

Миротворча діяльність

Протягом року представники Збройних Сил України брали участь у 10 міжнародних миротворчих операціях та місіях. На цей час два миротворчі контингенти є в Косовому та Ліберії. До 10 осіб збільшена чисельність в Афганістані (ISAF). В Іраку український контингент у складі 29 офіцерів і прапорщиків завершив участь у миротворчій місії та повернувся до України.

Контроль над озброєнням

Важливим аспектом контролю над звичайними озброєннями є Договір про звичайні збройні сили в Європі. В рамках цього договору прийнято на території України 26 контрольних заходів та проведено поза її межами–21. Всього з 2006 р. проведено 113 інспекцій на території України та поза її межами.

За Віденським документом 1999 р. та двосторонніми угодами про заходи зміцнення довіри і безпеки протягом 2008 р. на території України проведено 15 та поза її межами 14 заходів (всього з 2006 р.–70).

Важливим чинником зміцнення стабільности в Європі є Договір з відкритого неба. Протягом 2008 р. виконано спільних спостережних польотів над територією України–12 та поза її межами–13 польотів (з 2006 р.–77).

Джерело: „Біла книга 2008"

В АРМІЇ УКРАЇНИ–53% КОНТРАКТНИКІВ

Міністер оборони України Юрій Єхануров заявив, що нині в Україні 53% членів Збройних сил служать за контрактом. „Професійна армія–це дуже дороге задоволення,"–заявив Єхануров радіо „Ера". „Коли в лютому 2008 р. я підписував відповідну програму переходу на контрактний принцип комплектування, ціна була 49,5 млрд. грн., щоб створити професійну армію".

Він повідомив, що минулий рік пройшов без виконання цієї програми, оскільки достатніх коштів не було. „Але виникає інша проблема: сьогодні на строкову службу ми відбираємо одного з 8-10 хлопців, і тому беремо кращих. А контрактників ми не вибирали, і сталося так, що у нас виникли проблеми з якістю контрактників". Тому в Міноборони посилили вимоги до контрактників. „Тому зараз ми готуємо пропозиції до зміни відповідної програми й плянуємо перехід до професійної армії до кінця 2015 року",–додав Єхануров.

F-22: ХИЖАК, ЩО ЧАТУЄ НА ЗДОБИЧ

В Росії часто скаржаться, що країна не має винищувача, який міг би протистояти американському F-22A Raptor. В принципі, він є, але на російський Су-47 „Беркут" накинуті фінансові тенета, а на 70 процентів фінанси в Росії росіянам не належать. Сьогодні F-22A на авіаційних вершинах в гордій самітності.

В описах новітнього американського винищувача безліч захоплених епітетів і порівнянь. „Найбільш небезпечний хижий птах в небі 21-го століття", „проста, але ефективна стратегія", „жоден солдат американської армії за останніх 40 років не був убитий в результаті нальоту авіації супротивника". Винищувач F-22 „Рептор" призначений для очищення повітряного простору від літаків супротивика в можливих конфліктах майбутнього.

Американці працювали над своїм новітнім винищувачем дуже довго, неначе вичікуючи появи гідного суперника, з яким спершу заочно можна було б помірятися силами. „Хижак" повинен замінити на варті американських інтересів свого попередника F-15 „Орел".

Ще в середині 1970-х років фахівці американських ВПС почали проводити дослідження по винищувачу, який був позначений як ATF (Airforce Tactical Fighter), тобто, „тактичний винищувач". В 1981 році літакобудівним фірмам США були видані завдання на розробку пропозицій, яких в 1986 році поступило відразу шість. ВПС (Військово-повітряні сили) вибрали з них два найбільш проґресивних. Вони отримали позначення YF-22A та YF-23A. Фірмам „Дженерал Електрик" та „Пратт енд Уїтні" були замовлені нові двигуни для цих літаків.

Перший YF-22A був представлений публіці на урочистій церемонії в Палмдейлі 29 серпня 1990 року.

Другий екземпляр YF-22A виконав свій перший політ 30 жовтня.

Потім літаки-прототипи YF-22A та YF-23A були доставлені на випробувальну базу ВПС „Едвардо" в штаті Каліфорнія. Вони почали польоти й вели між собою маневрені повітряні бої. До квітня 1991 року стало ясно, що YF-22A перевершує суперника. YF-22A отримав назву „Лайтнінґ II" на честь прославленого винищувача Р-38 часів Другої світової війни.

Шлях до жаданого диктату в повітрі виявився тернистим. Другий екземпляр YF-22A 25 травня 1992 р. потерпів аварію. Він зробив посадку „на черево" після восьми секунд польоту по синусоїді „вгору-вниз".

Це була помилка льотчика-випробувача Тома Морґенфельда, який повинен був відключити систему повороту сопел, але не зробив цього.

В грудні 1993 року почалося виробництво першого F-22. Побудова машини тривала нескінченно довго. Тільки 9 квітня 1997 року перший „справжній" F-22 був викочений з складального цеху „Локгід-Мартін". На святковому мітинґу керівник програми сказав: „Це великий день для Америки. Ми не бажаємо контролювати світ. Ми маємо велике бажання бачити, що ніхто інший не контролює світ". Льотні випробування нового винищувача почалися в травні 1997 року.

Розвал Радянського Союзу відбився на замовленні F-22. Замість 750 екземплярів, по 70 мільйонів долярів за винищувач, програма „стиснулася" спочатку до 438, тому кошти одного винищувача досяглаи цифри 198 мільйонів долярів.

Що ж робить „Рептор" таким дорогим? В основному, нові технології, електроніка і засоби забезпечення малопомітности. Приблизно 15 тонн ваги літака–це титанові сплави, алюміній, термопластичні композиційні матеріяли, оптиковолоконні лінії передач даних, кремній, гума і особливе бронескло. Дешевими ці матеріяли не були і не будуть ніколи. В „Рептор" втиснули технології „стелс", багато разів випробувані на „невидимці" F-117–„Нічний яструб", стратегічному бомбардувальнику B-2–„Дух" і супершвидкісному розвіднику SR-71–„Чорний птах". Термопомітність та радіоелектронне випромінювання „Рептора" зведені до мінімуму, також як і помітність для радарних станцій противника.

17 липня 1999 року в США почалася запекла полеміка про необхідність побудови „Хижака". На початку 2000 року в Пентаґоні і на фірмах-переможцях зітхнули вільніше. Вони довели Палаті Представників, що „Хижак" необхідний, тому на побудову перших шести серійних екземплярів супервинищувача було виділено 560 мільйонів.

Перші шість літаків назвали серійними зразками, коли на розробку, досліди та випробування було витрачено 28 мільярдів долярів. Вони отримали статус „дослідних винищувачів".

Коли в кінці сімдесятих років американські військові почали розробку тактико-технічних вимог до винищувача ATF, то вважали, що у разі виникнення військового конфлікту на аеродромах НАТО в Европі не уціліє жоден бойовий літак, настільки могутнім було угрупування військ Варшавського Пакту. Щоб мати прикриття з повітря, літаки слід було розташувати у Великобританії або ще далі, а потім з великою швидкістю і непомітно вони повинні були перелітати до Центральної Европи, провести повітряні бої і знову повертатися на віддалені бази. Для цього був потрібен режим польоту літака з надзвуковою швидкістю без перевитрати палива при включенні форсажної камери. Творцям винищувача і його двигуна це вдалося здійснити.

Такий політ є важливою перевагою „Рептора".

Американські військовики також зажадали, щоб пілот F-22 бачив далі за всіх. Про це постаралися творці інтеґрованої системи авіяційних приладів. Вилетівши на наддалеке полювання, пілот „Хижака" має повну картину повітряної обстановки на театрі воєнних дій. Всі дані поступають на борт винищувача і пілот бачить обстановку навколо себе на екрані. Він може самостійно приймати правильні і обґрунтовані рішення.

Інженери поклопоталися, щоб „Хижак" міг підібратися до своєї жертви непомітно. Технології „стелс" використані повною мірою. На це пішло багато часу і багато мільйонів долярів. В умовах реальної бойової обстановки малопомітність літака грає важливу роль, хоча її і не слід переоцінювати.

Довго вирішувалося питання про кількість „Репторів". З перших 750 число „усохло" до 183 екземплярів.

Багато сил і засобів взяли на себе математичні методи моделювання повітряних боїв з найрізнішими літаками. Цікаво, що американці намагаються не надати можливості своїм противникам змоделювати повітряні бої з „Рептором", тому є строго засекречені багато ключових характеристик літака. Засекреченою є також інформація про максимальну швидкість польоту „Рептора". Відомо, що він може літати біля землі з надзвуковою швидкістю без включення форсажних камер своїх двох потужних двигунів.

Коли почалася передача „Хижака" в ВПС, стали відомі багато його дійсних характеристик. Довжина винищувача 18,90 м, розмах крила 13,56 м, висота 5,08 м. Цікаво, що розмах горизонтального оперення у „Хижака" теж чималий–8,84 метра. Площа крила 78,04 кв. м.

Вага порожнього літака 14 379 кг, спорядженого 25 107 кг, а максимальна злітна вага 36 288 кг.

Бойовий радіус дії складає 759 км, а перегоночна дальність більша, ніж у хорошого сучасного авіялайнера–3 219 км. Бойовий радіус означає, що, наприклад, злетівши в Туреччині, винищувач полетить на ціль і буде її „обробляти" на протязі не менше 10 хвилин, а потім із запасом палива повернеться на аеродром вильоту. До цілі „Хижак" може летіти з швидкістю до 1 825 км/г без включення форсажа. „Хижак" може свічкою піти на висоту 20 км, а потім летіти горизонтально на цій висоті.

Його бортовий радар виявляє дозорні літаки майже всіх країн раніше, ніж ті зможуть виявити „Рептора". Дальність бортового радіолокатора 463 км.

В серпні 2004 року ВПС підписали контракт на 5 мільярдів долярів, згідно якому фірма „Локгід-Мартін" випускатиме серійні літаки аж до 2011 року.

До кінця 2004 року на озброєння поступив 51 „Рептор". 20 грудня 2004 року на авіябазі „Неллiс" серійний F-22A розбився через відмову системи управління польотом. Пілот встиг катапультуватися за декілька секунд до удару „Хижака" об землю.

29 серпня 2007 року був побудований 100-й „Хижак".

Не обійшлося і без непробачних помилок. Перші 80 машин літатимуть з обмеженнями. В процесі виробництва одна сильно навантажена титанова балка проходила термообробку по помилковому режиму. В результаті її фактична міцність нижче розрахункової. Під час перельоту з Японії на Гавайські острови на одному з „Хижаків" повністю відмовила система навіґації і зв'язку. Добре, що винищувачі летіли в групі...

Сьогодні „Хижаки" розлетілися по багатьох базах. З ними проводяться інтенсивні навчання.

Японія виявила бажання придбати „Хижака", як і Австралія, що побоюється Китаю. Ізраїль хотів би придбати 24 машини, але ціна 200 мільйонів долярів за штуку стала непереборною перешкодою.

Слід зазначити, що наразі немає прямої конфронтації США і Росії. Але є можливість виникнення військових конфліктів в інших реґіонах світу, де російські „Беркути" можуть виявитися супротивниками „Хижаків". Адже Росія продає свої бойові машини практично всім.

Вважають, що „Хижак" служитиме до 2045 р, після чого його змінить сучасніший літак, проєктування якого почнеться після 2025 року.

Володимир РЕПАЛО

(„Персонал")

ПІДСЛУХАНА РОЗМОВА

Цю розмову між іранською радарною обороною й американським літаком підслухав на фреквенції 121.5 MHz один летун, який летів з Европи до Дубаю. Розмова пройшла ось як:

Іранська радарна оборона: „Я бачу невідомий літак. Ти є в іранському повітряному просторі. Ідентифікуй себе."

Літак: „Це американський літак. Я є в іранському повітряному просторі".

Іранська радарна оборона: „Ти є в іранському повітряному просторі. Якщо не залишиш іранський простір, ми вишлемо проти тебе винищувача!"

Літак: „Це є бойовий літак американської морської піхоти FA-18. Посилайте свого винищувача. Ми на нього чекатимемо!"

Іранська радарна оборона: (нема відповіді... тотальна мовчанка...)

Валентин МОРОЗ

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ У 1919-1929 РОКАХ

Західна Україна–поняття, що сформувалося після 1-ої світової війни та українських визвольних змагань 1917-20 років. В цю територіяльно-геополітичну концепцію входили не лише українські землі, що належали до 1-ої світової війни, до складу Австро-Угорської імперії (Галичина, Буковина, Закарпаття). Приєдналися ще й Волинь, Полісся і Холмщина–території, що входили до складу Російської імперії. Стисло кажучи: Західна Україна–то був простір, що не увійшов після 1920 року до нової „Московської імперії під червоним прапором". Більш образно кажучи–була це „поза-совєтська Україна".

Перебували ці українські землі на різному статусі. Скажімо, Волинь, Полісся і Холмщина опинились офіційно у складі польської держави уже в 1921 році, після Ризького договору між Москвою й Варшавою. З Галичиною було трохи інакше. У 1919 році Польща отримала від Антанти лише дозвіл на окупацію Галичини. А вже у 1928 році т. зв. Рада Амбасадорів (англо-американо-франко-італійська структура) визнала Галичину територією польської держави.

Закарпаття опинилося в складі новоутвореної Чехословаччини у 1919 році, а Буковина (і українські частини Бесарабії) були окуповані Румунами у 1918 році.

Отже: почнемо з галицько-волинського простору.

Польська політика завжди була як правило більш поетичною, аніж політичною. Тут ніколи не вміли поставити межу між поетичними фантазіями і політичними реаліями. Тому не дивно, що польська політика була націлена на асиміляцію українців. Це була фантазія, враховуючи, що українців у межах польської держави було 6 мільйонів. До того ж–вони пройшли уже (в Галичині) добру школу національного виховання в „австрійські" часи. Що ж стосується Волині, то польські позиції тут були дуже слабенькими; навіть польскі селяни з Волині („хутірські" поляки) розмовляли як правило по-українському. Польська політика цього не враховувала–і тому жорстко поплатилася потім, у 40-і роки.

В основі польської політики цього часу був принцип ділити українських людей на різні „раси". По-перше: неофіційно існував т. зв. „сокальський кордон". Це означало, що галицькі землі (на південь від містечка Сокаль) були на іншому статусі, ніж волинські, розташовані на північ від Сокаля. (Скажімо: в Галичині така-то організація чи газета була на легальному статусі; на Волині ж вона вважалася підпіль-

ною). Польські переписи і статистичні збірники показували „чуда еквілібристики". Крім українців, у польській статистиці були ще „русини", „гуцули", „бойки", „лемки"–і навіть „тутейші" (у глухих поліських нетрях на запитання, якої вони національности, деякі відповідали, що вони „тутейші" (місцеві). Зрештою, ніякої неясности тут не було. „Тутейші"–це означало, що вони 1)не-поляки; 2)православні. Так що кожна нормальна статистика записала б їх без дискусії до українців. Але в тому то й річ, що для польської влади якраз була потрібна неясність...

Як у Версальському мирному договорі з 1919 року, так і в польській конституції 1921 року виразно говорилося про права українців, які польська держава мусила забезпечити. Зокрема, говорилося про соймики (провінційні парляменти) у воєвідствах, про український університет. Але все це залишалося на папері. Реальністю були 70 тисяч українських в'язнів у перші роки існування польської держави. Автономія Галичини (Ґаліції), що була самозрозумілим фактом в австрійські часи, тепер зникла. Автономія громад теж була скасована. Офіційна польська версія вважала, що ті, хто вважає себе „русинами"–це не українці. Навіть сама назва Галичини зникла з польського офіційного вжитку; замість того було введено дивний новотвір: „Малопольська Всходня".

Не дивно, що всі українські партії заявили бойкот польським виборам 1922 року, іґноруючи їх. Лише т. зв. хліборобська партія (популярно її називали партією „хлібоїдів") взяла участь у цих виборах. Ще у 1920 році українські партії Галичини склали спільну заяву про необхідність української державности в цьому реґіоні.[1] Вони створили Міжпартійну Раду, яка підтримувала зв'язок з еміґраційним урядом Петрушевича, що мав осідок у Відні.

Опозиція до польської влади існувала не лише на офіціозно-парляментському рівні. Була і в площині підпілля. Уже в 1920 році засновується УВО (Українська Військова Організація), керівником якої обрано Євгена Коновальця, одного з командирів Січових Стрільців.[2] Ця структура поставила собі за мету боротьбу проти польского колоніялізму підпільними, поза-парляментськими методами. У 1921 році львівський студент Федак вчинив атентат на Пілсудського та львівського воєводу (губернатора) Грабського, що супроводив його (потерпів фізично Грабський).[3] Цим УВО підкреслила, що вважає незаконною офіційну візиту Пілсудського на територію українського Львова.

На Волині українці взяли участь у польских виборах 1922 року (бо ця територія вже офіційно належала до польської держави).

1. *Велика Історія України.* Видав Іван Тиктор. Львів, 1948, Вінніпеґ, стор. 822.
2. В. Мартинець. *Українське підпілля. Від УВО до ОУН.* 1949, ст. 25.
3. Там же, стор. 26.

Але...

Результати виборів були дуже промовистими... Волинські люди обрали до польського парляменту 20 послів і 5 сенаторів–і серед них жодного поляка! Всі обрані були українцями! Вони відразу сформували український парляментський клюб і заявили, що виступають за необхідність української державности на Волині. Разом з тим вони заявили про лояльність до існуючої польської влади, при умові, що вона надасть українцям елементарні політичні свободи.

Серед цих політичних подій неможливо не згадати про створення УНДО (Українське Національно-Демократичне Об'єднання). Сформувалось воно у 1925 році. Був це блиок правих, консервативних українських груп; в основному сюди увійшли колишні націонал-демократи. Керівником об'єднання став відомий український політик австрійського періоду Дмитро Левицький.[4]

УНДО відразу завоювало широкий вплив серед українського населення; в Галичині–це була „партія №1".

Взагалі, логічніше було б говорити про своєрідний тандем: УНДО–УСРП. Це останнє скорочення розшифровується як Українська Соціял-Радикальна Партія. Ці нащадки колишніх радикалів з 19-го століття пережили, звичайно, певну метаморфозу. Як би там не було, але серед простого, „радикально-наївного" загалу ця партія користувалась значною популярністю. УНДО популярно вважали „партією попів і адвокатів"; радикали ж вважалися дуже „народною" групою.

Найголовніше: у керівництва обох цих партій вистачило здорового глузду, аби об'єднати зусилля. Елітаризм УНДО, поєднаний з „народністю" радикалів, давав чудовий ефект у політичному повсякденні. На виборах у Галичині перемагав завжди блиок УНДО-радикали; інші групи просто не мали шансів. Довголітнім керівником радикальної партії був Бачинський.

Соціял-демократи не грали помітної ролі. Взагалі вони опинилися „в комуністичних лапах"; лише у 1929 році партія вирвалась з комуністичного „зашморгу" й почала вести самостійну політику. Лідером галицьких соціял-демократів був Ганкевич.

Ще варто згадати Українську Католицьку Партію, що виникла в 1930 році. Був це нащадок колишніх „хлібоїдів", що їли хліб з польської кишені. Керівником її був станиславівський єпископ Хомишин, який офіційно виступав проти українського курсу митрополита Шептицького, а також офіційно засуджував будь-які протипольські акції УВО і пізнішої ОУН. (Цю групу в українському суспільстві називали не інакше, як „хрунями").

4. *Велика Історія України*, ст. 853

Олександер Ганс ПУЛЮЙ

ОСІНЬ 1939

З листів польової пошти

(*Продовження.*)

Ввечері Паліїв запросив мене до ресторану, в якому український політик на ім'я Черник мав доповідь. Перед рестораном стояла охорона з молодих мужчин. Залю заповнили головним чином українські студенти, які недавно були звільнені з польських в'язниць. Коли я увійшов до залі, багато недовірливих очей дивилося мені вслід–яким чином появився тут німецький офіцер? Вони не знали, що Паліїв мене запросив. Щоб розвіяти їхню підозрілу мовчанку, я станув на струнко; клацнув шпорами, підняв випрямлену праву руку та привітав їх національним привітом: „Слава Україні!". Крига скресла. Відразу всі встали з своїх місць і загриміли у відповідь: „Слава!" Шепотом заговорили між собою: „Це лейтенант Пухер, той, що нам уже багато тут допоміг; він 1 листопада 1918 року з Українськими Січовими Стрільцями обороняв головну залізничну станцію у Львові".

Був дуже приємний вечір. Хлопці для мене співали стрілецькі пісні й говорили про їхні пляни та мрії вільної України. Ймовірно, вони всі були пластунами, які таємно отримали своєрідний військовий вишкіл під керівництвом Палієва, і тому їх поляки заарештували. Один з них–як я пізніше довідався–син греко-католицького священика з Перемишля, який був звільнений з концентраційного табору Берези Картузької й спочатку споглядав на мене з недовірою, нагадав мені моє захоплення, коли я 1918 року, в перший день боїв за Львів, отримав перед Ратушею кріс. Він і всі хлопці в залі здавалися мені такими, як мої тодішні бойові побратими... Але ситуація була тепер цілком інакшою.

Я дуже хотів їм допомогти, тож у наступній моїй сужбовій поїздці я взяв з собою щойно звільненого з львівської в'язниці „Бриґітки" молодого чоловіка й його щойно з-під вінця дружину та завіз їх до його батьків у Жешові. Інакше вони мусили б іти туди пішки й напевно натрапили б на різні труднощі.

Наступного дня я з лейтенантом Блянком були на протилежному березі Сяну, де раптом вперше побачили червоноармійців. Ми стояли біля уламків підірваного мосту, коли два грізні московини, наставивши гвинтівки з довгими наїженими штиками, зближалися до нас. Коли я їх дружньо привітав по-російськи, ситуація змінилася на „харошо". Коли я вказав на мій фотоапарат „Ляйку", щоб зняти світлину дружби–їх разом з лейтенантом Блянком, вони „поняли" що „нємци" не є небез-

печні, поспускали гвинтівки і я клацнув кнопкою апарату. Незабаром ми попрощалися з найкращими побажаннями, бо для нас нові „кріґскамеради" (воєнні товариші) не виявилися дуже цікавими.

До нас прийшла дещо кумедна старша пані, яка неодмінно хотіла порозмовляти з нашим генералом, називаючи своє прізвище, яке звучало по-французьки. Вона не була красунею і розмовляла по-німецьки жахливою польською вимовою. Я мусив видатися їй не дуже ввічливим, бо вона дала волю своєму язикові. Коли я почув, що вона начебто є графинею та придворною дамою чи навіть кимось більшим, я подумав, що вона не сповна розуму, особливо тоді, коли вона назвала ім'я Габсбурґів. І щоб генерала Стрецціуса трохи розважити, я привів її в його бюро й про неї розповів. Він привітав її з особливою ввічливістю. Коли він, будучи у всьому точним, хотів занотувати її місце проживання і, ламаючи собі язика, перекручено вимовив назву місцевості, очевидно, я його поправив, правильно вимовивши назву: „Живєц". Здивовано пані сказала ламаною німецькою мовою: „Ох, пан офіцер має дуже добру польську вимову". Вона хотіла довідатися, де я навчився польської мови. Я відповів, посміхаючись: „Але дуже просто, шановна пані! Звичайно я навчився від гарної благородної польки". Всі засміялися, хоча це не було брехнею. Бо рік тому на „Тарґах всхідніх"–точніше Львівському східному ярмарку 1938 року–я познайомився з гарною полькою з Варшави, яку назвав „благородною полькою"–бо в часах австрійської монархії у кожній опереті співали лише про благородних польок.

В ті дні в Перемишлі завжди траплялися нові несподіванки. Спочатку це була непередбачена візита групи вищих офіцерів, у котрій був правдоподібно совєтський політрук. Наскільки я пам'ятаю, він мав на кашкеті стрічку комісара НКВД. Вони мали німецьку фільмову камеру „Асканія" з важким штативом і знімання треба було робити на сонячному світлі перед нашою віллою. Був з ними інший службовець НКВД, який через ліве плече мав повішаний довгий шкіряний планшет. Він був озброєний фотоапаратом і фотографував одних за одним штабних офіцерів. Він теж поцікавився лейтенантом Пухером, тому я робився, наскільки це було можливим, від нього невидимим, бо не хотів позувати для сталінських архівів.

Набагато цікавішим став вечір з паном Паліївим. Його товариш приніс найновішу українську газету зі Львова, в якій була фотографія мого шваґра, композитора Василя Барвінського разом з Сталіним. У газеті писалося, що чоловік моєї сестри Наталки, якого вона називала люб'язно „Овечкою", був вибраний до провізоричного уряду. „Ну, сервус"–подумав я старим празьким висловом, що ж буде робити „великий мудрий Сталін з вибраною до Верховної Ради „Овечкою"? Він ніколи не цікавився політикою, хоча його батько, колишній член

австрійської Палати панів, фон Олександер Барвінський, займався політикою. Його син Василь був музикантом та композитором дитячих пісень та пісень про кохання, передусім мрійником, який ніколи не завдав шкоди навіть мусі. І цю „Овечку" Бог мав би зробити більшовиком? Нечувано! А тут нова несподіванка!

Я довідався, що по львівському радіо буде передача, в якій мій шваґер буде говорити. Очевидно, я мушу її почути. Я пізнав його голос, але мене дуже здивували і майже злякали його дальші слова–вони долітали, ніби з того світу–ніби говорив якийсь божевільний. Я не міг повірити. Чи Бог забрав в своєї „Овечки" розум? Довго ми про це говорили і мені було соромно за мого шваґра.

Наступного ранку було знову щось нове. До нашого постою прийшло повідомлення, що в околиці Львова лежать поранені німецькі солдати, яких ми мусимо звідти забрати. Ґенерал Стрецціус відразу ж дозволив мені з ним поїхати, коли довідався про історію моєї сестри. Лейтенант Пухер взяв пов'язку Червоного Хреста й ми вирушили. З санітарною каретою та легковим автомобілем, у якому нас супроводжували два лікарі Вермахту, ми поїхали до демаркаційної лінії, де нас чекали радянський капітан та старший лейтенант у їхньому автомобілі.

Насправді їхній чорний автомобіль для нас виглядав досить кумедно, був копією німецького „Мерседес Бенца", але–оскільки я собі пригадую–на ньому кирилицею була написана марка „ЗИС". Зрештою, автомобіль виглядав дуже занедбаним, якби його тижнями ніхто не мив. Передусім я зауважив, що заднє вікно й спинки сидіння були покриті клаптями порізаного килима. На брудній підлозі позаду лежали дві чи три ненапомповані шини та поруч них інструменти й повітряна помпа. Ця „карета" рушила, а ми за нею.

Я був дуже цікавий, що побачу по дорозі. Спочатку я цілком нікого не бачив, ніяких росіян, ніяких вояків. Складалося враження, що від нас приховуються всі військові справи. Околиця виглядала мертвою й на шляху не було видно жодного руху. Це нагадувало мені часи польського господарювання в Галичині, що в кайзерівські австрійські часи називалося „скандаліцією", а також про роки Першої світової війни. Та ось несподівано збудив мене з моїх спогадів відділ косооких піхотинців, мабуть, калмиків, що праворуч попри дорогу марширували полем пшениці. Солдати на раменах несли свої гвинтівки на шнурках, точно, як мені розповів польський полковник-кавалерист, гарну шаблю котрого я дурний не хотів прийняти.

Я почав підозрівати, що це хитрість більшовиків показувати нам таких незугарних військовиків, ніби вони не мають насправді добре озброєного війська. І зовсім не мають плянів загарбати цілий світ. Про їхні пляни я вже знав від 1920 року. Я тоді служив в Українській Галиць-

кій Армії. Я був поранений, захворів на плямистий тиф і мене перевезли до шпиталю, де більшовики взяли мене в полон. Як австрійського громадянина, мене перевезли до Одеси. Всіх поранених білоґвардійців вони відразу ж стратили. Коли я вже міг знову ходити, я став червоноармійцем, щоб не попасти під стінку як „буржуй". Як червоноармієць я мусив проходити політичне навчання на т. зв. мітинґах, і там я все довідався про більшовиків від їхнього комісара.

Але назад до подій 1939 року. Ми поминули Львів і доїхали до Кам'янки Струмилової, малого містечка в Галичині. Там пішли до санітарної станції, де лежало 10 поранених в одній кімнаті. Між ними були теж німецькі вояки, якими відразу заопікувалися два наші лікарі. На рукаві я мав пов'язку Червоного Хреста, тож ходив поміж пораненими й потішав їх, як міг. Були між ними й польські вояки, до яких я говорив їхньою мовою—вони дуже втішилися, що німецький офіцер їх так гарно трактує. Серед них я знайшов також двох українців, і коли я з ними розмовляв, помітив, що чоловік в білому халаті–напевно медбрат–постійно ходить повз мене, підслуховуючи мою розмову. Я себе почував трохи незручно й попросив показати мені туалет. Він відпровадив мене туди і коли я вийшов, він чекав на мене й назвав лише своє прізвище: „Д-р Лемішка". І спитав, чи я пам'ятаю його? Тому, що я мав не своє прізвище, то не відповів йому. Він був здивований і сказав, що ми напевно голодні після далекої дороги і він хоче нашвидку приготувати нам сніданок з віденських ковбасок, бо нічого іншого не має, кажучи стару українську приказку: „Чим хата багата".

Так разом за столом сиділи: два німецькі лікарі поруч з радянськими офіцерами, я та д-р Лемішка, який нам запропонував келішок горілки. Для мене настав критичний момент, коли д-р Лемішка, після кількох келішків, поринув у спогади з молодих літ, і розповів, що він і я в 1920 році служили в одному ескадроні, при цьому вимовив моє прізвище: „Пулюй, син відомого науковця Івана Пулюя з Праги". Я копнув його в ногу під столом, щоб він замовкнув. Запізно, бо росіяни знали тепер моє прізвище. Щастя, що я не показав їм документів з моїм фальшивим прізвищем. Але заки вони почали мене розпитувати, я їх випередив: „Цілком просто,–сказав я,–як австрієць я тоді служив у галицькій частині разом з доктором Лемішкою". І додав, посміхаючись: „Але ви, колишні вороги Австрії, мусили в той час теж битися за російського царя!". Обидва росіяни скривилися, бо ніхто з них не хотів чути щось про царя, тому мене більше нічого не запитували.

Я вийняв свій фотоапарат „Ляйку", але в кімнаті не було досить світла для фотографування. Якраз я почув, що д-р Лемішка має в своєму бюро радіо, й щоб мене ніхто більше нічого не запитував, я сам спитався: „Товарищі, (до комуністів не можна звертатися „Панове!")– через декілька хвилин буде говорити Гітлер! Я пропоную перекласти

вам його промову". Офіцери були цілком заскочені і запитали мене, чому я так раптово хочу цю промову чути. Мабуть, вони вважали, що це типовий спосіб висловлювання похвал німецькими „ковбасниками", замість вигукувати „Ура", як у них водиться. Я переклав промову Гітлера, й згодом запитався: „Кого ви вважаєте найкращим політиком світу?–Звичайно Сталіна! А хто другий?". Я був дуже здивований, почувши ім'я Ріббентропа. Ясно, що вони не наважились назвати Гітлера чи Муссоліні.

Що було для мене найбільш цікавим у промові, це те, що Гітлер домігся зміни кордону в Галичині. Цілком недалеко від р. Бугу, де я в 1919 році приймав участь в перших атаках кінноти. Там, де вони перейшли біля Сокаля річу Буг, звідти мусять повернутися назад і за декілька днів наше військо займе цю територію. Дуже радо відвідаю ці відомі мені місця.

Коли ми знову поверталися у Львів, мене запрошено, мабуть, з цікавости, до брудної радянської державної „карети". Спотикаючись на знаряддя й килимки, я сів ззаду автомобіля. Майор росіянин– „капітан", як він себе називав, сів спереду. Він був мовчазним, але старший лейтенант виявляв велике зацікавлення і спитав, чому я вивчив українську мову? „Ах, знаєте, я народився у Празі і в нас говорять багатьма мовами: чеською, словацькою, рутенською в Карпатах і, звичайно, польською. Але особливо зацікавила мене гарна українська мова Тараса Шевченка". І я одразу продеклямував один з найвідоміших творів–„Заповіт":

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій!

Старший лейтенант був дуже захоплений і сказавв, що він теж українець і заспівав приємним голосом пісню-вірша Шевченка. Однак російського капітана зовсім не цікавило наше спілкування українською мовою.

Так ми в приємній атмосфері доїхали до Львова до шпиталю на Личаківській. Коли ми висідали, зі мною розмовляли вже виключно російською мовою. Далі про приємність годі було говорити, бо розпочалося вивантаження поранених. Дуже швидко жителі міста побачили німецькі автомобілі й почали товпитися довкола них. Посипалися запитання, передусім, як можна дістатися на німецький бік кордону. Я їм пояснив, що місцевість між Віслою і Бугом, біля Сокаля, через кілька днів займуть німці й тепер туди можна сміло йти. Так багатьом українцям вдалося перейти кордон, серед них деяким політикам, яких вже мав на списках НКВД. Також деякі євреї, які мали більш довіри до

німецького Вермахту, ніж до радянської влади.

Раптом прийшла міліція і розігнала людей, брутально штовхаючи їх прикладами гвинтівок. Коли я вказав на це капітанові, якому така поведінка міліції, як виглядало, також не дуже подобалася, і запитався, чому така брутальність навіть супроти жінок, він відповів, що це для нашого захисту, бо населення було невдоволене недавнім бомбардуванням Львова німцями. Але я не бачив наслідків бомбардування, а в розмовах і поведінці населення не відчувалося жодної ворожости. Щоб мене „оберегти" від подальших запитань, капітан відвів мене вбік. Тут я побачив молодого українця, який виглядав мені досить довірливим, й попоросив, щоб мені допоміг знайти брата мого шваґра, доктора Барвінського, який ймовірно працює в цьому шпиталі. Однак мені не пощастило.

Але один з міліціянтів підслухав мене й, нахилившися до мене, сказав: „Я також українець... також українець"... „Не так голосно",–я йому процідив скрізь зуби. Він одначе продовжував: „А де Паліїв?–Де є Паліїв?"–Я відповів: „Він у Перемиші, я випадково в нього живу".–Тоді він сказав: „Прошу сказати йому, що через два дні я приїду до нього! Я називаюся ..." На жаль, я забув його прізвище.

Такою була тоді червона міліція у Львові. Фактично, в той час до нас переходили через Сян також інші міліціянти, всі українці, часто зі зброєю. Також багато червоноармійців-росіян, але в більшості дезертирували українці. Один прийшов з конем, зброєю, протигазом, амуніцією та ручними ґранатами. Він був засуджений на смерть, тому що його радіостанція зіпсулася і йому ще більше не пощастило, тому що він в'їхав автомобілем в дерево і таким чином зламав своєму командирові руку. Хоча вимагали його видачі, але, як кажеться і в росіян: він десь заблукав... і ніхто його не бачив.

На Личаківській ми забрали всіх поранених, і перед від'їздом я запропонував під'їхати ще до Політехніки. Бо там, мабуть, ще лежать наші поранені. Позаду Політехніки знаходилися катедра св. Юра й палац Митрополита Шептицького, де, я надіявся, знайти мого шваґра, композитора Василя Барвінського, який–наскільки мені було відомо–часто бував у Митрополита.

Як тільки ми прибули перед Політехніку, я хотів непомітно зайти в канцелярію Митрополита, але старший лейтенант зразу ж побіг за мною. Незважаючи на це, я пішов до канцелярії Митрополита, в якій мене зустрінув переляканий молодий священник. Я йому швидко сказав по-німецьки: „Передайте привіт Василеві Барвінському від Ганса". І тоді по-українськи запитав, чи тут немає поранених німецьких солдатів. Старший лейтенант напевно не зрозумів моїх німецьких слів, і я задоволений поверувся до Техніки.

Звичайно, я був би дуже радий, коли б мене був прийняв Митро-

полит Шептицький. Це було б можливим, бо йому було відоме ім'я мого батька, який переклав Біблію на українську мову, але з червоноармійцем–старшим лейтенантом на шиї, він такої зустрічі не бажав би. Мене він найбільше цікавив як відомий духовний провідник всього українського народу, про екуменічні зусилля котрого відносно православних українських братів та про тодішнє становище православної церкви в Польщі, я так багато вже чув. Коротко перед війною польські органи влади знищили 100 українських православних церков з метою навернути православних українців на католицизм, і тим самим полонізувати їх.

Ставало темно. Перед Технікою зібрався великий натовп людей, переважали євреї, які хотіли довідатися, як можна перейти на німецьку сторону. Одна дуже схвильована молода єврейська дівчина протиснулася до мене, що мені було не дуже приємним, я обернувся. Передо мною стояла моя сестра Наталка, яка тряслася, та її син Івасик, якого я спочатку не впізнав. Біля мене стояли, на жаль, завжди два радянські офіцери, й ми могли обмінятися лише незначними словами. Раптом мені прийшла ідея.

Я схопив Івасика за плащ і звернувся до росіянина: „Цей каже, що в госпіталі на Личаківській є ще один поранений німецький солдат, про якого забули. Давайте поїдемо туди. Товаришу старший лейтенанте, чи ви хочете піти з нами?"– „Нєт, їдьте самі, товаришу",–відповів він. Я був дуже здивований його довірою. І пригадався мені червоний комісар, який в 1920 році, коли я мусив стати червоноармійцем, хотів мене зробити комісаром. Я затягнув Івасика до карети швидкої допомоги і сказав до нього по-польськи: „Показуй нам дорогу!". Наталка стояла перелякана. Вона думала, що я хочу забрати Івасика з собою. Також в натовпі виринули Катя, її донька, та її чоловік Юрко Голубович, син колишнього прем'єр-міністра Центральної Ради. Я на мить пробився до них і тільки зміг потиснути руку Каті. В автомобілі Івасик розповів мені про деякі родинні справи. З того я не дуже багато запам'ятав. Він розказував, що червоні дуже підтримують Василя, який мусить виголошувати промови. За це отримує 800 золотих платні, в той час як його брат д-р Олександер Барвінський, який працює в українському шпиталі, не отримує взагалі платні. Івасикова сестра Ляля хоче стати червоною фільмовою актрисою, а його брат Дніпруша добре вчиться. Скоро ми були на Личакові і повернулися. Я порадив Івасику лиш одне, зіграти комуніста. Він би радо поїхав зі мною, що було цілком можливим, але він не хотів залишати Наталю саму. Всі хотіли б втекти, але вони боялися за Василя. Івасик ще згадав, що як прийшли більшовики, вони почали плюндрувати крамниці. Тоді він приніс додому 150 кг цукру. Він скоро зрозумів, що з деякими більшовиками треба вміти йти нога в ногу. Коли ми повернулися перед

техніку, наші автомобілі вже були готові до від'їзду.

У зворотній дорозі до Перемишля я знову мусив їхати в чорному державному автомобілі, який в темноті здавався мені катафалком. Ймовірно капітан заснув, бо я більше від нього нічого не чув. Лише старший лейтенант багато балакав зі мною і хотів почути про мою роботу кінотехніка в фірмі „Клянґфільм" у Берліні. Був дуже здивованим, коли почув, що я створив зі співробітників цієї фірми оркестру балалайників. Більшість з них навіть не вміла читати нот. Але це не дуже було потрібно, бо я сам вивчав ці твори для балалайки в 1920 році в Бресляві (Вроцлаві) в оркестрі балалайників. Ми мали великий успіх концертами під девізом „Сила дружби", хоч наш директор не був дуже задоволеним, тому що він часто мусив нас звільняти з роботи. Розмовляючи цілу ніч, ми приїхали без пригод до Перемишля. Капітана та старшого лейтенанта я більше ніколи не бачив.

Бл. п. д-р Василь Верига

У день 87-их уродин ми похоронили д-ра Василя Веригу–мужа, батька і дідуся.

Складаємо щиру подяку всім учасникам панахиди та всім тим, що провели покійного на цвинтар Св. Володимира в Оквілі. Дякуємо отцям д-ові Романові Лобаю з церкви Св. Миколая та о. Романові Ґаладзі з церкви Св. Іллі у Брамптоні за похоронні відправи та побратимам-дивізійникам за супровідний спів.

Тризна відбулась у Домівці Філії УНО Торонто під проводом мґр. Михайла Ромаха. На тризні слово про Покійного виголосили: Тарас Підзамецький–з рамени Української Кредитової Спілки; Зенон Чвалюк–голова Філії УНО Торонто; Оксана Рева–з православної громади церкви Св. Володимира; д-р Дарія Даревич–голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Канаді; Люба Пендзей–емерит University of Toronto Robarts Library; Василь Сидоренко–бібліотекар University of Toronto Robarts Library, Роман Колісник–від Братства дивізійників; Степан Мартюк–який з великим почуттям прочитав свій віршований спомин.

Всім дякуємо!

Вічна пам'ять д-рові Василю Веризі!

Дружина Оксана

Дочки Люба і Олена з мужем Николою Нелфі

Сини Петро і Андрій з дружиною Іреною

Внуки: Матвій, Лариса, Олександер, Юліян і Данилко.

ПРО ТРЬОХ БРАТІВ У ДИВІЗІЇ: ЯРОСЛАВА, РОСТИСЛАВА І СВЯТОСЛАВА ПЕТРОВИХ

Порядком виміни інформації ми отримали листа від сина Ярослава–Мирослава, який подає додаткові відомості до статті про своїх стрийків, поміщеній у журналі „Вісті Комбатанта", 1996 року, ч. 1.

Найстарший брат Ярослав помер у Торонті 1960 року. Наймолодший Святослав перейшов з своєю чотою з Словаччини до УПА й відбув каторгу на Сибірі. Ростислав попав у тітовський полон.

Мирослав жив у Торонті до 1990 року, а потім переселився до передмістя Ванкуверу. Тут у різних часах був секретарем, а потім головою Конґресу Українців Канади–Ванкувер, а теж КУК–Провінційної Ради БК. Недавно був відзначений медалею Тараса Шевченка. Він автор повісті „Скарб Ярослава" (Тернопіль 2003), а ще цікавіше–автор книжки „Yaroslaw's Treasure". Це сучасний англомовний thriller на тему української історії та політики, в якому дія відбувається підчас Помаранчевої Революції.

Рекомендуємо цю книгу нашим читачам і їхнім синам, дочкам і внукам (див. оголошення, ст. 87).

Редакція

Мирослав пише:

У вістці лише одна маленька помилка. Молодший брат Святослав був зник безвісті аж до 1973 року. Його мати померла, не знаючи чи син живий, чи ні.

А точніше, у другій половині 1973-го року Святослав знайшов мене (племінника–сина Ярослава), і то через посередництво німця, Ґергардта Мартинса, який був на Сибіру разом із Святославом і котрого випустили до Німеччини аж у 1972 році. Я особисто дістав лист від Червоного хреста, передав інформацію Ростиславові,–а Ростислав через посередництво Ґергардта нарешті зв'язався із братом.

Про Ростислава додатково. Залишив студії медицини, мовляв, що зголосився до Дивізії боротися, а не вивчати психіятрію. Був у боях під Бродами. З Брідського кітла він свій рій таки зміг вирвати без втрат! Навіть біля якогось села вдалося „панцершреком" знищити совєтський танк. Перетяли сумнозвісний залізничий насип біля села Княже тим, що знайшли під насипом провід для маленького струмка. Переправляючись тим проводом, Ростислав загубив шолом і наплечник. Опісля, коли підносилися під гору, що на південь від залізниці, вдалося знайти якийсь шолом, але величезного розміру. Хвилинку пізніше снайперська куля вдарила в цей шолом, але тому, що шолом був завеликий, він подався,–і тим відбив кулю.

У Словаччині, на самий латинський Свят-вечір 1944 року, майор Вільднер гнав своїх вояків по горах у снігу, шукаючи комуністичних партизанів. Ростислав із своєю групою відбився від головної формації і попрямував дорогою. Побачив перед собою, що на придорожніх каменях сидять якісь жовніри. Впізнав, що це „свої". Запитався першого: хто у вас командир? А цей відповів, що от там пан хорунжий під деревом сидить. Ростислав підійшов–це його брат Святослав! Разом пішли до найближчого села, де їх нагодували та ще й обдарували, та поклали спати на свіжій постелі. Ця ніч була останнім разом, що брати себе бачили!

У тітовськім полоні Ростислава збили так, що вибили всі зуби, і дістав він амнезію. В полоні вдавав був, що він німець Фріц Міллер, (бо українців вбивали), і тому його зчасом переслали до Німеччини. Пам'ять повернулася аж 1953 року. Рік пізніше переселився до Америки, до Боффало.

Мирослав Петрів

Олександер БІЛИК

МАТЕРИНСЬКА УСМІШКА...

Спогад про одну матір

Кожного року, коли я прислуховуюсь до слів і мелодії чудової пісні Рушничок, мені завжди стають перед очима Українські Матері. Мабуть, найбільше свердлять серце і душу ніжні слова забутого поета: *І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка і заплакані очі твої...*

Пишучи цей короткий спогад в навечер'я Свята матері, мені пригадався один сумний епізод, якого я був наочним свідком. Тут не йдеться про сензаційну подію, це просто–один з випадків, які траплялись напевно в кожному нашому місті за часів більшовицької окупації Галицької України в 1940 році.

Звичайно, після інтенсивних „уроків" і нудної „лябораторки" у Львівській політехніці, студенти знаходили хвилини відпочинку й розваги в тінях зелених дерев у Єзуїтському парку. Вечорами ця розвага набирала романтичного забарвлення, коли біля них присідала синьоока муза...

Я однак був „диваком", що чомусь знаходив більше відпруження у невеличкому городі біля Музичного інституту ім. Миколи Лисенка. Це дуже мініятурний городець, в якому „відпруження" може здаватися дуже дивним й майже комічним. Бо як можна відпочивати поблизу найбільше рухливої вулиці Львова, якою пнявся вгору переповнений людьми скрипливий травмвай, а з сусідньої тюрми на вул. Лонцького долітало монотонне скиглінни мотору „чорного крука" з подвір'я цієї смертоносної більшовицької катівні?

Кожний раз, коли я приходив, зустрічав цю саму стареньку жінку,

яка сиділа непорушно на кам'яній лавці й гляділа сумно на заґратовані вікна тюрми. Її скромна селянська одежа і покрите зморшками обличчя були немов живими свідками отих гараздів і турбот, яких зазнала не одна українська мати в роки ворожої окупації.

Мені було дуже цікаво довідатись про таємницю її щоденних відвідин. Одного сонячного дня я обережно підступив до самітньої старушки й запитав її півголосом:

–Ви чекаєте на когось, бабусю, чи тільки прийшли відпочати в цьому городі?

Вона звернула до мене свої сумні очі й показала сухою рукою на брудний будинок тюрми, що бовванів на другій стороні вулиці й тихо відповіла:

–Я чекаю на мого любого сина Івана, що вже більше півроку сидить запроторений сатрапами за тими тюремними мурами. Чекаю тут цілими днями, щоб бодай раз побачити його крізь оце заґратоване вікно, але дочекатись, мабуть, ніколи не зможу.

–Яка ж йому полегша буде з того, бабусю, коли ви побачите крізь оце брудне вікно?–з жалем запитався її...

–О, я усміхнуся до нього люб'язно і йому буде легше зносити тюремні тортури і муки,–відповіла переконливо бабуся, а з її сумних очей покотились струмочком перлини гарячих материнських сліз...

З подвір'я тюрми ще дужче загудів тривожний звук мотору „чорного крука", щоб притишити стогони й зойки катованих у тюремних камерах в'язнів.

Надворі сутеніло. Вологий сумерк травневого вечора виглядав боязко з-за кущів пахучого бозу. Годинник на ратушній вежі вибивав протяжно вечірню годину. Місто загомоніло в ритмі людського життя...

Я вертався розгублений до свого студентського гуртожитку, а в думці мережив щойно пережиті моменти моєї зустрічі з незнаною бабусею, скорботною матір'ю невідомого мені тюремного каторжника Івана...

* * *

Минули роки... Я надовго залишив Рідний Львів і малий городець біля Музичного інституту ім. Миколи Лисенка. І досі мені пригадується сумна зустріч з матір'ю-селянкою, яка прийшла під більшовицьку тюрму, щоб передати для свого сина ніжну Материнську усмішку...

Вимикаю патефонну платівку... Роздумую на самоті спогад, що закарбувався глибоко у моєму серці й призабутій уже пам'яті. В моїх ухах бренять ностальгійно чарівні слова: *І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка і заплакані очі твої...*

Ро-Ко

МОЛОДЬ...

–Молодь–це майбутність народу,–кажуть народні мудреці.

–Молодь–це майбутнє нації,–твердять національні провідники.

–Де наша молодь?–питався п'ятдесят років тому Мирон Куропась. Тобто, де за нею було шукати, бо вона була немов сховалася, хоч була. Він написав багатосторінкову розвідку-есе, шукаючи української молоді на поселеннях, як тоді називали „діаспору", котру, „діаспору", створила щойно четверта хвиля в наш час. Бо до того часу не було жодних хвиль, а люди виїжджали на еміґрацію. Або їх виганяла біда. Або їх просто виганяли „вітчизняні" власті, сказати б по-„пост-модерністському".

На останнє запитання п. Куропася, який став доктором-науковцем і навіть був у свій час дорадником президента США Форда, сьогодні легко відповісти: та молодь далася відшукати тоді, як постарілася.

На два перші твердження тяжче відповісти. А ще в неньці Україні. Однак, виглядає, що молодь сама собі відповідає. І то в позитивному дусі, і на практиці, і в політиці, і в інтернаціональному плані.

–Сьогодні в Україні молодь безмежно вірить у свій успіх–і це вже пів-успіху. Молодь безстрашна, бо вона не знає травми поразок й інерції невдач. Молодь особливо креативна, вона не вміє та й не хоче користуватися анахронічним причандаллям попередників.

Такі оцінки знайдете серед тих, що знають молодь з усіх боків...

От йдуть президентські вибори. Не випадково ж Арсеній Яценюк почав свою передвиборну кампанію, яку ще не оголосили, через Інтернет. Як Обама. А він уже перевершив американського президента й віком, і посадами. І ще тільки переступити один поріг... Бо безмежно вірить у свій успіх.

Правда, в технічному розумінні, він уже не „молодь", хоч проф. Шерех ствердив, що між нами є юнаки від 17-го до 90-го року життя. А Яценюкові тільки 35. І тим він уже кваліфікований на президента. Він безстрашний.

До цієї категорії належить інший молодець–у своєму плані. Це Андрій Ющенко. Син Віктора. Безстрашний–аж страшно! Про якого всі чули–хто хотів і не конче хотів. Він безстрашно гасав дорогоцінним автомобілем бо бульварах Золотоверхого. Скорість міряв найдорожчим годинником на руці. І креативний: нікого не то

що не забив, але навіть не доторкнувся автомобілем. А це щось значить! Навіть для його батька–Президента!

І ось недавно. Неймовірно! Український молодець–герой у Німеччині. Александер Луценко, 19-річний син міністра внутрішніх справ України Юрія. Німецькі ЗМІ проголосили його героєм дня. Німеччини. Ґероєм став у неньці Україні й у Верховній Раді. Правда–на дуже коротко. За нього навіть заступилася сама прем'єрка Юля.

Він безстрашно поводився супроти німецької поліції на аеродромі у Франкфурті,–голосили медії,–коли його батька не хотіли впустити до літака „Ганза", який стояв на тармаку ще з причепленими сходами. Бо вже було запізно. А в німців усе мусить бути точно до секунди!

Коли Луценко-сеньйор домагався голосно, щоб йому дали дорогу, бо ж він міністер і має дипломатичний пашпорт, з пересердя називаючи урядовців „дойче швайне", капітан літака викликав поліцію, мовляв, Луценки й ще два дипломати з ними, висловившись по-післямодерному, „під впливом", додаючи по-запорізькому, „сивухи".

Луценко-юньйор, підтримуючи батька, вподався із щось півдюжини. поліцаїв. Кидав на них, мов ґранати, мобільні телефони. (Скільки він їх мав?). Аж закували його в кайданки. І так далі, і таке інше... Немов повторилася мала „вітчизняна війна".

Так писав німецький часопис „Більд".

Мабуть, у цьому всьому була, як кажуть німці: „швайн беґрабен"–„свиня зарита". Бо прозивати урядовця „свинею"–ще півбіди, але німецького урядовця на його території–„німецькою свинею"–це забагато. А ще якимось українським міністром–хай і внутрішніх справ. Тут же інтернаціональна справа– закордонна! Це–політика!

Однак українці можуть дивуватися, бо пам'ятають німців з Другої світової війни. Коли вони появилися, то найперше шукали за „шпеком"–свинячою солониною.

Верховна Рада відреаґувага теж „по-геройськи". Реґіонали зробили виставку із пляшки горілки, начепивши на неї міліцейський кашкет, і виставили цю „композицію" на трибуні парляменту. Не усвідомляючи собі, що власне „парлямент" України саме на політику таких витівок і надається.

Далі прийшла інформація з Німеччини від представника України Сергія Дятлова, що українці не мали ані краплі алькоголю в крові. Не було кидання мобільними телефонами, не було кайданок. Луценко-юньйор пройшов складну операцію і пити йому алькогольні напої заборонені. У всьому винна „Ганза".

А ще далі: німецька поліція перепросила Луценків за „непорозуміння". Літунська лінія „Ганза" без додаткових коштів повезла їх

пізніше до Кореї.

Луценко сеньйор обіцяв заскаржити до суду журнал „Більд".

Верховна Рада „досліджує" цей інцидент і чекає на документацію від німецьких чинників, які, як належиться, притримуються англійського правила чи радше півправила: see no evil, hear no evil, „себто: нічого злого не бачив, нічого злого не чув.."

Але нардепи-реґіонали все зло побачили й усе зле почули! І заблокували трибуну у ВР, вимагаючи звільнення Луценка. Старі порахунки?! Луценко й так подав заяву про резиґнацію–на одній умові: його звільнить вся Верховна Рада, а не реґіонали. Якщо...

І що ж!? Фарс. Політичний. Провокація? Хто заплянував таку штуку? Нащо і пощо?

Ще одна містерія, як із головою замордованого журналіста Ґонґадзе. Містерія до містерій у нашій неньці Україні... Хоч запитуй оцю пляшку з міліцейським кашкетом у Верховній раді з копулою на даху... як у цирку.

–Де ж наша молодь?–можна перефразувати д-ра Куропася.

Що ж, головні ролі в національному цирку далі будуть грати старі кловни доти, доки наша молодь знову не постаріється... Або виїде на заробітки.

Однак є надія. На „незалежну" молодь, яка народилася уже в „Незалежній"..

„БОГДАН-ЗИНОВІЙ ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ"– ТРАГЕДІЯ ЧИ КАРИКАТУРА?

„Стика, ти не малюй мене на колінах, ти малюй мене добре!"– мав сказати Господь до безмежно відданого йому художника. Адже надмірна покора в мистецтві є смертельним гріхом, який кривдить самого автора, персонаж, який він обожнює, ну і, звичайно, глядачів. Є гріхом проти доброго смаку та мистецької гармонії. На жаль, у його пастку дуже часто впадають режисери, які мріють створити фільм-монумент, кинути в публіку цілий букет патріотичних відчуттів і виразно втрачають відстань до героїв та подій.

Фільм „Богдан–Зиновій Хмельницький" Миколи Мащенка є саме прикладом, як добрі наміри можуть задушити творчий процес. Стрічка не є повною монографією гетьмана. Розпочинається атакою на Збараж і конфронтацією з князем Вишневецьким, що, зрештою, буде лейтмотивом усього фільму. Режисер малює портрети двох протилежних і сильних особистостей. Ось гетьман Хмельницький, який бореться за волю й правду, шляхетний у своїй поставі наперекір нешляхетним часам. Він навіть стилізований на козацький архетип– Мамая з бандурою, якою вимахує під час військової наради. З другого боку з'являється істеричний і напівбожевільний Ярема Вишневецький. Залишений у збаразькій фортеці, переживає він справжні духовні страждання. Про фізичні нема що говорити, оскільки бачимо його під час вишуканого бенкету (мов на „Титаніку"). Він ненавидить усе, що українське. Ненависть веде Ярему до майстерні, де виробляються бандури, і заставляє його вбити усіх майстрів. Це одна з тих дивних сцен фільму (хоча й не найдивніша). Питання: що князь взагалі робить у такому місці і чому вдається в дискусію з якимсь селюком? Аристотель у своїй „Поетиці" сказав, що подія, яку бачимо на сцені, не мусить бути справжня, але обов'язково мусить бути ймовірна. Це одна з основних проблем стрічки–повно у ній речей настільки неправдоподібних, що аж смішних. До Вишневецького з бандурами можна додати ще й приклад короля Яна Казимира, який з відчаєм в очах кусає руку Богуна. Хтось скаже–licencia poetica. Гаразд. Трохи занадто наївна метафора, але автор має на неї право. Як однак пояснити піших (sic!) гусарів чи шаблю з написом „Бог та вітчизна", яке перший раз зазвучало у наполеонівські часи (зрештою, у формі „Гонор та вітчизна")? Про гусарів, які бігають пішки, навіть важко писати без злостивости–це просто скандальна помилка, що в серйозному історичному фільмі не має права появитися.

Крім мериторичних промахів часто трапляються також технічні. Монтажні: зйомки одного персонажа у різних плянах монтовані без перебивок. Сценографічні: одні й ті ж чарки з'являються у двох зовсім різних місцях (масове виробництво?). Костюмні: актор поправляє частину одягу, що перекрутилася йому під час дії, або людина, яка висить вниз головою, має за поясом булаву, обернену кулькою вверх.

Основним сюжетом „Богдана-Зиновія Хмельницького" є очевидно історія національно-визвольних змагань гетьмана та політичних інтриґ, що відбуваються навколо нього. Як у калейдоскопі міняються місця і персонажі. Дія багатьох сцен відбувається в дуже гарних інтер'єрах. Є також багато натурних зйомок. На жаль, фільм перевантажений масовками, тут аж густо від диму баталій, на який не скупиться піротехнік. Задля справедливости слід сказати, що трапляються і дуже добрі картини. Одною з них є сцена з повішеними на мості козаками. Вона, безсумнівно, асоціюється з хрестами і розп'яттям, з дорогою, що веде прямо на Голгофу, але також із жертвою та воскресінням. Дуже цікавою ідеєю є теж своєрідний „рефрен", який декілька разів повторюється у фільмі: образ селян у трохи театралізованих позах на тлі зруйнованих хат та чергового війська в селі.

Автори намагаються злагодити образ Б. Хмельницького численними сумнівами, з якими йому доводиться змагатися (на щастя, успішно) та серцевими пертурбаціями, на які прирікає його гарна, але невірна дружина. Проблема однак полягає в тому, що в цих сюжетах не вдалося досягнути деякої приватности, чи навіть інтимности. Гетьман усюди–і над могилами козаків, і у власному алькові–є просто гетьманом. Не жалібником, не чоловіком, а непохитним перед обличчям найскладніших випробувань гетьманом. Усюди викрикує свою рацію, відповідаючи на крики інших персонажів–адже діалоги у стрічці побудовані майже виключно на крику, без павзи і без витишення.

Фільм не справляє доброго враження, бо зроблений дуже неохайно. І це не питання коштів, на які завжди нарікають ті, хто пов'язаний з українською кінематографією, тільки питання основних професійних помилок: недопрацьованого сценарію, відсутности історичної документації, бездарности режисера.

Жаль, бо „Богдан-Зиновій Хмельницький" міг би увійти до історії світового кіно як український голос у дискусії про минуле. Але шанс не був використаний...

Анна КОЖЕНЬОВСЬКА-БІҐУН

(Наше слово)

ПРАВДА ПРО ГЕНЕРАЛА ВАСИЛЯ КУКА

З нагоди 66-ої річниці створення Української Повстанської Армії (УПА) у сесійній залі Львівської обласної ради, де були присутні ветерани національно-визвольних змагань, народні депутати і вихованці Львівського ліцею ім. Героїв Крут, відбулася презентація книги Віталія Манзуренка та Олександра Іщука „Василь Кук–Головний командир УПА".

Автори книги В. Манзуренко–львівський науковець, редактор військово-історичного журналу „Однострій", та О. Іщук–заступник начальника науково-видавничого відділу Галузевого державного архіву Служби безпеки України, спробували дослідити життя повстанського командира. На відміну від останньої, п'ятої книги Дмитра Веденєєва з серії „Таємні війни–історія та сучасність"–„Одисея Василя Кука. Військово-політичний портрет останнього командира УПА", що вийшла російською мовою під егідою Українського інституту воєнної історії, нове видання проілюстроване великою кількістю фотографій, більшість з яких досі не публікувалися, в ньому є посилання на унікальні архівні документи.

Василь Кук після смерти Романа Шухевича у 1950 році став Головним командиром УПА, головою Проводу Організації Українських Націоналістів (ОУН) та головою Генерального секретаріяту Української головної визвольної ради (УГВР), все свідоме життя присвятив справі визволення України. Трагедія цієї людини не тільки в тому, що він, підступно схоплений більшовицькими спецслужбами, не зміг зі зброєю в руках до кінця виконати свого вояцького обов'язку, зазначає у передмові доктор історичних наук, проф. Володимир Сергійчік, а й що на довгі роки його ім'я, як і мотиви виживання в умовах утаємниченого полону, викликатимуть різні здогадки й припущення серед нашого громадянства як за кордоном, так і на рідній землі, бо, мовляв, на відміну від багатьох своїх побратимів він залишився живим.

Трагедія В. Кука і в тому, що він так і не наважився залишити власної писемної сповідь перед Україною, у якій пояснив би свої кроки під час шестирічного ув'язнення, зокрема підписання відомого листа до української еміґрації 1960 року, у якому закликав припинити боротьбу з радянською владою.

Я давно відомий з автором книги В. Манзуренком, який неодноразово розповідав мені про цікаві та змістовні зустрічі з цією від-

важною людиною. В. Кук довірився йому в особистому спілкуванні і тільки йому дозволив користуватися матеріялами тієї архівно-кримінальної справи з колишніх спецхранів, що проливає багато світла на всі питання, які виникають навколо цієї безумовно історичної постаті.

„Я вважав за свій обов'язок відкрити для широкого загалу все те нове, про що дізнався від останнього Головного командира УПА та з архівних документів, щоб кожний зміг переосмислити події того часу, значення згаданої особистости",–каже В. Манзуренко. Головну увагу читачів зосередив він саме на тому періоді життя свого героя, коли той очолював українське підпілля національно-визвольного руху після загибелі Р. Шухевича і намагався запровадити нові форми боротьби у змінених умовах. Адже тільки тепер ми можемо дізнатися про спеціяльні „Міркування щодо використання заарештованого Кука Василя в інтересах Радянської держави", підписані головою КҐБ Іваном Сєровим 8 грудня 1954 року, котрі передбачили використати останнього провідника підпільної України з „метою морально-політичного розгрому націоналістичних центрів за кордоном і розкладання оунівських елементів усередині країни", щоб скомпрометувати керівників закордонних центрів ОУН, загострити ворожнечу між ними та для „демонстрації повної ліквідації підпілля". І в подальшому він вважав недоцільним створення в Україні підпілля, оскільки спецслужби могли швидко заслати туди своїх провокаторів. У цьому він навіть переконував поета Василя Стуса, з яким зустрічався на початку 1960-их років".

Від автора другої частини книжки О. Іщука чи не вперше ми дізналися про дружину В. Кука–Уляну Крюченко, яка розділила зі своїм чоловіком його трагедію до кінця.

9 вересня виповнився рік відтоді, як на 95-му році В. Кук пішов з життя. А його світлі думки залишились нам і змушують замислитися. Він говорив про боротьбу і пам'ять: „Якщо ви людина, якщо вас кривдять і принижують як українця, зневажають вашу мову, хочуть тримати в ярмі і господарювати на вашій землі–ви не можете не відчути бажання боротися за свій народ, за свою державу. Тай хіба можна відсиджуватися, коли відстріляли майже всю нашу інтеліґенцію, створили штучний голод, масово вивозили українців і знищували як націю?

Майже всі мої бойові товариші загинули–хто від рук німців, хто від рук рад. Адже теперішні ветерани УПА–це не учасники бойових дій, а, в основному, цивільне населення, яке давало дах і їжу повстанцям, за що і поплатилося багаторічними термінами в таборах. Тепер я один, але зберігаю найдорожче–пам'ять".

Володимир ЯРЦЕВ
полковник Збройних Сил України
(„Військо України")

Львівський історичний музей
МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Монтаж і оформлення розділу „Історія і бойова діяльність Дивізії „Галичина"–1-ої УД УНА, Братство кол. вояків 1-ої УД УНА

Завідувач Музею у Львові Володимир Бойко повідомляє, що від вересня 2007 року розпочато реконструкцію будинку, переданого для Музею на вул. Лисенка 23-а у Львові. Кошти виноситимуть понад 10 мільйонів гривень, що бере на себе держава.

Протягом останніх 13 років Братство кол. вояків 1-ої УД УНА та окремі дивізійники підтримували досить тісний зв'язок з Музеєм і виступали його фундаторами. Музей отримав чимало експонатів, завдячуючи референтові музеїв, а згодом голові ГУ Андрію Коморовському,–пише у листі п. Бойко.

Постійна виставка, присвячена Дивізії, діє в Музеї від 1997 року, у 2000 році була підготовлена виставка „Рамена Української самостійности" та пересувна виставка „Шляхи до волі", яка побувала у 36 школах Львова, присвячені 50-літтю створення Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. У цьому ж році проведено наукову конференцію, присвячену Дивізії. У 2000 році було проведено міський конкурс серед шкіл Львова: „Що ви знаєте про Дивізію „Галичина"?

Щорічно Музей має приблизно 20 тисяч відвідувачів.

Художнє оформлення по розділах вимагає фінансової підтримки фундаторів. Завідувач п. Бойко сподівається, що художнє оформлення і монтаж розділу „Історія і бойова діяльність Дивізії „Галичина"–1-ої УД УНА, Братство кол. вояків 1-ої УД УНА" в деякій мірі будуть профінансовані Братством. Кошти орієнтовано: 20 тисяч долярів.

Головна Управа підтримує прохання Музею і звертається про допомогу до членів Братства й до людей доброї волі.

Чеки виписувати на:

Brotherhood of Veterans of the 1st UD–Museum, HU.

Посилати:

Brotherhood of Veterans of the 1st Div UNA–HU
83 Christie St.
Toronto, ON
Canada M6G 3B1

„МАША"–МАРІЯ ШАФРАНСЬКА ЛОГАЗА

Мабуть, залишилося небагато дивізійників, які пам'ятають п. Машу (Марію Шафранську) з УСХС (Українська Санітарно-Харитативна Служба) в Мюнхені. У споминах одного з них, так її представляли побратими по зброї, які поверталися з полону: „Не журися, в СХС там є пані Маша. Знаєш, що якби не вона, то хто-зна, чи ми не сиділи б ще дотепер, або виздихали по тих Авербахах".

Її життєва дорога не була встелена пелюстками троянд, але їх колючками. Народилася в Коломиї, 14 грудня 1912 р. й уже 3-літною дівчинкою стала півсиротою, бо її батько, проф. Гриць Головка згинув на італійському фронті, й мама з трьома дівчатками (Маша була середущою) опинилася без даху над головою (бо й хата згоріла) і перебула на приходстві о. Ковальського в селі Ваневі, а після війни переїхала з дітьми до Львова, де вони вже задомовились на постійно й почали „нормальне життя". Дівчатка ходили до школи, мама працювала. Маша, бо так її завжди кликали, від наймолодших літ була дуже активною пластункою, спортсменкою і членом ОУН. Закінчила у Львові гімназію Сестер Василіянок, потім студіювала право. Кілька разів була арештована за приналежність до ОУН. Сиділа у львівських Бриґітках.

Щоб зійти з очей польської поліції, Маша переїхала на працю до Любліна. Працювала в банку й включилася в діяльність дуже сильної Української Студентської Громади, де познайомилася з своїм майбутнім чоловіком, Богданом Шафранським, з яким одружилась в 1942 р.

Коли приїхала в серпні 1939 р. до Львова на вакації, вибухнула Друга світова війна й зараз польська тайна поліція арештувала Машу, її вивезли, як потім показалося, до польського концентраційного табору Берези Картузької. Зморена, голодна, в подертих черевиках, пішки добрела додому, що було в родині великою радістю.

Але знову покинула окупований більшовиками Львів, щоб не попасти в руки НКВД. Після мандрівки опинилась в Берліні, звідки ранньою осінню 1941 р. з'явилась вдома у Львові. По кількох днях вирушила з похідними групами ОУН на схід, була арештована в Бердичеві й по кількох тижнях вернулась до Львова.

В 1943 році народився її синок Ігор, а вже у квітні наступного року, коли ціла родина покидала Львів, вона з дитинкою переїхала до

Мушини, біля Криниці, а звідтам далі на Словаччину, бо домовилась з чоловіком, який служив у війську, що зустрінуться в Каринтії. Але в Словаччині йшла партизанська війна, аж наші дивізійники очистили терен, а біженців перевезли до табору, до Штрасгофу біля Відня.

З великим трудом і прямо з чудесним збігом обставин, була звільнена і з великими перешкодами дісталася з синочком Ігорем до Відня, а звідтам до Берліна, де була більшість нашої родини.

Війна добігала до кінця, Берлін був щоденно бомбардований, місто горіло. І в одну таку страшну ніч помер на її руках дволітній син після комплікацій по хворобі кір.

Зразу після похорону (ледве можна було роздобути домовину!), ціла наша родина покинула Берлін, бо Червона армія була вже на передмісті столиці. Їхали в незнане, поїздом, пішки, як попало і з труднощами дісталися до міста Авсбурґ у Баварії. Там було багато біженців, спали по школах на брудній соломі.

Після капітуляції Німеччини розмістили біженців в хатах баворів (фермерів), а згодом в таборах, які зорганізувала американська влада. То також був дуже небезпечний час, бо довго шаліли большевицькі репатріяційні комісії, люди ховалися, а то і відбирали собі життя, божеволіли.

Маша постійно шукала свого чоловіка або принаймні вістки про нього, а як уже довідалась що він загинув підчас бомбардування, поїхала до Мюнхену і посвятилася з питомим її ентузіязмом, як голова допомогової секції СХС, допомагати втікачам, старалася з'єднувати розгублені під час війни родини та помагати дивізійникам в таборах полонених.

Коли вже устабілізувалося життя колишніх біженців, люди роз'їхалися в різні сторони земної кулі. Маша переїжджає до США, де вже була родина, й у 1952 році одружилася з д-ром Михайлом Логазою. Вони поселяються в Сиракузах, Н. Й. та активно включаються в суспільно-громадське життя. Маша зорганізувала Пластовий осередок, провадила Курінь Юначок, Їздила на пластові табори, була директором-вчителькою Школи Українознавства. Допомагала дисидентам в Україні, маючи в особливій опіці свою товаришку Катрусю Зарицьку-Сороку та її родину. Одним словом, жила Україною і для України.

На превеликий жаль, кілька років по смерти чоловіка, д-ра Михайла Логази (1989 р.), важко захворіла, була прикована до ліжка, майже не могла говорити, в розмові її відповіддю був похит голови та усміх.

Померла 27 вересня 2008 р. Похована на цвинтарі св. Андрея в Савт-Бавнд-Бруку, Н. Дж, біля свого чоловіка.

Коли в „Свободі" появилася клепсидра, сповіщаючи про її відхід до вічности, прийшов на адресу родини цікавий, вже трохи пожовклий лист та альбом з висловами подяки за її працю в СХС і кількома знімками. Дата листа 14 липня 1946 р. Читаємо:

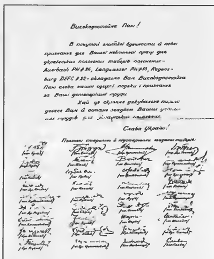
„Високодостойна Пані референтка відділу полонених при Українській Санітарно-харитативній Службі, Марія Шафранська, Мюнхен.

Подяка полоненх українських старшин табору полонених–Реґенсбурґ C.I.E. #22.

Високодостойна Пані!

В почутті глибокої вдячности й повні признання для Вашої невтомної праці для українських полонених таборів полонених–Auerbach PW #24, Langwasser PW #13, Regensburg DEFC #22, складаємо Вам, Високодостойна Пані, слова нашої щирої подяки і признання за Ваші дотеперішні труди. Хай це скромне дякувальне письмо донесе Вам й остане згадкою Ваших успішних трудів для українськх полонених.

Слава Україні!"

Високодостойна Пані!

В почутті глибокої вдячности й повні признання для Вашої невтомної праці для українських полонених таборів полонених–Auerbach PW #24, Langwasser PW #13, Regensburg DEFC #22 – складаємо Вам Високодостойна Пані слова нашої щирої подяки і признання за Ваші дотеперішні труди.

Хай це скромне дякувальне письмо донесе Вам й остане згадкою Ваших успішних трудів для українських полонених.

Слава Україні!

Полонені старшини й підстаршини згаданих таборів.

Слідує 36 підписів*: сот. [Степан] Гуляк, сот. [Роман] Бойцун, пор. [Любомир] Ортинський, пор. Д-р. [Богдан] Теслюк, чет. [Валдемар] Горко, чет. [Любомир] Білик, чет. [Ярослав] Войтович, чет. [Роман] Герасимович, чет. [Юрій] Гнатюк, чет. [Олекса] Горбач, чет. Грабовський, чет. [Орест] Яримович, чет. Д-р. [Мирон] Качала, чет. [Федір] Климів, чет. [Роман] Колісник, чет. [Евген] Коваль, чет. [Ярослав] Кубашевський, чет. [Михайло] Лудчак, чет. [Ярема] Луців, чет. [Евстахій] Музичка, чет. Д-р. [Олександер] Радивил, чет. [Іван] Скіра, чет. Сташків, чет. [Роман] Тимкевич, чет. [Евген] Хмільовський, чет. [Володимир] Зуляк, чет. [Мирослав] Шарко, чет. [Евген] Шипайло, бул. [Дмитро] Залізняк, бул. [Володимир] Козак, бул. [Теофіль] Конецький, ст. бул.[Володимир] Сліпак, бул. [Роман] Тицький, ст. бул. [Михайло] Цегельський, віст. Литвинчук, віст. Слива.*

У невеликому альбомі є написана в квітні 1950 року подяка М. Шафранській за її працю як члена управи УСХС з підписами знаних в нашім супільстві осіб–А. Андрієвський, І. Мірчук, д-р.Нестор Процюк.

Лозинський, М. Сердюк та інші. Дві картки дальше–подяка сестрі від Ірини Павликовської, голови ОУЖ в Німеччині, знімки з вручення пропам'ятної Медалі Архистратига Михаїла ген. Павлом Шандруком. (Див. „Вісті комбатанта", ч. 4, 1965).

Марія Шафранська-Логаза нагороджена пропам'ятною медалею св. Архангела Михаїла у 20-ту річницю створення Дивізії „Галичина" на оселі „Верховина" в Ґлен-Спей, Нью-Йорк, 1965 р.

Отець д-р Борис Ґудзяк, ректор Українського Католицького університету, у „Свободі" про св. п. Марію з Головків Шафранську-Логазу м. і. написав: „З дитинства вона виховувалася в родині високої свідомости й жертовного патріотизму. Зазнавши болючих втрат у особистому житті вже в юності та в молодих роках, вона повністю віддалася праці для добра української спільноти. Особистого не існувало, все було спільним.

Покійна належала до тих осіб, які не лякаються жодних викликів, не складають рук перед труднощами й борються за будь-яких обставин. Пережила вона дві світові війни, вимушену болючу еміґрацію, трагічну передчасну смерть своїх найрідніших. Її активна участь у „Пласті" (вільному та підпільному) і українському визвольному русі в 1920-1940 роках, її багатогранна праця на громадській ниві, зокрема з нашою молоддю, належать до найкращих прикладів суспільної діяльности"...

Іванна ҐОРЧИНСЬКА,
сестра

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 лютого до 30 квітня 2009 р.
надійшли такі вплати на розбудову журналу:

по дол. 10.00: О. Бурдик–Гамільтон, В. Кульматицький–Нью-Йорк, В. Станько–Австралія **разом 30.00**

по дол. 15.00: М. Рубашевський–Онтаріо, З. Бандура–Монтреаль, В. Ґайовский–Вінніпеґ, Т. Наконечний–Нью-Йорк, С. Климців–Торонто, І. Савка–Нова Шкоція, пані Т. Савка–Україна, Г. Савка–Україна, А. Кобрин–Філядельфія, М. Савчук–Тандер Бей, Р. Тицький–Торонто, Р. Свистун–Фльорида, Рогальський–Ню Джерсі, Стрілецька Громада Торонто **разом 210.00**

по дол. 20.00: Ю. Чорній–Чікаґо **разом 20.00**

по дол. 25.00: пані О. Бойко–Едмонтон, В. Мазяр–Торонто, М. Костишин–Торонто, В. Доровский–Торонто, К. Куфор–Нью-Йорк **разом 125.00**

по дол. 30.00: М. Ґайдук–Квебек, пані Е. Швець–Торонто, М. Кулинич–Нью-Йорк **разом 90.00**

передплатники „ВК" з Англії	**29.19**
Я. Закаляк–Ню Джерсі	**35.00**
О. Білак–Франція	**44.15**
С. Льос–Онтаріо	**65.00**
А. Угляр–Фльорида	**65.00**
Б. Маців–Монтреаль	**65.00**
В. Даниляк–Ню Джерсі	**65.00**
П. Антонович–Онтаріо	**65.00**
пані Н. Чабалка–Торонто	**69.00**
разом	**502.94**

Як нев'янучий вінок...

Як нев'янучий вінок в пам'ять бл. п. Василя Вериги на „ВК" жертвує Оля і Роман Кобрин **25.00**

На розбудову „ВК" в пам'ять бл. п. Володимира Будного жертвує родина М. Левицького **200.00**

В пам'ять дорогого та щирого приятеля д-ра Василя Вериги на пресфонд „ВК" жертує Анна Славич **25.00**

В пам'ять бл. п. дорогого брата Володимира Патроняка на розбудову „ВК" жертвує горем прибитий С. О. Патроняк з дружиною **200.00**

В пам'ять бл. п. дорогого мужа Петра Балагутрака в 20-ту річницю смерти на „ВК" жертвує горем прибита дружина Стефанія **30.00**

На похороні бл. п. побратима М. Ґнипа, заміть квітів на могилу, жертвують на розбудову „ВК": **25.00 дол.**–Марія і Петро Кондрат, Філядельфія; **по 20 дол.:** Ліда і Зенон Завадович, Микола Бойчук; **по 10 дол.:** Петро Леськів, Григорій Походжай **разом 85.00**

Щиро дякуємо всім жертводавцям,
котрі не забувають про піддержку журналу.

І. Кушніренко–адміністратор

ДИВІЗІЙНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ

„Музей поповнився чудовими експонатами. Музей справно працює. В останні місяці прямо не закриваються двері до музею, кожного дня безліч людей, і в тому числі з Великої України (дорослі та школярі). Музей сьогодні залишився єдиним активним джерелом знань про 1-шу УД",–пише Ігор Федик, завідувач Музею.

У березні в Польщі, та й в Галичині, сталися нападки на Дивізію, особливо у Польщі. Це пов'язано з трагедією польського села Гути Пеняцької, яке було знищене. У Польщі відбувалися збори, мітинґи, панахиди. Йшла атака на Дивізію, а тим більше, що до Гути мали прибути обидва президенти, що і сталося. Лише партія „Свобода" стала на захист українців.

Ігор Федик виступив на двох пресконференціях в обласній державній адміністрації перед 25 журналістами, розкрив історію Дивізії, історію про поліцейські полки. Долучився проф. Микола Литвин; автор історії Дивізії Андрій Боляновський був на першій пресконференції.

Крім того, Ігор Федик написав велику статтю на захист дивізійників, яка вийшла на двох сайтах Інтернету, а також була опублікована у *Львівській газеті* та в *Гомоні України* (Торонто, Канада) під назвою „Фальсифікація історії". Також він виступив з великою лекцією перед Товариством „Надсяння" і лекцією перед молоддю. Через день дав інтерв'ю кореспондентові польської газети *Кур'єр Ґаліцкі*. Все було як слід надруковано в газеті.

Подав Андрій Коморовський,
референт музеїв ГУ Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

Відійшли у вічність...

ВОЛОДИМИР МАЛИНОВИЧ

9.IV. 1925 – 19.X. 2008

Володимир Малинович народився в містечку Жидачів біля Львова. Початкову і середню освіту здобув у своєму місті. В червні 1941 року він тяжко пережив вбивство після тортур свого старшого брата, доконане катами НКВД. Ці масові розстріли української еліти в Ґаличині, зараз на початку війни, залишили гори трупів у в'язницях, підвалах і навіть шахтах, як от на Саліні. Підчас німецької окупації, в гімназії, Влодко став провідником групи молоді ОУН в умовах конспірації, бо гітлерівська поліція вважала українських націоналістів своїми ворогами.

В липні 1943 року він вступає добровольцем до дивізії „Галичина", як колись УСС-и, взяти зброю в руки в ім'я України. В дивізії проявляє свої здібності, як хорунжий командує чотою в батальйоні розвідників-фюзелерів. Після війни в таборі полонених у Ріміні (Італія) відзначається працьовитістю та активністю. Грає у футбол в команді, ходить на курси англійської, французької та італійської мов.

Приїжджає до Ліону в квітні 1947 року. Вступає у Вищу школу торгівлі, де за кілька років здобуває титул інженера торгівлі й менеджменту. Працює в одній ліонській фірмі та одружується з панною Рене Макарціє. У 1976 році здобуває ще титул Контролера управління ліонського інституту. Вдома панує українська мова: навчились мови дружина-французжанка і діти Данилко й Христя. Ще студентом включається до праці на громадській ниві в рядах Товариства „Відродження". Стає членом управи і згодом головою. Ініціює різні заходи, імпрези і свята. Проп'агує українську культуру й історію серед французів. Наприклад, незабутнє відзначення 40-ліття Незалежности в престижній залі у присутності мера Ліону і чисельної французької еліти. Спроваджує славний Візантійський хор доктора Антоновича з Голляндії. Організовує купівлю приміщення для Товариства. Ця домівка відіграла велику позитивну ролю у житті громади. Тут відбувалися часті зустрічі молоді і старших, репетиції

хору, різні святкування. Ініціює і організовує купно дому і землі для літніх курсів українознавства для молоді і дітей. Це славна Оселя „Чорногора".

Паралельно з працею в Ліоні і на Оселі, Малинович був дуже активним у Парижі як член Головної Управи і потім голова Української Національної Єдности. Став також членом Управ чи головою центральних громадських організацій і комітетів, міжнародних товариств. Будучи членом ОУН, мав відповідальні пости в Проводі і референтурах. Працюючи в ті роки представником одної ліонської текстильної фірми, бував часто в подорожі, головно в Америці. Це давало йому можливість відвідувати різні осередки діяспори і виконувати свої організаційні обов'язки. В роки відродження Незалежности бував дуже часто в Україні. Був одним з найважливіших подвижників відновлення видання тижневика спершу у Львові, потім у Києві. Був одночасно уповноваженим видавництва і друкарні „Українського Слова" в Парижі.

Але його здоров'я занепадало. Син Данило вкінці забрав батька до себе. Це було точно два роки перед його смертю. Чин похорону відбув місцевий католицький священик. Урну з прахом покійного Данило плянує перевезти до Жидачева, у родинний гробовець.

Для нас, ліонців, пам'ять про Володинира Малиновича–це передусім образ молодого гарного подружжя, це прототип елітарної української родини, яку подивляли всі. А далі, це спомин про надзвичайну активність і працю для добра нашої громади в Ліоні, це надзвичайне зусилля, на яке здобувся наш нечисельний гурт фундаторів Оселі „Чорногора", з Володимиром на чолі.

Якщо говорити про вдачу Володимира Малиновича, про його хиби і якості, то про хиби можна сказати коротко, як кажуть французи: він мав хиби своїх якостей. А якостей надзвичайно багато. Це відвага і прямолінійність, щирість і чесність, авторитет, велика працьовитість–інтелектуальна і фізична; сила, яку плекав завдяки спорту, щедрість, готовність помогти приятелеві в потребі, соціябільність і товариськість, вірність у приязні, дар організатора і провідника... А перш усього, він був справді великим Українським Патріотом.

* * *

В неділю 7 грудня 2008 р. відбулася в Ліоні Служба Божа в пам'ять жертв Голодомору, яку відправили Владика Михаїл Гринчишин і отець Ігор Іванців. По літургії автор цих рядків у промові пригадав велику громадську працю, яку зложив покійний Володимир Малинович. Було дуже приємно вітати між ними родину Малиновичів: вдову паню Рене Малинович-Макарціє, доньку Христину, сина Данила і внука Себастіяна.

Після Богослужби, родина і члени Товариства „Чорногора" прибули до ресторану на тризну. Її організував доктор Володимир Гринчук, голова Товариства. Був присутнім на спільному обіді Владика, як також приятелі Оселі. Поминальну промову виголосив

близький приятель і кум покійного Омелян Корчак. Опісля Данило Малинович подякував ліонській громаді за пам'ять про батька і окремо Володимирові Гринчуку за організацію поминок. Окремі особи оповідали спогади і жарти з тих часів, коли покійний був з нами чи то в Ліоні, чи на Оселі „Чорногора".

Омелян КОРЧАК

ВОЛОДИМИР ПАТРОНЯК

20.XI. 1920 – 6.II. 2009

Володимир Патроняк народився в Пиляві, Бучацького повіту, Тернопільської области. Був найстаршим в родині з п'ятьох хлопців.

З дому вийшов у воєнний час і вступив до Української дивізії. По війні відбув полон в Італії та Англії. З Англії його спонсорував брат Станислав Остап до Канади, де Володимир почав нове життя.

Останні роки мешкав в домі Українсько-Канадського Осередку Опіки, аж доки не захворів.

Похований на цвинтарі ім. св. Володимира в Оквілі, на дивізійній секції.

С. О. ПАТРОНЯК

ВАСИЛЬ СВЕРЛЮК

21.XII. 1926 – 22.I. 2009

Несподівано, в лікарні м. Рочдейл відійшов у вічність св. п. Василь Сверлюк.

Залишив люблячу дружину Марійку, дочок Анну, Соню та вже покійну Ірину, внуків та ближчу й дальшу родину та приятелів. Похоронні відправи відслужив Генеральний вікарій УГКЦеркви у Великій Британії о. д-р Богдан Лисиканич.

Василь народився в с. Вибудів, Козівського р-ну, Тернопільської области, в свідомій патріотично-християнській родині. Обдарований незвичайно мелодійним могутнім голосом. Співав в церковних і світських хорах.

Пройшовши фронтові дії в Дивізії „Галичина", включно з побутом в таборах полонених, де вступив на дяківські курси в Ріміні, які успішно закінчив. В Англії Василь дякував у таборах, а після звільнення з полону в різних місцевостях дякував, організовував хори і був їх диригентом, а також брав активну участь в культурно-

громадській діяльності. Йому дуже хотілося вивчати спів професійно. Та з огляду на обставини–ця думка, як виникла, так скоро й зникла.

Коли співаки хору „Бурлака", а головно бандурист Ярослав Бабуняк, організовували хор (що згодом прийняв назву „Ґомін") Василь Сверлюк вступив в його ряди.

Керівником хору „Ґомін" був, почавши з 1949 року, проф. Євген Пасіка (Ярема Ґордій), а згодом поновно став диригентом маестро Я. Бабуняк. „Ґомін" внедовзі заслужено став визнаний як „Репрезентативний" хор Союзу Українців у Великій Британії (СУБ).

Виступи хору по всій Великій Британії вимагали часто бути неприсутнім на праці і, в парі з цим, була втрата платні. А коли „Ґомін" як учасник міжнародних фестивалів, що відбувалися у Валії, здобув перше місце серед колективів із 40 держав, він був запрошуваний до найбільших міст Великої Британії, телебачення, і у 12 держав Західної Европи і Північної Америки. Згодом незабутнє турне в незалежній Україні. І все це, як сказав Дмитро Павличко, „щоб завдяки мелодійній українській пісні ми не загинули, а збереглись, як нація".

У місті Рочдейл бракло диригента хору, а в парафії УГКЦеркви–дяка. А ще надійшло запрошення від льокального проводу Об'єднання бувших Вояків Українців. Що найбільше врадувало Василя–це служіння церкві та як члена ОУН за кордоном–народові і Україні.

Він одружився з українкою, Марійкою Слабою, яка повністю поділяла його переконання і пляни, подвижницьку працю,–як у своєму слові сказав о. д-р Богдан Лисиканич.

Василь також навчав молодих, вже тут народжених, Петра Дутчака і Любу Солончак-Лоренс, керувати церковним хором і бути дяками.

„Василь Сверлюк був обов'язковим, працьовитим, відкритим, товариським і здібним",–сказав у своєму слові колеґа з хору Роман Паращак.–На всі ті почені грамоти, призи, сувеніри та інші нагороди, що їх наш славний „Ґомін" здобував, Василь Сверлюк заслуговував повністю. Адже він був не лише одним з хористів, але також соліст з незвичайного тембру голосом і заступником диригента.

У моїй пам'яті залишився незабутній епізод, коли у львівському храмі Св. Юра перед Літургією диригент маестро Ярослав Бабуняк захворів, а Василь взяв диригентуру твердо „в свої руки". Здавалося, що „благодать Божа зійшла з небес,–казали нам люди,–таким душевно гарним був ваш спів".

Відвідував Василь своє родинне село Вибудів разом з наймолодшою донечкою Сонею. Відвідав т. зв. мельникову долину, де його батька Миколу в листопаді 1946 року енкаведисти по-звірячому вбили.

„Любив родину, український нарід, його культуру,–сказав о. д-р Б. Лисиканич.–Це були головні стимули, для яких він жив і невтомно працював все своє життя".

Василь ТОМКІВ

ЯРОСЛАВ КУНИЦЬКИЙ

26.II.1926 6.III. 2009

Ярослав Куницький народився в Брюховичах, пов. Перемишляни. Він був наймолодшим у священичій сім'ї: батько о. Корнило, мати Йозефа, сестри Стефанія, Марія і Лідія, брат Теофан. Народну школу закінчив в Букачівцях, пов. Рогатин, де батько був парохом; середню у Львові–2-га українська державна гімназія (філія).

Його родина деякий час жила в катедрі св. Юра у Львові і Ярослав допомагав євреям в ґетто, з великою небезпекою для себе й родини, а після ліквідації ґетто, деякі з них жили теж у св. Юрі.

До Дивізії від'їхав 15 вересня 1943 року. На рекрутському вишколі був у Гайделяґрі до 15 лютого 1944 у 5-ій сотні важких кулеметів. Від 16 лютого до 1 квітня брав участь у бойовій групі під командування полк. Баєрсдорфа на Любачівщині. Підстаршинський вишкіл пройшов у Лявенбурґу від 14 квітня до 12 липня 1944, звідки виїхав до старшинської школи „Бравншвайґ" (Познань–Трескав) (15 липня–15 грудня 1944). Опісля закінчив т. зв. вишкіл зброї у Лешанах у Чехії (2 січня–17 березня 1945). На фронт під Фельбах прибув 20 березня 1945 й у ранзі хорунжого (наймолодший віком офіцер у Дивізії) у 29-му полку був приділений до Єґерської чоти.

У полоні в Італії пробув від травня 1945 до листопада 1946 року, коли залишив табір й в 1947–49 рр. студіював дантистику в Ерлянґенському університеті у Баварії.

Еміґрував до Австралії 1950 р. й жив у м. Аделаїді до 1959. Працював у дантистичній ляборагорії. До Канади прибув у 1960 й працював дантистичним техніком до 1970, а до 1985 був наглядачем у поштовому уряді Канади.

У 1967 одружився з Езабелею (Ezabel Luiza DeFreitas). Виховали сина Андрія, який закінчив школу українознавства й дуже добре володіє українською мовою. Він одружений з Ольгою й мають вони двох синів–Юрія і Адріяна, з яких „дідо" був дуже гордий.

Ярослав був активним у громадському й церковному житті. У Братстві кол. вояків 1-ої УД УНА займав різні пости в управах Станичній, Крайовій і Головній. Брав участь у з'їдах і нарадах. Співав у станичному хорі „Бурлака" і їздив з ним в турне в Україні, Австрії, Англії, США.

Зібрав матеріяли про свою родину й видав книгу свого стрия о. Леонтія Куницького, який був прелатом у катедрі св. Юра у Львові, *Спогади молодих літ та заслання.*

Похований на дивізійній секції на цвинтарі ім. св. Володимира в Оквіл.

син АНДРІЙ

МИХАЙЛО ҐНИП

7.X. 1922 – 27.III. 2009

Управа і члени Станиці Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА у Філядельфії клонять голови в пам'ять ще одного активного члена нашої Станиці побратима Михайла Ґнипа.

Він прийшов на світ у свідомій українській родині в селі Васючин, Рогатинського району, Станиславівської, а тепер Івано-Франківської области.

По закінченні школи в рідному селі, учащав до ремісничої школи в Рогатині, де по трьох роках науки придбав фах кравця. Працював по фаху у Васючині і Рогатині. Був покликаний до т. зв. „Служби Батьківщині" („Баудінсту") в Івано-Франківську.

В липні 1943 році одним з перших зголосився в ряди Дивізії „Галичина". Рекрутський вишкіл пройшов в Торуні, Польща, був приділений до 30-го полку піхоти Дивізії. Першим командиром був німець, сотник Кльокер, а в Нойгаммері–майор Побігущий. Брав участь у боях Дивізії в Словаччині, Югославії і під Фельдбахом в Австрії.

По капітуляції Німеччини, в травні 1945 року, попав в полон до англійської армії, був перевезений до табору полонених в Белярії, а потім Ріміні в Італії, а 1947 році–до табору в Англії. Звільнений з полону в 1948 році, еміґрує до Арґентини. Тут познайомився і одружується з Стефанією Галамай, працює у власній кравецькій майстерні до виїзду до Америки в 1969 році. Живе в місті Клекертовн, де працює до відходу на пенсію. В подружжі народився син Стефан-Михайло. Включається і стає активним членом Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА у Філядельфії. Хворів довго на невиліковну хворобу.

В суботу, 4 квітня 2009 року, тіло покійного було перевезено з погребного закладу „Флечер-Насевич" до церкви св. Архистратига Михаїла в Дженкінтовн, ПА, де парох церкви о. Володимир Костюк відправив Службу Божу і панахиду, та підчас проповіді згадав про пройдений життєвий шлях покійного. На дивізійній частині цвинтаря св. Марії у Фокс-Чейс, ПА, від Станиці прощав покійного побратима Зенон Завадович.

Залишив у смутку дружину Стефанію, сина Стефана-Михайла, рідного брата Ярослава Ґнипа на Україні.

Управа і члени Станиці Братства 1-ої УД УНА у Філядельфії складають членам родини покійного щирі співчуття.

Вічна Йому пам'ять!

Зенон ЗАВАДОВИЧ

ВОЛОДИМИР БУДНИЙ

2.III. 1921 – 28.II. 2009

Володимир Будний народився в місті Монастирська Бучацького повіту в свідомій християнській сім'ї Петра Будного і Леонтини (Сагаш)–в родині було п'ятеро дітей: Володимир і чотири сестри. Свої молоді літа провів в родинному середовищі церкви та в українському житті Галицького Поділля.

Народну освіту одержав в Монастириськах. Не маючи можливостей далі вчитися, вирішив стати ремісником. Закінчивши успішно курси і практичне навчання, став кваліфікованим машиністом-металургом і працював за своїм фахом. Весь час був активним в українських організаціях та церкві. З вибухом 2-ої світової війни став на працю як машиніст в фабриці тютюнових виробів.

Коли війна розгорілась і почалися заклики вступати у військові частини та вивчати військове ремесло, яке буде потрібне щоб захистити наші землі, народ та Україну, Володимир вступив до Української Дивізії „Галичина".

Успішно проходить військовий вишкіл з ступенем старшого стрільця артилерії, пройшов бої під Бродами, де був поранений. Повернувшись з шпиталю, був приділений до відновленої Дивізії, яку направлено у Словаччину, Юґославію і Австрію. Проходить кампанію проти совєтських партизан і фронт в Австрії, біля Фельдбаху, де війна закінчилася.

Стає інтернований англійським військом, перебуває в таборах полонених в Белярії–Ріміні, звідки перевезений до Англії.

В 1952 році Володимир еміґрує до Канади. Оселився в Едмонтоні, де довгі роки працював у металевій індустрії, аж до часу коли, внаслідок тяжкої праці і недуги, пішов на пенсію.

Останні роки свого життя Володимир провів в старечому домі, далеко від своєї родини, до часу, коли був покликаний у вічність.

Його похоронили побратими і приятелі на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні, Альберта, Канада. Парох Української Греко-Католицької Катедри св. Йосафата о. Михайло Ковальчик відслужив похоронні відправи.

На панахиді побратими з прапором віддали йому останню почесть, на цвинтарі побратим Микола Зубрицький виголосив прощальне слово і короткий життєпис покійного Володимира. Громада відспівала „Видиш, брате мій".

Вічна Йому пам'ять!

Мирон ЛЕВИЦЬКИЙ

18 лютого 2009 р.

Цінний скарб нашої історії

У „Вістях комбатанта" ч. 3, 2006 року на сторінці 55 є картинка зі слідуючим написом–цитую: *„Владімір Путін біля „Шапки Мономаха", якою коронували Російських царів".*

Ми не можемо погодитись з фактом, що свідок слави нашої минувшини є в руках наших ворогів!!

Коротко про історію „Шапки" (1113-1125). Володимир II, син Всеволода на Київському престолі, об'єднав всі землі Київської Русі. За часів панування Володимира II Всеволодича Київ у своїй величі був подібним до столиці Візантії.

Мономах–було його прибране прізвище, надане йому на честь візантійського імператора Константина Мономаха, з родини якого походить мати Володимира II.

Зі створенням царської влади Росія у половині 18-го століття вийшла на арену европейської політики.

Перші два царі: Іван IV Грозний і Фёдор I при вході на царський престіл були короновані Шапкою Мономаха.

Треба подбати, щоби ця Шапка–цінний скарб нашого минулого була повернута до України!

P.S. Ще один доказ про існування Шапки в чужих руках:

У книжці „По Кремлю–Краткий путеводитель", видання 1960 р., на стр. 263 під заголовком „Золотой Царский Венец–Шапка Мономаха".

Филип ТРАЧ

ЗМІСТ (*Закінчення*)

НАШІ СУСІДИ–ПОЛЬЩА

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

ДО ІСТОРІЇ УПА

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

УКРАЇНА у ХХ СТОЛІТТІ

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

МУЗЕЇ

НА СЛУЖБІ НАРОДУ